

A L B A N I A N

Basic Course

Volume VII

Lessons 63 - 72

July 1966

Revised April 1982

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

PREFACE

The Albanian Course consisting of 120 lessons in 10 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series.

The course is designed to train English language speakers to Level 3 in comprehending, speaking, reading and writing Albanian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs. Tapes accompany the texts.

This volume was revised extensively in April 1982 and is the volume that has more Albanian area background than any other one of the Basic Course. This background primarily consists of the organization of the Communist regime of Albania which has been in power since November 1944. The volume has been brought up to date concerning facts and figures which have gone through considerable change during the 16 years since it was first published. Morphological, syntactical, and vocabulary changes were also made.

Table of Contents

	<u>Page</u>
SIXTY-THIRD LESSON	
Perception Drill	1
Dialogue Number 63: "Republika Popullore Socialiste e Shqipnise"	6
Main Features:	
The infinitive expressing goal or purpose; The perfect subjunctive versus the present subjunctive; Verb derivatives.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 63	8
Grammar Analysis	10
Grammar Drill	14
Reading Text and Questions	19
Homework	23
Vocabulary	24
 SIXTY-FOURTH LESSON	
Perception Drill	28
Dialogue Number 64: "Organet legjislativ e ekzekutive te RPSSH"	33
Main Features:	
The partitive adjective; The future expressing compulsion; Multiplicative numerals; Use of the 3rd person in the passive verbs.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 64	35
Grammar Analysis	36
Grammar Drill	38
Reading Text and Questions	43
Homework	47
Vocabulary	48
 SIXTY-FIFTH LESSON	
Perception Drill	51
Dialogue Number 65: "Partija e Punese e Shqipnise"	56
Main Features:	
Substantivized numerals; The in- definite article preceding the possessive adjective; Declension of fractions.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 65	58

	<u>Page</u>
Grammar Analysis	59
Grammar Drill	61
Reading Text and Questions	64
Homework	69
Vocabulary	70
 SIXTY-SIXTH LESSON	
Perception Drill	73
Dialogue Number 66: "Baza e ekonomis në RPSSH"	77
Main Features:	
The interrogative pronoun <u>i sati?</u> ;	
Cardinal numbers denoting definite quantity; Subjunctive in lieu of future.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 66	80
Grammar Analysis	82
Grammar Drill	84
Reading Text and Questions	88
Homework	92
Vocabulary	93
 SIXTY-SEVENTH LESSON	
Perception Drill	96
Dialogue Number 67: "Marrëdhëniet diplomatike dhe tregtare të RPSSH"	101
Main Features:	
Verbal prefixes; The preposition	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 67	104
Grammar Analysis	106
Grammar Drill	109
Reading Text and Questions	113
Homework	118
Vocabulary	119
 SIXTY-EIGHTH LESSON	
Perception Drill	122
Dialogue Number 68: "Arsimi në Shqipëri"	126
Main Feature:	
Adjectives preceding nouns.	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 68	129

	<u>Page</u>
Grammar Analysis	131
Grammar Drill	133
Reading Text and Questions	140
Homework	145
Vocabulary	146
 SIXTY-NINTH LESSON	
Perception Drill	150
Dialogue Number 69: "Shëndetsija në RPSSH"	155
<p style="margin-left: 40px;">Main Features: Indefinite compound pronouns; The prefix <u>pa</u> .</p>	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 69	157
Grammar Analysis	159
Grammar Drill	161
Reading Text and Questions .	166
Homework	171
Vocabulary	172
 SEVENTIETH LESSON	
Perception Drill	175
Dialogue Number 70: "Ushtrija Popullore Shqiptare"	178
<p style="margin-left: 40px;">Main Features: Compound adjectives; Intransitive verbs changing voice; Use of <u>mos</u> preceding and following <u>të</u>.</p>	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 70	180
Grammar Analysis	181
Grammar Drill	184
Reading Text and Questions	188
Homework	193
Vocabulary	194
 SEVENTY-FIRST LESSON	
Perception Drill	197
Dialogue Number 71: "Shqipnija nga pikëpamja turistike"	199
<p style="margin-left: 40px;">Main Feature: Use of the imperfect tense.</p>	
Idiomatic Translation of Dialogue No. 71	201
Grammar Analysis	202

1. për të ... që të ...

A do të shkoj në qytet për të blé një palë këpucë të reja?

Po, ju do të shkoni në qytet për të blé një palë këpucë të reja.

Kush do të shkojë në qytet që të blejë një palë këpucë të reja?

Ju do të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

Pse do të shkoj unë në qytet?

Ju doni të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

Ku due të shkoj unë që të bléj një palë këpucë të reja?

Ju doni të shkoni në qytet që të bleni një palë këpucë të reja.

A due me shkue në bibliotekë për të marrë një fjaluer shqip?

Po, ju doni me shkue në bibliotekë për të marrë një fjaluer shqip.

Kush do të shkojë në bibliotekë që të marrë një fjaluer shqip?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer shqip.

Pse due të shkoj në bibliotekë?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer shqip.

Ku due të shkoj që të marrë një fjaluer shqip?

Ju doni të shkoni në bibliotekë që të merrni një fjaluer shqip.

A dishroni me ardhë me mue për të pá se ç'ka ngjã?

Po, dishroj me ardhë me jú për të pá se ç'ka ngjã.

Kush dishron të vîjë me mue që të shofi se ç'ka ngjã?

Unë dishroj të vîj me jú që të shof se ç'ka ngjã.

Me kë dishroni të shkoni që të shifni se ç'ka ngjã?

Unë dishroj të vîj me jú që të shof se ç'ka ngjã.

Pse dishroni të vîni me mue?

Unë dishroj të vîj me jû që të shof se ç'ka ngjâ.

A dishroj unë me blé nji radio për të ndigjue lajmet në mëngjes?

Po, ju dishroni me blé nji radio për të ndigjue lajmet në mëngjes.

Kush dishron të blejë nji radio që të ndigjojë lajmet në mëngjes?

Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Çka dishroj të bléj që të ndigjoj lajmet në mëngjes?

Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

Pse dishroj unë të bléj nji radio?

Ju dishroni të bleni nji radio që të ndigjoni lajmet në mëngjes.

A do t'a pyetni Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen?

Po, unë do t'a pyes Bardhylin për të marrë vesh në qoftë se vjen.

Kush do t'a pyesi Bardhylin që të marri vesh në qoftë se vjen?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Kë do të pyetni që të merrni vesh në qoftë se vjen?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

Për çka do t'a pyetni Bardhylin?

Unë do t'a pyes Bardhylin që të marr vesh në qoftë se vjen.

2. me mësue - mësimit

Kush ju mëson shqip jû?

Në na mëson shqip Z. ...

Sa mësues mësojnë shqip në kët departament?

Në kët departament mësojnë shqip ... mësues.

A është i vështirë mësimi i sotshëm?
Po, mësimi i sotshëm është i vështirë.

A janë të vështira mësimet e këtij libri?
Nuk e dij ende a janë të vështira mësimet e këtij libri.

me pá - pamje

A je tue i pá ti ato male atje?
Po, unë jam tue i pá ato male atje.

Kush është tue i pá ato male atje?
Na të gjithë jemi tue i pá ato male atje.

A kanë pamje të bukur ato male?
Po, ato male kanë pamje të bukur.

Cilat male kanë pamje të bukur?
Ato male kanë pamje të bukur.

me prishë - prishje

A u-prishën dy vetë para disa ditësh për një borxh?
Po, dy vetë u-prishën para disa ditësh për një borxh.

Pse u-prishën dy vetë para disa ditësh?
Para disa ditësh dy vetë u-prishën për një borxh.

A e arrestoi policija njanin për prishjen e qetësis publike?
Po, policija e arrestoi njanin për prishjen e qetësis publike.

Pse e arrestoi njanin prej tyne policija?
Njanin prej tyne e arrestoi policija për prishjen e qetësis publike.

A ju kanë arrestue jú ndonjiherë për prishjen e qetësis publike?
Jo, mue nuk më kanë arrestue kurrë për prishjen e qetësis publike.

3. A është e vërtetë se një numër punëtorësh nuk kanë ardhë në punë?
Po, është e vërtetë se një numër punëtorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se sa punëtorë nuk kanë ardhë në punë?
Asht e vërtetë se një numër punëtorësh nuk kanë ardhë në punë.

Asht e vërtetë se ç'kanë bërë një numër punëtorësh?
Asht e vërtetë se një numër punëtorësh nuk kanë ardhë në punë.

A ka blé biblioteka e shkollës një numër të madh librash të rij?
Po, biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Cila bibliotekë ka blé një numër të madh librash të rij?
Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Çka ka blé biblioteka e shkollës?
Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

Sa libra të rij ka blé biblioteka e shkollës?
Biblioteka e shkollës ka blé një numër të madh librash të rij.

A mbetën pa u-nisë një numër i vogël njerëzish sepse s'kishte vend?
Po, një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Pse mbetën pa u-nisë një numër i vogël njerëzish?
Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Sa njerëz mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend?
Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

Çka i ngjau një numri të vogël njerëzish?
Një numër i vogël njerëzish mbetën pa u-nisë sepse s'kishte vend.

A është e vërtetë se një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum?

Po, është e vërtetë se një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum.

Sa shtëpi s'kanë bodrum?

Një numër i madh shtëpish s'kanë bodrum.

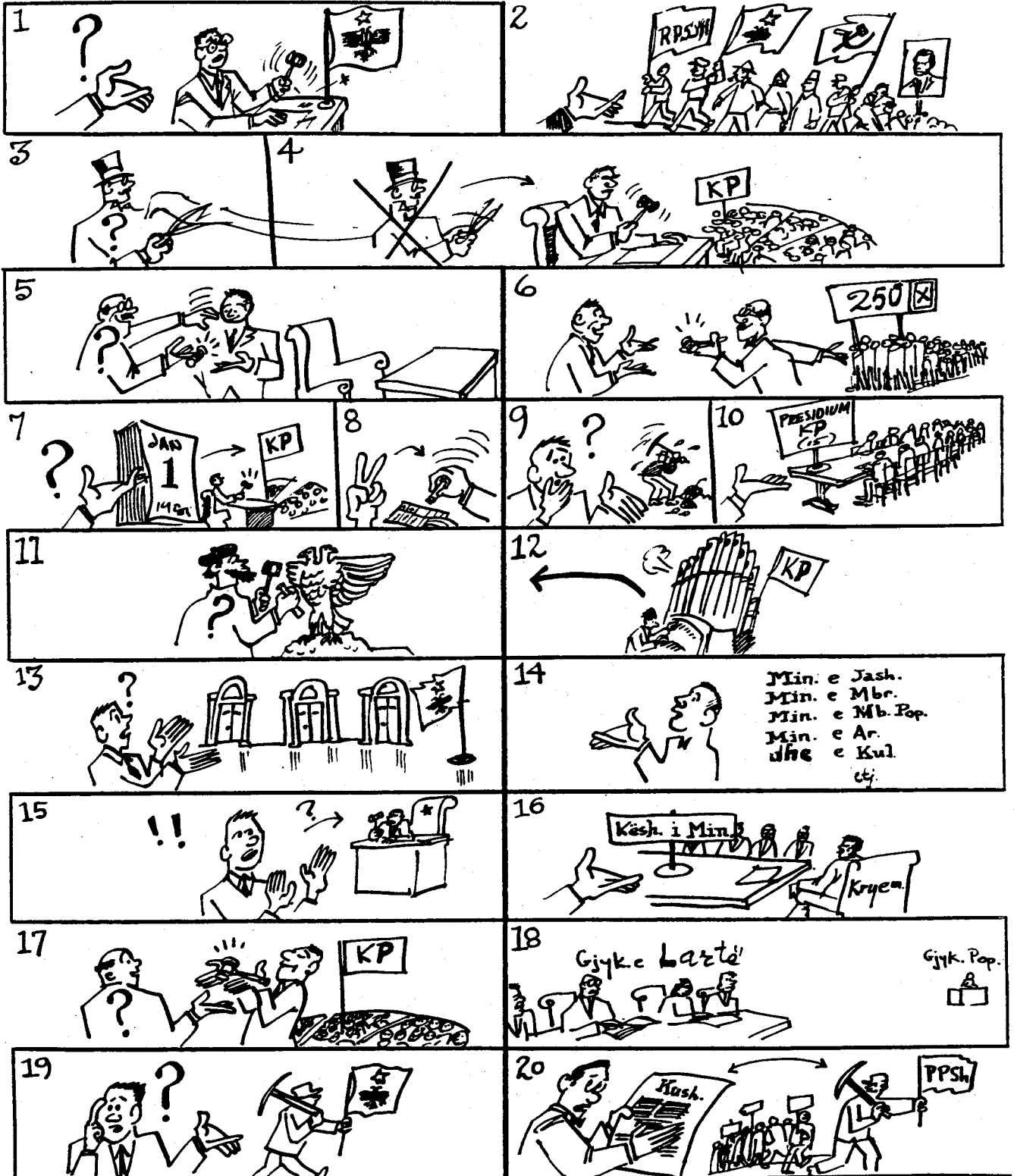
Çka s'kanë një numër i madh shtëpish?

Një numër të madh shtëpish s'kanë bodrum.

Republika Popullore Socialiste e Shqipnis

1. Ç'formë regjimi ka Shqipnija?
2. Shqipnija është republikë popullore socialiste; kështu quhen të gjitha vendet me regjim komunist.
3. Kush është presidenti i republikës?
4. Në Shqipni nuk ka president; Kryetari i Presidiumit të Kuvendit Popullor është njikohësisht edhe kryetar shteti.
5. Kush e emnon atë?
6. E emnojnë të 250 deputetët, që janë gjoja të zgjedhun me vota të lira.
7. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?
8. Thirret dy herë në vjet, sa për të votue.
9. Mirëpo Kuvendi Popullor, si organi më i naltë i shtetit, ka punë të rëndë dhe të vazhdueshme; kush e bân këtë punë?
10. E bân një grup 15 vetësh, që quhet Presidiumi i Kuvendit Popullor. Ky dhe kuvendi vetë janë organet më të nalta të pushtetit popullor.
11. Po qeverin, kush e formon?
12. Qeverija është organi më i naltë i administratës shtetnore dhe e formon Kuvendi Popullor.
13. Sa dikastere ka qeverija e RPS të Shqipnis?
14. Ka 15 dikastere. Këto janë: Ministrija e Jashtme, e Mbrendshme, e Mbrojtjes Popullore, e Arsimit dhe e Kulturës...
15. Mjaft, mjaft! Nuk due t'i dij të gjitha ministrët. Nji gjâ tjetër: kush është kryetari i qeveris?
16. Kryetari i Këshillit të Ministravet, me një fjalë tjetër kryeministri.
17. Kë tjetër emnon ose zgjedh Kuvendi Popullor?
18. Zgjedh Gjykatën e Lartë, e cila drejton dhe administron gjykatat popullore.
19. Si hyn Partija e Punës n'aparatin shtetnor?
20. Në Kushtetutë thuhet se PP e Shqipnis udhëheq gjithë veprimtarin e aparatit shtetnor.

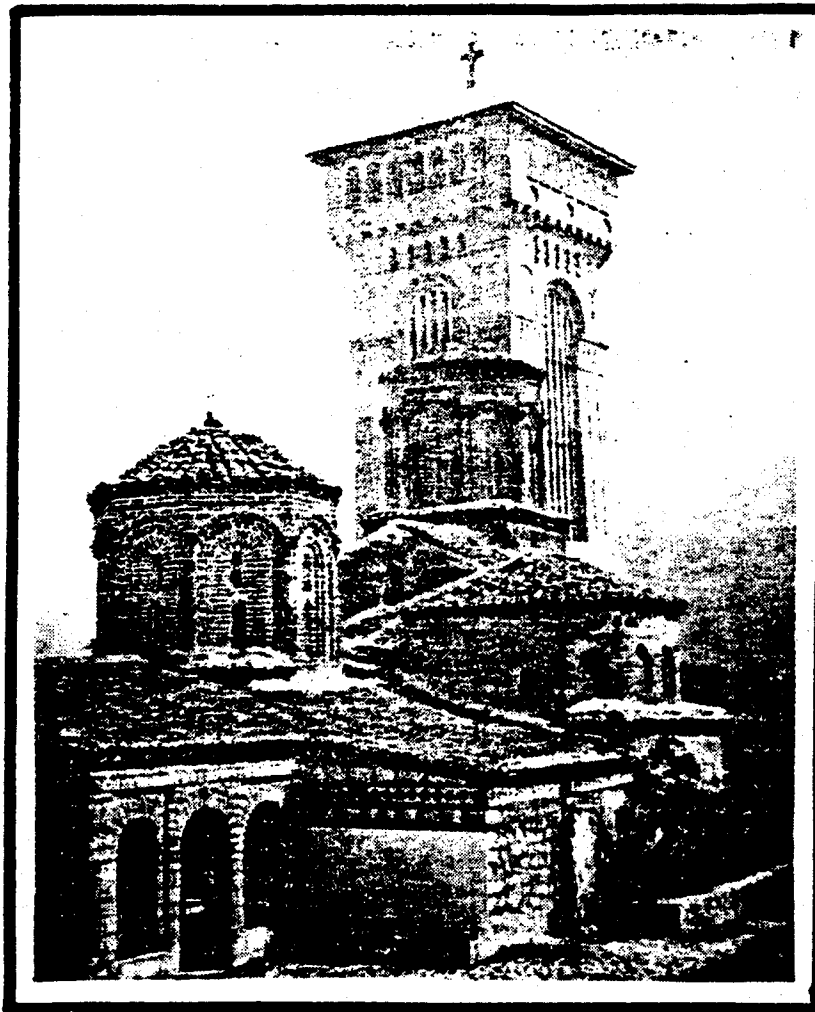
LESSON 63

People's Socialist Republic of Albania

1. What form of government does Albania have?
2. Albania is a people's socialist republic, as are all the countries with a communist regime called.
3. Who is the president of the republic?
4. There is no president in Albania; the chairman of the Presidium of the People's Assembly is also the head of (the) state (at the same time).
5. Who appoints him?
6. He is appointed by the 250 deputies who supposedly are elected by popular vote.
7. How many times a year does the People's Assembly convene?
8. Twice a year, just to vote.
9. How come? The People's Assembly which is the highest organ of the state, has continuous and hard work to perform; who does its work?
10. A group of 15 persons; that group is called the Presidium of the People's Assembly. This one and the Assembly itself are the highest organs of the People's Government.
11. Who forms the government?
12. The government is the highest organ of the state administration and it is appointed by the People's Assembly.
13. How many ministries does the People's Socialist Republic of Albania have?
14. It has 15 ministries. These are: The Ministry of Foreign Affairs, Interior, People's Defense, Education and Culture...
15. Enough, enough! I don't want to know all the ministries. Another thing: who is the head of the government?
16. The Chairman of the Council of Ministers, in other words the Prime Minister.
17. Whom else does the People's Assembly appoint?
18. The Supreme Court, which directs and administers the People's Courts.

19. What is the role of the Workers' Party in the government apparatus?
20. In the constitution it is stated that the Workers' Party of Albania leads all the activities of the state apparatus.

Kisha e Pojanit

1. THE INFINITIVE EXPRESSING GOAL OR PURPOSE

When in English an infinitive follows another verb, its Albanian equivalent may be the infinitive or the subjunctive.

Examples:

Unë due me shkue me automobil.
të shkoj
(I want to go by car.)

A ju pëlqen me ardhë me mue?
të vîni
(Do you like to go with me?)

Na po përgatitemi me u-nisë.
të nisemi.
(We are getting ready to leave.)

Mos harroni me ftue edhe mësuesit.
të ftoni
(Don't forget to invite your teachers too.)

Na të gjithë kemi nxënë me folë mirë.
të flasim
(We all have learned to speak well.)

Tash nuk më mbetet me bërë asgjë tjetër.
të bëj
(Now there is nothing left for me to do.)

Ata nuk dijnë si me e zgjidhë këtë problem.
t'a zgjidhin
(They don't know how to solve this problem.)

If the subjunctive is preceded by që or if the infinitive is formed with the preposition për të instead of me, the formula expresses goal or purpose and may be translated into English as "in order to," "so that," or the simple infinitive may be used.

2. VERBAL NOUNS

(a) The suffix -im forms nouns almost exclusively from verbs ending in -ue and -ye in the infinitive. The suffix -im replaces the ending -ue and -ye.

Examples:

me dërgue	(to send)	dërgim	(shipment)
me kërkue	(to look for)	kërkim	(inquiry, search)
me pëlqye	(to like)	pëlqim	(approval)
me këthye	(to return)	këthim	(return)

(b) The suffix -mje is attached to verbs ending in a single vowel in the infinitive, and the ending -je to all other types of verb stems.

Examples:

me blé	(to buy)	blemje	(buying)
me hÿ	(to enter)	hÿmje	(entrance)
me pÿ	(to drink)	pÿmje	(drinking)
me hapë	(to open)	hapje	(opening)
me ardhë	(to come)	ardhje	(arrival)
me folë	(to speak)	folje	(verb)

Note: The verbal noun ending in -im denotes the state or action expressed by the verb. (Compare with derivatives in c.)

(c) The ending -esë is attached to verb stems to form nouns denoting the result of the action.

Examples:

me shkrue	(to write)
-----------	------------

noun denoting action: shkrim (writing)

noun denoting result: shkresë (memorandum)

me pague (to pay)

noun denoting action: pagim (payment)

noun denoting result: pagesë (pay)

Note: The meaning of derivatives ending in -esë in many cases is the same as that of nouns ending in -im and -je.

Monumenti i Agonoteteve në Apolloni (pas restaurimit).

1. me lexue - lexim dhe me përkëthye - përkëthim

A ju pëlqen me lexue e me përkëthye?

Po, me lexue e me përkëthye më pëlqen.

A kemi nesër një gjymës orë lexim e një orë përkëthim?

Po, nesër kemi një gjymës orë lexim e një orë përkëthim.

Kur kemi një gjymës orë lexim e një orë përkëthim?
Nesër kemi një gjymës orë lexim e një orë përkëthim.

Kush ka nesër një gjymës orë lexim e një orë përkëthim?

Na kemi nesër një gjymës orë lexim e një orë përkëthim.

Sa orë lexim e sa orë përkëthim kemi nesër?
Nesër kemi një gjymës orë lexim e një orë përkëthim.

me nënshkrue - nënshkrim

A i ka nënshkrue Kapiten Tetova të gjitha letrat?
Po, Kapiten Tetova i ka nënshkrue të gjitha letrat.

A mori dje Kapiten Tetova një letër pa nënshkrim?
Po, dje Kapiten Tetova mori një letër pa nënshkrim.

Kush mori dje një letër pa nënshkrim?
Kapiten Tetova mori dje një letër pa nënshkrim.

Kur mori Kapiten Tetova një letër pa nënshkrim?
Dje Kapiten Tetova mori një letër pa nënshkrim.

Çka mori dje Kapiten Tetova?
Kapiten Tetova mori dje një letër pa nënshkrim.

me pushue - pushim

A pushojnë për pak kohë mbasdreke disa njerëz?
Po, disa njerëz pushojnë për pak kohë mbasdreke.

A kemi dhetë minuta pushim mbas çdo orë mësimi?
Po, mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Sa minuta pushim kemi mbas çdo orë mësimi?
 Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Kur kemi dhetë minuta pushim?
 Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

Çka kemi mbas çdo orë mësimi?
 Mbas çdo orë mësimi kemi dhetë minuta pushim.

me shenue - shenim

A i keni shenue shpenzimet që bëtë dje?
 Po, i kam shenue shpenzimet që bëna dje.

A keni mbajtur ndonjë shenim gjatë orës së mësimit?
 Po, kam mbajtur disa shenime gjatë orës së mësimit.

Çka keni mbajtur gjatë orës së mësimit?
 Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

Kur keni mbajtur disa shenime?
 Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

Çka keni bërë gjatë orës së mësimit?
 Gjatë orës së mësimit kam mbajtur disa shenime.

2. me pague - pagesë

A duhet të pagueni për të hyrë në kinema?
 Po, duhet të paguej për të hyrë në kinema.

A është hyrja në kinema me pagesë?
 Po, hyrja në kinema është me pagesë.

Ku është hyrja me pagesë?
 Hyrja në kinema është me pagesë.

me shkrue - shkrim - shkresë

A shkruajnë disa njerëz me dorë të majtë?
 Po, disa njerëz shkruajnë me dorë të majtë.

A mund t'a lexoni shkrimin e tij?
 Po, unë mund t'a lexoj shkrimin e tij.

Shkrimin e kujt mund t'a lexoni?
 Shkrimin e tij mund t'a lexoj.

A keni marrë ndonji shkresë nga Ministrija e Arsimit?
Po, kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arsimit.

Çka keni marrë nga Ministrija e Arsimit?
Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arsimit.

Sa shkresa keni marrë nga Ministrija e Arsimit?
Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arsimit.

Nga cila ministri keni marrë një shkresë?
Kam marrë një shkresë nga Ministrija e Arsimit.

me u-mbulue - mbulesë

A mbuloheni me batanije kur bân të ftofët?
Po, kur bân të ftofët mbulohem me batanije.

A janë batanijet mbulesa leshi?
Po, batanijet janë mbulesa leshi.

Çfarë mbulesash janë batanijet?
Batanijet janë mbulesa leshi.

A quhet çatí mbulesa e shtëpís?
Po, mbulesa e shtëpís quhet çatí.

Si quhet mbulesa e shtëpís?
Mbulesa e shtëpís quhet çatí.

me u-vonue - vonesë

A vonoheni ndonjiherë kur doni të shkoni në kinema?
Po, nganjherë vonohem kur due të shkoj në kinema.

A e keni marrë revistën me vonesë këtë javë?
Po, këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

Çka keni marrë me vonesë këtë javë?
Revistën e kam marrë me vonesë këtë javë.

Kur e keni marrë revistën me vonesë?
Këtë javë e kam marrë revistën me vonesë.

me shpallë - shpallje

A e ke lexue ti shpalljen që ka dalë sot?
Po, unë e kam lexue shpalljen që ka dalë sot.

Cilët nuk e kanë lexue shpalljen që ka dalë sot?
Ata nuk e kanë lexue shpalljen që ka dalë sot.

A e di ai se çka thotë shpallja që ka dalë sot?
Jo, ai nuk e di se çka thotë shpallja që ka dalë sot.

Pse nuk e di ai se çka thotë shpallja që ka dalë sot?
Ai nuk e di se çka thotë shpallja që ka dalë sot,
sepse nuk e ka lexue.

Çka kanë lexue ata?
Ata e kanë lexue shpalljen që ka dalë sot.

me ardhë - ardhje

A deshi ai të blente një biletë vajtje e ardhje?
Po, ai deshi të blente një biletë vajtje e ardhje.

Çka deshi të blente ai?
Ai deshi të blente një biletë vajtje e ardhje.

Kush deshi të blente një biletë vajtje e ardhje?
Ai deshi të blente një biletë vajtje e ardhje.

me pá - pamje

A kanë pamje të bukur ato male?
Po, ato male kanë pamje të bukur.

Cilat male kanë pamje të bukur?
Ato male kanë pamje të bukur.

Po malet e Shqipnis, a kanë pamje të bukur?
Po, malet e Shqipnis kanë pamje shumë të bukur.

me hÿ dhe me dalë - hÿmje dhe dalje

A kanë disa kinema hÿmje dhe dalje?
Po, disa kinema kanë hÿmje dhe dalje.

Çka kanë disa kinema?
Disa kinema kanë hÿmje dhe dalje.

A kanë të gjitha kinemat hÿmje dhe dalje?
Jo, të gjitha kinemat nuk kanë hÿmje dhe dalje.

me lá - lamje

A kushton mâ pak lamja e rrobevet apo lamja e automobilit?
Lamja e automobilit kushton mâ pak se lamja e rrobevet.

Cila lamje kushton mâ shumë se lamja e automobilit?
Lamja e rrobevet kushton mâ shumë se lamja e automobilit.

3. për të..., që të... dhe me...

A keni ardhë këtu për të nxânë shqip?

Po, na kemi ardhë këtu për të nxânë shqip.

Kush ka ardhë këtu që të nxâjë shqip?

Na kemi ardhë këtu që të nxâmë shqip.

A kanë ardhë edhe ata këtu me nxânë shqip?

Jo, ata nuk kanë ardhë këtu me nxânë shqip.

A shkuen ata për t'a pá shokun e tyne në spital?

Po, ata shkuen për t'a pá shokun e tyne në spital.

Cilët shkuen në spital që t'a shifshin shokun e tyne?

Ata shkuen në spital që t'a shifshin shokun e tyne.

A shkuem edhe na në spital me e pá shokun tonë?

Po, edhe na shkuem në spital me e pá shokun tonë.

A e thirrën atê për t'a marrë në pyetje për zihje?

Po, atê e thirrën për t'a marrë në pyetje për zihje.

Kê thirrën që t'a merrshin në pyetje për zihje?

Atê e thirrën që t'a merrshin në pyetje për zihje.

A të thirrën edhe tý me të marrë në pyetje për zihje?

Jo, mue nuk më thirrën me të marrë në pyetje për zihje.

A e kërkoi ai oficerin për t'i marrë leje me shkue në shtëpí?

Po, ai e kërkoi oficerin për t'i marrë leje me shkue në shtëpí.

Kê kërkoi ai që t'i merrte leje me shkue në shtëpí?

Ai e kërkoi oficerin që t'i merrte leje me shkue në shtëpí?

Simbas Kushtetutës së vjetit 1976 Shqipnija quhet Republika Popullore Socialiste e Shqipnís (RPSSH) dhe është një shtet i diktaturës së proletariatit nën urdhnat e Partís së Punës të Shqipnís, me fjalë tjera të Partís Komuniste. Në Shqipnì nuk njifet prona private, por njifet vetëm ajo vetjake.

Organet përfaqësuese dhe autoriteti më i naltë i shtetit shtetnor janë Kuvendi Popullor dhe këshillat popullore, që zgjidhen me vota të fshehta.

Kuvendi Popullor është i përbâmë prej 250 deputetësh, një për çdo zonë dhe thirret dy herë në vjet. Detyra kryesore e tij është për të votue. Ditën e parë që mblidhet ai zgjedh Presidiumin e Kuvendit Popullor, i cili përbâhet nga kryetari, që është kryetár i shtetit sa për formë, tre nënkryetarë, një sekretár e dhetë anëtarë. Ky grup 15 vetësh vendos mbi të gjitha punët me rëndësi që dalin kur kuvendi nuk është në sesion, dhe pra bân një punë të rëndë e të vazhdueshme.

Po at ditë Kuvendi Popullor zgjedh qeverinë, e cila përbâhet nga një kryeministër e 15 ministra. Çdo ministër udhëheq një ministri ase dikaster. Ministrít janë këto:

1. Ministrija e Bujqësis, 2. e Komunikacioneve, 3. e Ndërtimeve, 4. e Arsimit dhe e Kulturës, 5. e Financave, 6. e Punëve të Jashtme, 7. e Punëve të Mbrendshme, 8. e Industrís së Rëndë dhe e Minierave, 9. e Tregtis së

Mbrendshme, 10. e Tregtis së Jashtme, 11. e Industris së Lehtë dhe Ushqimore, 12. e Mbrojtjes së Popullit, 13. e Shëndetësis, 14. e Ekonomis Komunale dhe 15. e Energjetikës.

Qeverija është organi më i naltë i administratës shtetnore, por në të vërtetë veprimtarin e gjithë aparatit shtetnor e udhëheq Partija e Punës.

Nga mbledhjet e përbashkëta të qeveris dhe të partis dalin urdhënesa që rregullojnë punët më të rëndësishme politike të shtetit.

QUESTIONS-PYETJE

1. Si quhet Shqipnija simbas Kushtetutës së vjetit 1976?
2. Çfarë forme regjimi ka Shqipnija?
3. Nën urdhnat e cilës parti është ky shtet?
4. A njifet prona private në Shqipni?
5. Cila pronë nuk njifet në Shqipni?
6. Po prona vetjake a njifet atje?
7. Thoni disa gjëna vetjake ase personale që keni ju, Z. ...
8. A janë organet përfaqësuese autoriteti më i naltë i shtetit shqiptar?
9. Çka janë Kuvendi Popullor dhe këshillat popullore?
10. Me çfarë votash zgjidhen Kuvendi Popullor dhe këshillat popullore?
11. Cilat organe përfaqësuese zgjidhen me vota të fshehta?
12. Ku bëhen zgjedhjet gjoja me vota të lira?
13. Nga sa deputetë është i përbëmë Kuvendi Popullor?
14. Cili organ është i përbëmë nga 250 deputetë?

15. Sa deputetë për çdo zonë ka në Kuvendin Popullor?
16. Sa herë në vjet thirret në sesion Kuvendi Popullor?
17. Cili kuvend thirret në sesion dy herë në vjet?
18. Cila është detyra kryesore e deputetëve kur thirren në sesion?
19. Çka zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mbledhet?
20. Prej sa vetësh është i përbërë Presidiumi i Kuvendit Popullor?
21. Ç'titull ka kryetari i shtetit në Shqipëri?
22. Kush është kryetar shteti sa për formë?
23. Sa nënkryetarë, sa sekretarë dhe sa anëtarë ka Presidiumi i Kuvendit Popullor?
24. Çka vendos ky grup 15 vetësh?
25. Cili organ vendos mbi të gjitha punët më me rëndësi që dalin kur kuvendi nuk është në sesion?
26. Cili grup ka një punë të rëndë e të vazhdueshme?
27. Përveç Presidiumit të Kuvendit Popullor, çka tjetër zgjedh Kuvendi Popullor ditën e parë që mbledhet?
28. Kur e zgjedh Kuvendi Popullor qeverinë?
29. Ç'titull ka kryetari i qeverisë?
30. Sa ministra dhe sa ministri ka RPS e Shqipërisë?
31. Thoni emrat e disa ministrive që dini ju, Z. ...
32. Thoni emrat e ministrivët tjerë që nuk i tha shoku juaj, Z. ...
33. Çka udhëheq një ministër?
34. Si quhet ministrija që merret me punët e jashtme?
35. Cila ministri drejton bujqësinë?
36. Cila ministri rregullon lëvizjen e njerëzvet dhe të mallnavet?

LESSON 63

37. Cila ministri merret me ndërtimin e rrugëve, të fabrikave, apartamenteve etj?
38. Si quhet ministri nga e cila varen shkollat dhe mësuesit?
39. Po ministri nga e cila varen fuqit e armatosuna, si quhet?
40. Cila ministri i rregullon shpenzimet e shtetit?
41. Si quhet ministri nga e cila varen fabrikat?
42. Cila ministri kujdesohet për tregtin e mbrendshme?
43. Po për tregtin e jashtme, cili dikaster kujdesohet?
44. Ç'emën ka ministri që kujdesohet për ushqimin dhe veshmbathjen e njerëzve?
45. Nga cila ministri varet policia në Shqipëri?
46. Cili është organi më i lartë i administratës shtetnore?
47. Në të vërtetë, kush e udhëheq gjithë veprimtarin e aparatit shtetnor?
48. Cilën veprimtarë udhëheq Partia e Punës e Shqipërisë?
49. Çka del nga mbledhjet e përbashkëta të qeverisë e të partisë?
50. Çfarë punësh rregullojnë ato urdhënesa?
51. Cilat urdhënesa i rregullojnë punët më të rëndësishme politike të shtetit?

- A. Përkëtheni anglisht këto fjali (sentences):
1. Mbas ardhjes së komunistëve në fuqi ka pasë për pak kohë gjykata qarku; tash edhe ato quhen gjykata popullore.
 2. Nji organ i lartë i shtetit që bân punë të rëndë e të vazhdueshme është Presidiumi i Kuvendit Popullor.
 3. Si qeverija është edhe Presidiumi i Kuvendit Popullor i Shqipërisë punojnë nën drejtimin e partis komuniste.
 4. Ai zotni bân pjesë në partinë demokratike.
- B. Përkëtheni shqip këto tri fjali tue përdorë "që të...", "për të..." dhe "me..." për secilin infinitiv anglisht.
5. I came to see you.
 6. They went to buy a car.
 7. We have come to learn Albanian.
- C. Me foljet që po shenojmë këtu poshtë formoni nga nji emër dhe me secilin emër bân nji fjali.
- P. sh. me përsëritë: Përsëritja e mësimet është e nevojshme.
8. me shkrue
 9. me votue
 10. me mbajtë

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 63
PART VII
VOCABULARY

administratë, -a administrata, -t	(f.)	administration
aparati, -i aparate, -t	(m.)	apparatus
arsim, -i	(m.)	education, schooling
deputet, -i deputetë, -t	(m.)	deputy (member of Parliament, Congress or Assembly)
dikaster, -i dikastere, -t	(m.)	ministry (government department)
diktaturë, -a diktatura, -t	(f.)	dictatorship
me emnue (unë emnoj)	(v.)	to name, nominate, appoint
formë, -a forma, -t	(f.)	form, shape, mold
me formue (unë formoj)	(v.)	to form, shape
grup, -i grupe, -t	(m.)	group
gjoja	(conj.)	supposedly, as if, allegedly
gjykatë, -a gjykata, -t	(f.)	court, tribunal
Gjykata e Lartë		Supreme Court
industrial, -ja industrial, -t	(f.)	industry
këshill, -i këshilla, -t	(m.)	council, advice
komunist, -e	(adj. m. & f.)	communist

LESSON 63

kryeministër, kryeministri kryeministra, -t	(m.)	prime minister, premier
kryetár, -i kryetarë, -t	(m.)	chairman, chief, president
kulturë, -a	(f.)	culture
kushtetutë, -a kushtetuta, -t	(f.)	constitution
kuvend, -i kuvende, -t	(m.)	assembly, conference, gathering; conversa- tion, talk; convent, monastery
i, e, të lartë të larta	(adj. m. & f.)	high, supreme
mbledhje, -a mbledhje, -t	(f.)	gathering, meeting, assembly; collection; addition (math.)
Ministrija e Jashtme		Ministry of Foreign Affairs, State Depart- ment
partí, -ja partí, -t	(f.)	party (political)
Partija e Punës e Shqipnis		Albanian Workers' Party
popullor, -e	(adj. m. & f.)	public, popular, folk-, people's
president, -i presidentë, -t	(m.)	president
presidium, -i presidume, -t	(m.)	presidium (a perma- nent administrative committee, especially of the government)
proletariat, -i	(m.)	proletariat
pronë, -a prona, -t	(f.)	property

LESSON 63

pushtet, -i pushtete, -t	(m.)	authority, power; political rule, government organ, government structure, government
qark, -u qarqe, -t	(m.)	district; circle; circuit
me u-quejtë (unë quhem)	(v.)	to be called, named
regjim, -i regjime, -t	(m.)	regime
republikë, -a republika, -t	(f.)	republic
sesion, -i sesione, -t	(m.)	session
socializëm, socializmi	(m.)	socialism
shtetnor, -e	(adj.)	government-, state-, government-or state- owned
titull, -i tituj, -t	(m.)	title
me u-thânë (thuhet)	(v.)	to be said
me u-thirrë (unë thirrem)	(v.)	to be called, summoned, invited
me udhëheqë (unë udhëheq)	(v.)	to lead, guide
urdhën, urdhni urdhna, -t	(m.)	order, command
urdhënesë, -a urdhënesa, -t	(f.)	ordinance
i, të vazhdueshëm e, të vazhdueshme	(adj. m. & f.)	continuous, successive

veprimtarí, -ja veprimtarí, -t	(f.)	activity
vetjak, -e	(adj. m. & f.)	personal
votë, -a vota, -t	(f.)	vote
me votue (unë votoj)	(v.)	to vote
i, e, të zgjedhun të zgjedhuna	(adj. m. & f.)	elected, selected, chosen

Shenime:

me b ^â pjesë (unë b ^â j pjesë)	(v.)	to be part of, take part in
sa p ^{er} formë		on paper

P^{er} t^e qesh^e

Kur njeriu ^âsht plak^e aq shum^e sa mos t^e jet^e n^e gjendje t'api shembullin e keq, at^eher^e fillon t'api k^eshilla t^e mira.

* * *

Tue v^eshtr^eue d^eftes^en e tij shkoll^ore baba i thot^e t^e birit: "Nji gj^â vet^em ke n^e favor t^ând: k^eto nota q^e ke marr^e tregojn^e se s'ke kopjue..."

* * *

Bariu t^e birit: Dil jasht^e e shiko n^e se ^âsht tue r^a shⁱ! Djali t'et: Thirre qenin mbrend^e e shife n^e se ^âsht i lagun (wet)!

* *

1. disa - ca

A janë disa nga shtëpit e Tiranës të vjetra?
Po, disa nga shtëpit e Tiranës janë të vjetra.

A janë ca nga shtëpit e Tiranës të vjetra?
Po, ca nga shtëpit e Tiranës janë të vjetra.

Sa shtëpi të vjetra ka në Tiranë?
Në Tiranë ka ca shtëpi të vjetra.

A shkuet ju në qytet me blé ca mish?
Po, unë shkova në qytet me blé ca mish.

A shkuet ju në kuzhinë me pí ca ujë?
Po, unë shkova në kuzhinë me pí ca ujë.

Kur pini rakí, a ju pëlqen të hani edhe ca bukë e ca djathë për meze?
Po, kur pij rakí më pëlqen të há edhe ca bukë e ca djathë për meze?

Kur shkoni me gjuejtë, a merrni me vete edhe ca kafe?
Po, kur shkoj me gjuejtë marr me vete edhe ca kafe.

Mësuesi: Agimi do edhe pak gjellë.
Nxãnsi: Agimi do edhe ca gjellë.

Vazhdo:

Unë due edhe pak sallatë.
Unë due edhe ca sallatë.

Ju doni edhe pak groshë.
Ju doni edhe ca groshë.

Shtjери sallatës edhe pak krypë.
Shtjери sallatës edhe ca krypë.

Hangra pak kadaif e më bãni keq.
Hangra ca kadaif e më bãni keq.

M'epni edhe pak qumësht, ju lutem!
M'epni edhe ca qumësht, ju lutem.

A doni pak venë të kuqe?
A doni ca venë të kuqe?

Nesër do të ju sjell pak rakë që kam bërë unë.
Nesër do të ju sjell ca rakë që kam bërë unë.

2. kam me ... - kam për të ...

A do të shkojsh nesër në Salinas?
Po, unë do të shkoj nesër në Salinas.

A ke me shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam me shkue nesër në Salinas.

A ke për të shkue nesër në Salinas?
Po, unë kam për të shkue nesër në Salinas.

Çka ka me bërë ai nesër?
Ai ka me shkue nesër në Salinas.

Çka ka për të bërë ai nesër?
Ai ka për të shkue nesër në Salinas.

Ku do të shkojë ai nesër?
Ai do të shkojë në Salinas nesër.

Ku ka me shkue ai nesër?
Ai ka me shkue në Salinas nesër.

Ku ka për të shkue ai nesër?
Ai ka për të shkue në Salinas nesër.

A do të punoni mbasnesër?
Po, unë do të punoj mbasnesër.

A keni me punue mbasnesër?
Po, unë kam me punue mbasnesër.

A keni për të punue mbasnesër?
Po, unë kam për të punue mbasnesër.

3. dyfish, trefish etj.

A paguet për biletën e teatrit dy herë më shumë
se kushton zakonisht?
Po, unë e pagova biletën e teatrit dy herë më
shumë se kushton zakonisht.

A e pagove dyfish biletën e teatrit?

Po, unë e pagova dyfish biletën e teatrit.

A është bënë popullsija e Tiranës katër herë më e madhe se ç'ka qenë më 1945?

Po, popullsija e Tiranës është bënë katër herë më e madhe se ç'ka qenë më 1945.

A është shtue popullsija e Tiranës katërfish?

Po, popullsija e Tiranës është shtue katërfish.

A është katërfishue popullsija e Tiranës qysh nga vjeti 1945?

Po, popullsija e Tiranës është katërfishue qysh nga vjeti 1945.

Popullsija e cilit qytet është katërfishue qysh nga vjeti 1945?

Popullsija e Tiranës është katërfishue qysh nga vjeti 1945.

A e bëni ju batanijen dyfish, trefish apo katërfish kur çoheni?

Kur çohem unë e bëj batanijen katërfish.

Kush e bënë batanijen katërfish kur çohet?

Ai e bënë batanijen katërfish kur çohet.

4. Vetja e tretë e foljevet pësore

A e bijnë kamerierat kafën me tabake?

Po, kamerierat e bijnë kafën me tabake.

A bihet kafja me tabake?

Po, kafja bihet me tabake.

Me çka sillet kafja?

Kafja sillet me tabake.

A e pijnë njerzit kafën me filxhan?

Po, njerzit e pijnë kafën me filxhan.

Me çka pihet kafja?

Kafja pihet me filxhan.

Çka pihet me filxhan?

Kafja pihet me filxhan.

A pihet uji me gotë?

Po uji pihet me gotë.

Me çka e pijnë njerzit venën, rakën edhe birrën?

Njerzit e pijnë venën, rakën edhe birrën me gotë.

Me çka pihen vena, rakija dhe birra?

Vena, rakija dhe birra pihen me gotë.

A hahet supa me lugë?

Po, supa hahet me lugë.

Me çka hahet supa?

Supa hahet me lugë.

Çka hahet me lugë?

Supa hahet me lugë.

A pritët mishit me thikë?

Po, mishit pritët me thikë.

Çka pritët me thikë?

Mishit pritët me thikë.

A rritët orizit në Shqipëri?

Po, orizit rritët në Shqipëri.

Ku rritët orizit?

Orizit rritët në Shqipëri.

A rritët më shumë orizit apo grunë në Shqipëri?

Në Shqipëri rritët më shumë grunë.

A e lajmë na fytyrën me ujë e sapun?

Po, na e lajmë fytyrën me ujë e sapun.

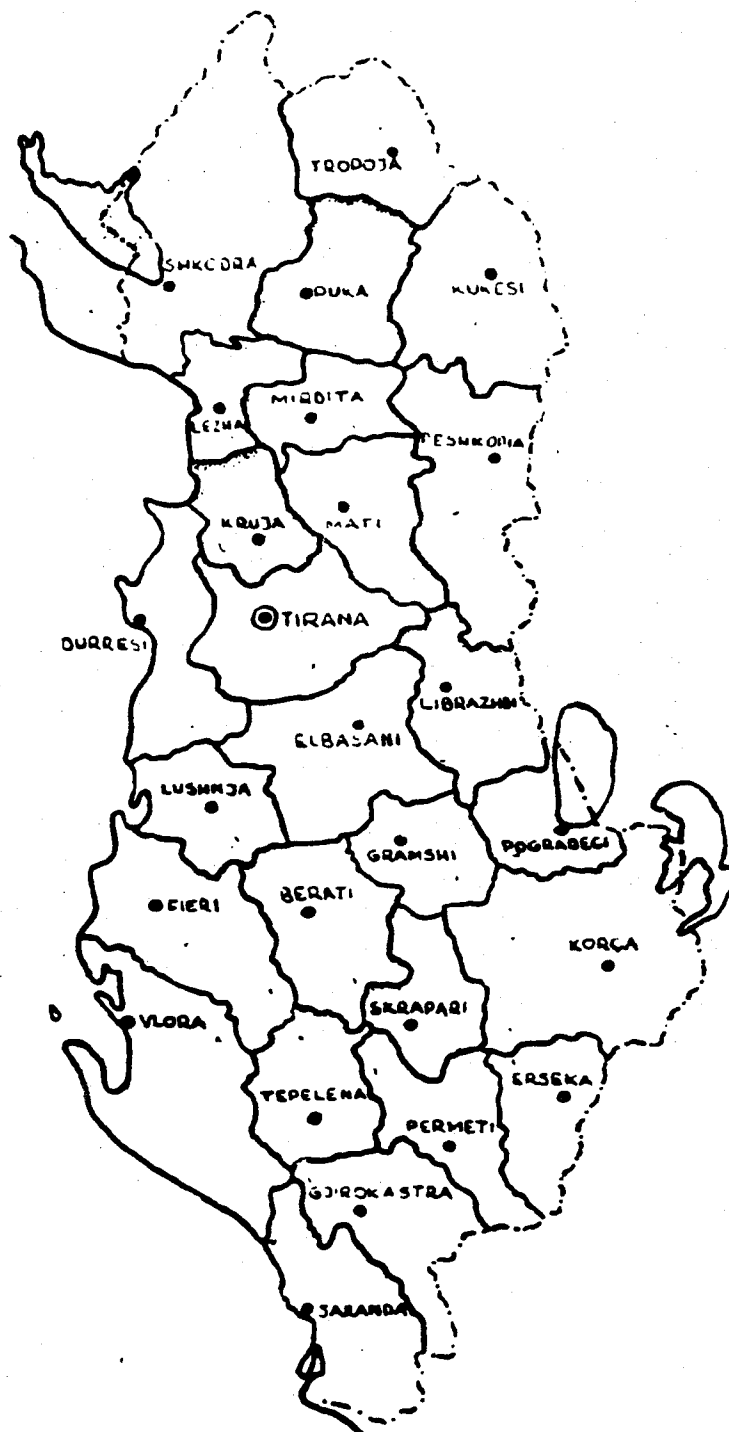
A lahet fytyra me ujë e sapun?

Po, fytyra lahet me ujë e sapun.

Me çka lahet fytyra?

Fytyra lahet me ujë e sapun.

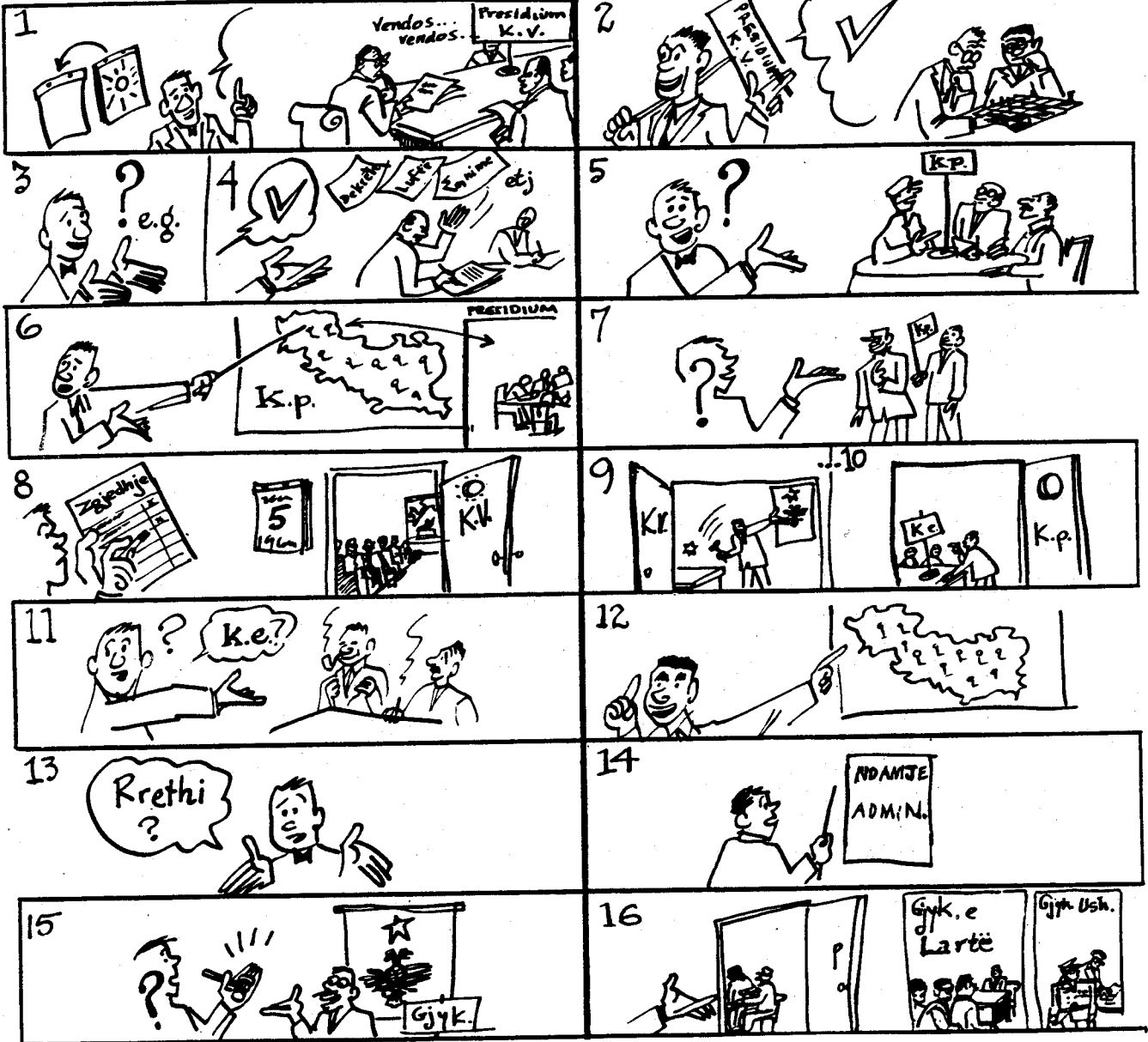
NDAMJA ADMINISTRATIVE (né rrethe)
e RPSSH

Organet legjislative dhe ekzekutive të RPS të Shqipërisë

1. Presidiumi i Kuvendit Popullor, më the dje, vendos mbi të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore.
2. Po, Presidiumi, si organ i naltë i pushtetit, ka kompetenca të shumta.
3. A mund të më përmendish disa nga kompetencat që ka Presidiumi?
4. Po. Të shpalli dekrete, të thërrasë në sesione Kuvendin Popullor, të deklarojë luftë në raste të jashtëzakonshme etj.
5. Ç'janë këshillat popullore?
6. Ato janë organet lokale të pushtetit popullor me anë të të cilave Presidiumi sundon vendin.
7. Kush i emnon këshillat popullore?
8. Edhe ato zgjidhen, gjoja me vota të lira dhe mblidhen periodikisht në sesione të zakonshme ase të jashtëzakonshme, si Kuvendi Popullor.
9. Mirëpo Kuvendi ka qeverinë si organ ekzekutiv e administrativ...
10. Edhe këshillat popullore kanë organet e tyre ekzekutive; ato quhen komitete ekzekutive.
11. Do me thënë se komitetet ekzekutive nuk janë asgjë tjetër veçse qeverit lokale.
12. Po, çdo rreth ase qytet ka komitetin e vet ekzekutiv me zyra të ndryshme.
13. Ç'është rrethi?
14. Është ndamje administrative.
15. Kush i zgjedh gjykatat në RPS të Shqipërisë?
16. Përveç Gjykatës së Lartë dhe Gjykatës Ushtarake, gjykatat popullore i zgjedh populli.

LESSON 64

The Legislative and Executive Organs of the People's
Socialist Republic of Albania

1. You told me yesterday that the Presidium of the People's Assembly makes decisions on all important questions pertaining to the state.
2. Yes, the Presidium, as a high organ of the government, has many prerogatives.
3. Could you mention some of the prerogatives of the Presidium?
4. Yes. It issues decrees, calls in session the People's Assembly, declares war in extraordinary cases, and so on.
5. What are the people's councils?
6. They are local organs of the state through which the Presidium rules the country.
7. Who appoints the people's councils?
8. They also are supposedly elected by free elections and periodically meet in ordinary or extraordinary sessions, like the People's Assembly.
9. But the People's Assembly has the government as its executive and administrative organ....
10. People's councils also have their executive organs; they are called executive committees.
11. You mean that the executive committees are nothing else but local governments.
12. Certainly. Any district or city has its own executive committee with its various bureaus.
13. What is a district?
14. It is an administrative division.
15. Who appoints the courts in the People's Socialist Republic of Albania?
16. Except for the Supreme Court and the Military Tribunal, the people's courts are elected by the people.

1. THE ADJECTIVES disa AND ca

The adjectives disa and ca, meaning "some," are used interchangeably to denote numbers of persons, animals, and things.

Examples:

disa njerëz, disa ditë, etc.
(some people, some days, etc.)

The adjective ca also means "some," but is used with a singular noun and precedes a part of a unit. It's not interchangeably used with disa, in the latter meaning.

Examples:

ca bukë, ca ujë, ca djathë, etc.
(some bread, some water, some cheese, etc.)

2. THE FUTURE EXPRESSING OBLIGATION

The verb me pasë or për të pasë in the present tense with the infinitive of another verb expresses obligation in the same way as does "to have to" in English. Moreover, these forms of all the verbs are primarily used in Albanian as future tenses with emphasis on necessity or obligation.

Examples:

Kam me shkue në pazár.
Kam për të shkue në pazár.
(I have to go downtown.)
(I will go downtown.)

Nji ditë ke me u-përgjegjë (ke për t'u-përgjegjë),
për këto vepra të këqija.
(One day you will have to answer for these bad deeds.)
(One day you will answer for these bad deeds.)

Na kemi me ndejtë (kemi për të ndejtë) këtu
 deri nesër.
 (We have to stay here until tomorrow.)
 (We will stay here until tomorrow.)

Nuk besoj se nesër ka për të qenë (ka me qenë)
 ditë e bukur si sot.
 (I don't think tomorrow will be as beautiful
 as today.)

3. MULTIPLICATIVE NUMERALS

a. The suffix -fish, equivalent to English
 "-fold," is attached to cardinal numbers to form
 multiplicative adverbs.

Examples:

dyfish	double, twice, twofold
trefish	triple, threefold
dhetëfish	tenfold
etj.	

b. The suffix -ue is attached to the above
 adverbs to form verbs.

Examples:

me dyfishue	to double
me trefishue	to triplicate, treble

c. The suffix -i is attached to the above
 adverbs to form nouns.

Examples:

dyfishi	the double
trefishi	the triple

1.

A përmenden njerzit e mëdhaj për punët e tyne?
Po, njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

Cilët përmenden për punët e tyne?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

Për çka përmenden njerzit e mëdhaj?
Njerzit e mëdhaj përmenden për punët e tyne.

2.

A pajtohen ligjët e një shteti me kushtetutën e vet?
Po, ligjët e një shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

Me çka pajtohen ligjët e një shteti?
Ligjët e një shteti pajtohen me kushtetutën e vet.

A pajtohen idët tueja me idët e mija?
Po, idët e mija pajtohen me idët tueja.

Idët e kujt pajtohen me idët e mija?
Idët e mija pajtohen me idët tueja.

A pajtohet mendimi im me mendimin tuej?
Po, mendimi yt pajtohet me mendimin tim.

Me mendimin e kujt pajtohet mendimi im?
Mendimi juej pajtohet me mendimin tim.

A pajtoheni ju me shokët gjithmonë mbasi zihen?
Po, unë pajtohem gjithmonë me shokët mbasi zihem.

Kush pajtohet me shokët mbasi zihet?
Unë pajtohem me shokët mbasi zihem.

A është mirë me u-pajtue me shokët mbasi të zihemi?
Po, është mirë me u-pajtue me shokët mbasi të zihemi.

A jeni pajtue në ndonji revistë shqipe sivjet?
Jo, sivjet nuk jam pajtue në asnjë revistë shqipe.

A do të pajtoheni në ndonji gazetë shqipe mot?
Po, mot do të pajtohem në një gazetë shqipe.

A jeni pajtue ju sivjet në ndonji revistë amerikane?
Po, unë jam pajtue sivjet në një revistë amerikane.

3.

A jam emnue unë mësues?
Po, ju jeni emnue mësues.

Kur është emnue ai oficer?
Ai është emnue oficer në vjetin 19..

A i emnon oficerat Presidenti?
Po, Presidenti i emnon oficerat.

Kush i emnon oficerat?
Presidenti i emnon oficerat.

A emnohet apo zgjidhet Presidenti i Shteteve të Bashkueme?
Presidenti i Shteteve të Bashkueme zgjidhet.

A emnohen apo zgjidhen ministrat?
Ministrat emnohen.

4.

A përfshin një rreth një numër fshatrash?
Po, një rreth përfshin një numër fshatrash.

A përfshin një qytet një numër lagjesh?
Po, një qytet përfshin një numër lagjesh.

Cila njësi administrative përfshin një numër fshatrash?
Rrethi përfshin një numër fshatrash.

Ç'njësi administrative përfshin një numër lagjesh?
Qyteti përfshin një numër lagjesh.

5.

A varet zgjedhja e një presidenti nga votat e popullit?
Po, zgjedhja e një presidenti varet nga votat e popullit.

Nga çka varet zgjedhja e një presidenti?
Zgjedhja e një presidenti varet nga votat e popullit.

A jeni ju të pavarun në vendimet tueja?
Po, na jemi të pavarun në vendimet tona.

Në çka jeni ju të pavarun?
Na jemi të pavarun në vendimet tona.

A është Shqipnija një shtet i pavarun?

Po, Shqipnija është një shtet i pavarun.

Çfarë shteti është Shqipnija?

Shqipnija është një shtet i pavarun.

A ka qenë Shqipnija një shtet i pavarun para vjetit 1912?

Jo, Shqipnija nuk ka qenë një shtet i pavarun para vjetit 1912.

Kur është bërë Shqipnija një shtet i pavarun?

Shqipnija është bërë një shtet i pavarun në vjetin 1912.

6.

Zakonisht, a mund të marrin dënim me vdekje ata që vrasin?

Po, zakonisht ata që vrasin mund të marrin dënim me vdekje.

Çfarë dënimi mund të marrin ata që vrasin?

Ata që vrasin mund të marrin dënim me vdekje.

A zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim në Shqipëri?

Po, besoj se dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim në Shqipëri.

Me çka tjetër zbatohet në Shqipëri dënimi me vdekje?

Në Shqipëri dënimi me vdekje zbatohet edhe me varje në litër.

Ku zbatohet dënimi me vdekje me pushkatim ase me varje në litër?

Në Shqipëri dënimi me vdekje zbatohet me pushkatim ase me varje në litër.

Zakonisht, a mbarohet mirë një punë që bëhet shpejt?

Jo, zakonisht një punë që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë.

Çka nuk mbarohet mirë zakonisht?

Një punë që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë zakonisht.

Çfarë pune nuk mbarohet mirë?

Puna që bëhet shpejt nuk mbarohet mirë.

A mund të pritet njeriu me brisk kur rruhet shpejt?
 Po, njeriu mund të pritet me brisk kur rruhet
 shpejt.

Kur mund të pritet njeriu me brisk?
 Njeriu mund të pritet me brisk kur rruhet shpejt.

Në çfarë rasti mund të pritet njeriu me brisk?
 Kur rruhet shpejt njeriu mund të pritet me brisk.

7. kam me ..., kam për të ...
 (used as future tenses under necessity or obligation,
 usually)

A do të shkojsh sot në pazár për të blé ca plaçka?
 Po, unë do të shkoj sot në pazár për të blé ca plaçka?

A ke me shkue sot në pazár për të blé ca goma?
 Po, kam me shkue sot në pazár për të blé ca goma.

A ke për të shkue sot në pazár për të blé harxh për
 shtëpí?
 Po, sot kam për të shkue në pazár për të blé harxh
 për shtëpí.

Kush do të shkojë në pazár për të blé ca plaçka?
 Ai do të shkojë në pazár për të blé ca plaçka.

Kush ka me shkue në pazár për të blé ca goma?
 Ai ka me shkue në pazár për të blé ca goma.

Kush ka për të shkue në pazár për të blé harxh për
 shtëpí?
 Ai ka për të shkue në pazár për të blé harxh për
 shtëpí.

Ku do të shkoj unë për të blé ca plaçka?
 Ti do të shkojsh në pazár për të blé ca plaçka.

Ku kam me shkue unë për të blé ca goma?
 Ti ke me shkue në pazár për të blé ca goma.

Ku kam për të shkue unë për të blé harxh për shtëpí?
 Ti ke për të shkue në pazár për të blé harxh për
 shtëpí.

A do të punoj unë mbašnesër?
 Po, ju do të punoni mbašnesër.

A keni me punue mbasnesër?

Po, unë kam me punue mbasnesër.

A keni për të punue mbasnesër?

Po, unë kam për të punue mbasnesër.

8. dyfish, trefish, katërfish etj.

A e bleve biletën e teatrit?

Po, por e pagova dyfish sepse e bleva në pazár të zî.

Kush e pagoi dyfish biletën për të hÿ në teatër?

Unë e pagova dyfish biletën për të hÿ në teatër.

Pse e pagove dyfish biletën e teatrit?

E pagova dyfish sepse s'gjeta biletë përveçse në pazár të zî.

A është dyfishue popullsija e Shqipnis qysh nga vjeti 1945?

Po, popullsija e Shqipnis është më shumë se dyfishue nga vjeti 1945.

Po popullsija e Tiranës?

Popullsija e Tiranës është shtue pothuejse gjashtëfish.

Tue qenë se Kuvendi Popullor është një organ që punon periodikisht, është paraqitë nevoja e formimit të një organi tjetër të naltë të pushtetit, i cili duhet të vendosi për të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore që dalin gjatë kohës që Kuvendi Popullor nuk është në sesion. Sikur pamë, një organ i tillë është Presidiumi i Kuvendit Popullor. Simbas Kushtetutës së vjetit 1976 kompetencat e Presidiumit të Kuvendit Popullor janë të shumta. Këto janë disa nga këto kompetenca: thërret sesionet e Kuvendit Popullor, shpall dekrete, deklaron luftë në raste të jashtëzakonshme etj.

Organet lokale të pushtetit popullor janë këshillat popullore. Nga pikëpamja administrative, RPS e Shqipërisë ndahet në 26 rrethe dhe në qytetin e Tiranës. Secila prej tyre ka këshillin e vet popullor. Gjithashtu edhe çdo fshat dhe çdo lagje e qytetit ka një këshill popullor, i cili varet nga ai i rrethit. Këshillat Popullore të rrethet dhe të qytetit varen nga Presidiumi i Kuvendit Popullor. Këshillat Popullore zgjedhin, nga gjiu i tyre, komitetet ekzekutive; këto nuk janë asgjë tjetër veçse organet e tyre ekzekutive. Çdo komitet ekzekutiv ka seksione ose zyra të veçanta, me anën e të cilave drejton punët e ndryshme të administratës shtetnore.

Sot në Shqipëri ka këto gjykata: Gjykata e Lartë, e cila zgjidhet nga Kuvendi Popullor, Gjykata Ushtarake dhe gjykatat popullore; këto të fundit zgjidhen nga populli. Nuk duhet harrue se kandidatët si për deputetë ashtu edhe për gjyqtarë popullore i paraqet partija, dhe populli nuk ka mundësi të paraqesi kandidatët e vet.

Në Kushtetutë gjithashtu thuhet se Prokurorija (e Përgjithshme) është organ i Kuvendit Popullor, dhe Prokurori i Përgjithshëm zgjidhet po nga Kuvendi Popullor. Nji ndër detyrat e tija është edhe të kontrollojë që ligjet dhe dekretet të pajtohen me Kushtetutën.

QUESTIONS - PYETJE

1. Cili është organi më i ultë i pushtetit që punon periodikisht?
2. Pse është paraqitë nevoja e formimit të një organi tjetër të ultë të pushtetit?
3. Si quhet ky organ i ultë që vendos për të gjitha çashtjet e rëndësishme shtetnore?
4. Gjatë cilës kohë dalin çashtje të rëndësishme për të cilat vendos Presidiumi i Kuvendit Popullor?
5. Sesionet e cilit organ thërret Presidiumi i Kuvendit Popullor?
6. Çka shpall Presidiumi?
7. Në cilat raste deklaron luftë Presidiumi?
8. Çka janë këshillat popullore?
9. Nga cila pikëpamje ndahet në 26 rrethe dhe në qytetin e Tiranës RPS e Shqipërisë?
10. Çfarë organi ka secila prej këtyre zonave?
11. Cili është këshilli popullor më i vogël?
12. Nga cili organ varet këshilli popullor i fshatit?
13. Nga cili organ varet këshilli popullor i lagjes?
14. Nga cili organ varet këshilli popullor i rrethit dhe ai i qytetit?
15. Cili organ e zgjedh komitetin ekzekutiv?
16. Cilat janë pra organet ekzekutive të këshillave popullore?
17. Çka ka çdo komitet ekzekutiv?
18. Çka drejton komiteti ekzekutiv me anën e seksioneve dhe zyrave të veçanta që ka?
19. A kanë të gjitha fshatrat komitete ekzekutive?
20. Cili organ e bën punën kur një fshat nuk ka komitet ekzekutiv?

21. Sa lloj gjykatash ka sot në Shqipëri?
22. Cilat janë këto tri lloj gjykatash që ka sot në Shqipëri?
23. Cili organ e zgjedh Gjykatën e Lartë?
24. Kush i zgjedh gjykatat popullore?
25. Kush i paraqet kandidatët për deputetë ase gjyqtarë popullorë?
26. Kush nuk ka mundësi të paraqesi kandidatët e vet?
27. Ku thuhet se Prokurorija është organi i Kuvendit Popullor?
28. Çka thuhet në Kushtetutë?
29. Nga cili organ zgjidhet Prokurori i Përgjithshëm?
30. Cila është një ndër detyrat e Prokurorit të Përgjithshëm?

PJESA E GJASHTË
DETYRË SHITËPIJE

LESSON 64
PART VI
HOMEWORK

A. Përgjigjuni me fjalët tueja këtyne pyetjeve:

1. Pse është formue Presidiumi i Kuvendit Popullor?
2. Cilat janë disa nga detyrat e Presidiumit të Kuvendit Popullor?
3. Kush e zgjedh Gjykatën e Lartë?
4. Kush i zgjedh gjykatat popullore?

B. Mbushni vendet boshe të fjalivet që vazhdojnë:

5. Të lutem, m'ep _____?
some cheese
6. A ke me më dhënë _____ hua?
some money
7. Sa është _____ në këtë gazetë?
the subscription
8. Në shumë vende të botës s'ka _____?
death penalty
9. Por në disa vende tjera ka dënim me vdekje, i cili
zbatohet ja _____ ja
by hanging

by a firing squad
10. Ju duhet _____ menjihërë; s'keni
act
kohë shumë.

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 64
PART VII
VOCABULARY

administrative, -e	(adj. m. & f.)	administrative
çashtje, çashtja çashtje, -t	(f.)	question, problem, issue, matter
dekret, -i dekrete, -t	(m.)	decree; commission (authorization)
dënim, -i dënime, -t	(m.)	condemnation, sen- tence, punishment
ekzekutiv, -e	(adj.) m. & f.)	executive
formim, -i formime, -t	(m.)	formation
me gjykie (unë gjykoj)	(v.)	to judge, to try (law)
gjyqtár, -i gjyqtarë, -t	(m.)	judge
i, të jashtëzakonshëm e, të jashtëzakonshme	(adj. m. & f.)	extraordinary, unusual
kandidat, -i kandidatë, -t	(m.)	candidate
komitet, -i komitete, -t	(m.)	committee
kompetencë, -a kompetenca, -t	(f.)	competence, compe- tency, prerogative
me kontrollue (unë kontrolloj)	(v.)	to check, search, control, check up
legjislativ, -e	(adj. m. & f.)	legislative
ligjë, -a ligjë, -t	(f.)	law
litár, -i litarë, -t	(m.)	rope

lokal, -e	(adj. m. & f.)	local
mot	(adv.)	next year
ndamje ndamja ndamje, -t	(f.)	division, subdivi- sion; split, schism
pajtim, -i pajtime, -t	(m.)	reconciliation; con- formity; subscription
me u-pajtue (unë pajtohem)	(v.)	to be reconciled with, to reconcile; sub- scribe to, to be in conformity with, agree with
me paraqitë (unë paraqes)	(v.)	to put forward, sub- mit, present, intro- duce
i, e, të pavarum të pavaruna	(adj. m. & f.)	independent
me u-paraqitë (unë paraqitem)	(v.)	to be presented, to be introduced, to report, to introduce oneself
periodikisht	(adv.)	periodically
me përfshî (unë përfshîj)	(v.)	to include, encompass
me përmendë (unë përmend)	(v.)	to mention
me u-përmendë (unë përmendem)	(v.)	to be mentioned; to come to (to regain consciousness)
pikëpamje, pikëpamja pikëpamje, -t	(f.)	point of view, standpoint
prokurorí, -ja prokurorí, -t	(f.)	the office of the district attorney
Prokurori i Përgjithshëm	(m.)	Attorney General

LESSON 64

pushkatim, -i pushkatime, -t	(m.)	execution by a firing squad
seksion, -i seksione, -t	(m.)	section
me sundue (unë sundoj)	(v.)	to rule, govern, dominate, master
me shpallë (unë shpall)	(v.)	to proclaim, de- clare, announce
i, e, të shumtë të shumta	(adj. m. & f.)	many, (the) majority of, most of
ushtarak, -e	(adj. m. & f.)	military army-
me u-varë (unë varem)	(v.)	to depend on, to be subordinate to; to be hung; to hang oneself
varje, varja varje, -t	(f.)	hanging, execution by hanging
vendim, -i vendime, -t	(m.)	decision, verdict
me veprue (unë veproj)	(v.)	to act, operate, work, perform, function
me u-zbatue (zbatohet)	(v.)	to be carried out, applied, executed
me u-zgjedhë (unë zgjidhem)	(v.)	to be elected, selected, chosen, picked out

Shënime

me anë të ...

through, by means of

dënim me vdekje

death sentence,
death penalty

1.

Njija është më e vogël se dyja.

A është njija më e vogël se dyja?
Cili numër është më i vogël se dyja?
Cili numër është më i madh se njija?

Trija në nëndë hyn tri herë.

A hyn trija në nëndë tri herë?
Sa herë hyn trija në nëndë?
Cili numër hyn tri herë në nëndë?

Klasa ka marrë 10 teta në provimin e gjuhës shqipe.

A ka marrë klasa 10 teta në provimin e gjuhës shqipe?
Sa teta ka marrë klasa në provimin e gjuhës shqipe?
Në cilin provim ka marrë 10 teta klasa?

Ai ka marrë 4 shtata sivjet.

A ka marrë ai 4 shtata sivjet?
Kush ka marrë 4 shtata sivjet?
Sa shtata ka marrë ai sivjet?
Kur ka marrë ai 4 shtata?

2.

1980-a ka qenë plot ngjarje me rëndësi.

A ka qenë 1980-a plot ngjarje me rëndësi?
Cili vjet ka qenë plot ngjarje me rëndësi?
Me çfarë ngjarjesh ka qenë plot 1980-a?

Automobilat e 1982-së kanë dalë vjet.

A kanë dalë vjet automobilat e 1982-së?
Kur kanë dalë automobilat e 1982-së?
Ç'prodhim ka dalë vjet?

Dy provime të 1981-së do t'i bëj në mars të 1982-së.

A do të bëj dy provime të 1981-ës në mars të 1982-së?
Kush do të bëjë dy provime të 1981-ës në mars të 1982-së?

Kur do t'i bâj dy provime të 1981-së?
 Sa provime do të bâj në mars të 1982-së?

Frori i 1981-së ka pasë 28 ditë.

A ka pasë 28 ditë frori i 1981-së?
 Sa ditë ka pasë frori i 1981-së?
 Cili muej i 1981-së ka pasë 28 ditë?

1981-së do t'i apim fund me nji festë të bukur.

A do t'i apim fund 1981-së me nji festë të bukur?
 Cilit vjet do t'i apim fund me nji festë të bukur?
 Me çfarë feste do t'i apim fund 1981-së?

1980-ën e kam kalue tue punue.

A e kam kalue 1980-ën tue punue?
 Kush e ka kalue 1980-ën tue punue?
 Cilin vjet kam kalue tue punue?
 Si e kam kalue 1980-ën?

Prej 1945-ës e deri në 1949 ai ka qenë n'Itali.

A ka qenë ai n'Itali prej 1945-ës deri në 1949?
 Kush ka qenë n'Itali prej 1945-ës deri në 1949?
 Kur ka qenë ai n'Itali?
 Prej cilit vjet deri në cilin vjet ka qenë ai n'Itali?

3.

Vetëm nji e treta e klasës doli mirë në provim.

A doli mirë në provim vetëm nji e treta e klasës?
 Cila pjesë e klasës doli mirë në provim?
 Si doli në provim nji e treta e klasës?

Do t'a shikoj unë provimin e nji së tretës së klasës.

A do t'a shikoj unë provimin e nji së tretës së klasës?
 Kush do t'a shikojë provimin e nji së tretës së klasës?
 Provimin e cilës pjesë të klasës do të shikoj unë?

Nji së tretës së klasës i dhanë leje të shkojë në shtëpi.

A i dhanë leje nji së tretës së klasës të shkojë në shtëpi?
 Cilës pjesë të klasës i dhanë leje të shkojë në shtëpi?
 Ku i dhanë leje nji së tretës së klasës të shkojë?

Nji të tretën e klasës e thirrën në mbrâmje.

A e thirrën në mbrâmje nji të tretën e klasës?
 Cilën pjesë të klasës thirrën në mbrâmje?
 Kur e thirrën nji të tretën e klasës?

Dy të tretat e shkollës janë ushtarë.

A janë ushtarë dy të tretat e shkollës?
 Sa të treta të shkollës janë ushtarë?
 Çka janë dy të tretat e shkollës?

Uniformat e dy të tretavet të nxânësvet nuk kanë ardhë ende.

A kanë ardhë uniformat e dy të tretavet të nxânësvet?
 Uniformat e sa të tretavet të nxânësvet nuk kanë ardhë ende?
 Uniformat e kujt s'kanë ardhë ende?

Dy të tretavet të shkollës u dhanë libra.

A u dhanë libra dy të tretavet të shkollës?
 Sa të tretavet të shkollës u dhanë libra?
 Çka u dhanë dy të tretavet të shkollës?
 Cilëve u dhanë libra?

Dy të tretat e klasës i dërgova në shtëpi sepse ishin të sëmundë me grip.

A i dërgova në shtëpi dy të tretat e klasës sepse ishin të sëmundë?
 Sa të treta të klasës dërgova në shtëpi?
 Ku i dërgova dy të tretat e klasës?
 Pse i dërgova në shtëpi dy të tretat e klasës?
 Ç'kishin dy të tretat e klasës që i dërgova në shtëpi?

S'i kam marrë ende detyrat e shtëpis prej dy të tretavet të klasës.

A i kam marrë detyrat e shtëpis prej dy të tretavet të klasës?
 Kush s'i ka marrë ende detyrat e shtëpis prej dy të tretavet të klasës?
 Prej sa të tretavet të klasës s'i kam marrë ende detyrat e shtëpis?
 Çka s'kam marrë ende prej dy të tretavet të klasës?

4.

Nji shoku im ka ardhë me u-pá me jú.

A ka ardhë me u-pá me jú nji shoku im?
 Kush ka ardhë me u-pá me jú?
 Me kë ka ardhë me u-pá nji shoku im?
 Nji shoku i kujt ka ardhë me u-pá me jú?

Kjo është shtëpia e nji shoku tim.

A është kjo shtëpia e nji shoku tim?
 Shtëpia e kujt është kjo?
 Cila është shtëpia e nji shoku tim?

Ky është kushrîni i nji shoku tim të ngushtë.

A është ky kushrîni i nji shoku tim të ngushtë?
 Kushrîni i kujt është ky?
 Cili është kushrîni i nji shoku tim të ngushtë?

Këto toka janë të nji miku tim.

A janë këto toka të nji miku tim?
 Të kujt janë këto toka?
 Cilat toka janë të nji miku tim?

I shkrova nji shoku tim n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë.

A i shkrova nji shoku tim n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë?
 Kush i shkroi nji shoku të tij n'Itali t'i dërgojë nji palë këpucë?
 Çka i shkrova nji shoku tim n'Itali të më dërgojë?
 Kujt i shkrova n'Itali të më dërgojë nji palë këpucë?
 Sa palë këpucë i shkrova nji shoku tim të më dërgojë?

Nji shokun tim në Shqipni e kanë futë në burg për arsye politike.

A e kanë futë në burg një shokun tim në Shqipni për arsye politike?

Kë kanë futë në burg në Shqipni për arsye politike?

Ç'i ka ngjã një shoku tim në Shqipni?

Pse e kanë futë në burg një shokun tim në Shqipni?

Jam në merak sepse s'kam marrë letër prej një shoku tim të vjetër.

A jam në merak sepse s'kam marrë letër prej një shokut tim të vjetër?

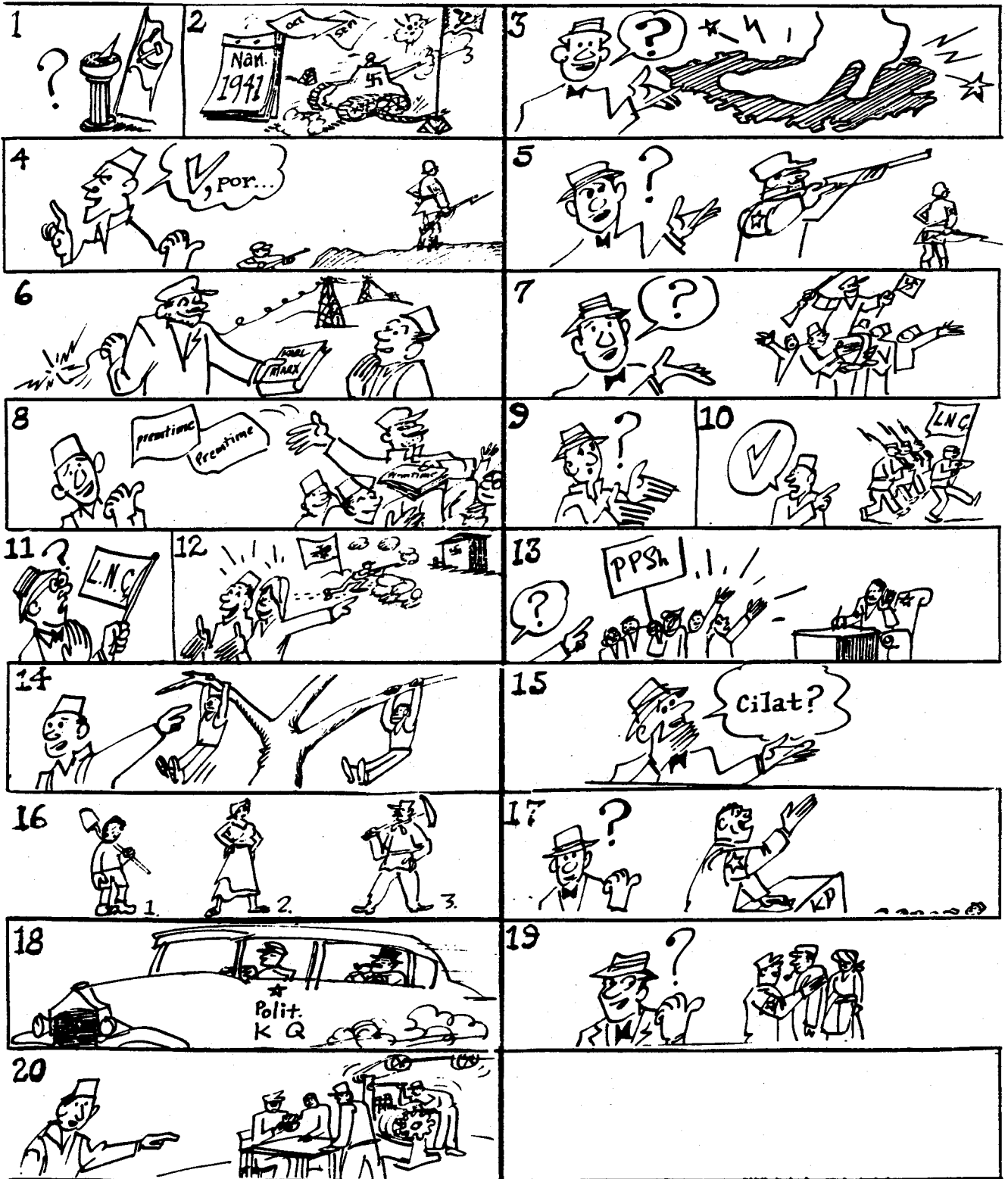
Kush është në merak sepse s'ka marrë letër prej një shokut të tij të vjetër?

Pse jam në merak?

Partija e Punës e Shqipnís

1. Kur është themeluar partija komuniste në Shqipnì?
2. Në nënduer të 1941-së, pesë muej mbasi Gjermanija naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovjetik.
3. Shqipnija n'at kohë ishte e pushtueme nga Italia, apo jo?
4. Po, por qëllimi kryesor i partis nuk ishte çlirimi i vendit nga okupatori.
5. Në çka synonte partija n'at kohë?
6. Me marrë fuqin në dorë; në këtë drejtim ata filluen menjherë punën për popullarizimin e ideologjis marksiste-leniniste.
7. A kanë pasë përkrahje nga populli?
8. Po, populli i përkrahu komunistët, sepse u-gënje nga premtimet e tyre të shumta.
9. A ka pasë ndonji arsye tjetër?
10. Po, komunistët ishin t'organizuem me emnin "Lëvizja Nacional Çlirimtare" (LNÇ).
11. Çka do me thënë kjo?
12. Ky titull, thjesht nacionalist, i pëlqente popullit, sepse kujtonte se organizata ishte tue luftue okupatorin.
13. Si e ushtron Partija e Punës e Shqipnís veprimtarin e saj n'administrimin e vendit?
14. E ushtron me anë t'organizatave të ndryshme, që janë degë të saja.
15. Cilat janë këto organizata?
16. Rinija e Punës e Shqipnís, Bashkimi i Gravet të Shqipnís dhe Bashkimet Profesionale.
17. A janë anëtarë partije përfaqësuesit e popullit në Kuvendin Popullor?
18. Po, janë, por njerzit më me rëndësi të qeveris janë anëtarë të KQ të Partis ase të Byrosë Politike.
19. Cilat janë njisít e vogla të Partis, me të cilat Partija kontrollon vendin?
20. Organizatat-bazë të Partis; ato ndodhen në çdo qendër pune e prodhimi.

LESSON 65

Albania's Workers' Party

1. When was the Albanian Communist Party founded?
2. In November 1941, five months after Nazi Germany began the invasion of the Soviet Union.
3. Albania at that time was occupied by Italy, isn't that so?
4. Yes, but the primary aim of the Communists was not the liberation of the country from the occupiers.
5. What were the aims of the Party at that time?
6. To have the power in their hands; with this aim in mind, they began at once the popularization of Marxist-Leninist ideology.
7. Did they have the support of the population?
8. Yes, the people supported them because they were tricked by the many promises the Communists made.
9. Were there any other reasons?
10. Yes, the Communists were organized in the National Liberation Front (NLF).
11. What does this mean?
12. This title, purely nationalistic, pleased the people because they thought the NLF was fighting the enemy.
13. How does the Albanian Workers' Party exercise its authority in the administration of the country?
14. It exercises it through different organizations, which are its branches.
15. Which are these organizations?
16. Workers' Youth of Albania, Women's Union of Albania and the Trade Unions.
17. Are the representatives of the people in the People's Assembly party members?
18. Yes, they are, but the most important people in the government are members of the Central Committee of the Party or of the Politbureau.
19. What are the small units through which the Party controls the country?
20. The "base organizations" of the Party; they are located in each work and production center.

1. SUBSTANTIVIZED NUMERALS

Cardinal numbers may be substantivized.

a. The following are feminine:

nji, njija (pl. missing)	the number one
dy, dyja (pl. missing)	the number two
tri, trija (pl. missing)	the number three
katër, katra katra, -t	the number four
dhetë, -a dhetë, -t	the number ten

b. The following are masculine:

qind, -i qinda, -t	the number hundred
milion, -i miona, -t	the number one million

c. The numbers nji, dy and tre may also be substantivized by attaching the suffix -sh and are then treated as masculine nouns.

Examples:

njish, -i njisha, -t	the number one
dysh, -i dysha, -t	the number two
tresh, -i tresha, -t	the number three

The above mentioned nouns have a high frequency of usage in mathematics and sports.

Examples:

Shkrueje njishin nën dysh.
(Write number one under the two.)

Njishi dhe dyshi ishin nota të këqija.
([Numbers] one and two were poor grades.)

Treshi (lojtari numër tre) doli i pari.
([The player] number three came out the first.)

2. THE INDEFINITE ARTICLE PRECEDING THE POSSESSIVE ADJECTIVE

The possessive adjective preceded by nji corresponds to the English "a ... of mine," and so on.

Examples:

Ka vdekë një shoku im.
(A friend of mine passed away.)

Ky është automobili i një kushërini tim.
(This car belongs to a cousin of mine.)

Mbrëmë shkova në kinema me një shokun tënd.
(Last night I went to the movies with a friend of yours.)

Remark: In the direct object the form një shokun tim, një shokun tënd, etc., can also be një shok timin, një shok tëndin, and so on.

1. Numrat kur përdoren si emna dhe thyesat:

a. Sa është $\frac{1}{4}$ e 20-ës?
 $\frac{1}{4}$ e 20-ës është 5.

Sa është $\frac{1}{3}$ e 30-ës?
 $\frac{1}{3}$ e 30-ës është 10.

Sa është $\frac{1}{5}$ e 10-ës?
 $\frac{1}{5}$ e 10-ës është 2.

Sa është $\frac{1}{6}$ e 30-ës?
 $\frac{1}{6}$ e 30-ës është 5.

Kemi 10 lekë dhe apim huá 2.

Cilën pjesë kemi dhënë huá?
Kemi dhënë huá $\frac{1}{5}$.

Sa pjesë na mbeten?
Na mbeten $\frac{4}{5}$.

Na mbeten $\frac{4}{5}$ e cilës shumë?
Na mbeten $\frac{4}{5}$ e 10 lekëve.

Nji klasë ka 9 nxënës: 3 prej tyre janë në spital.

Cila pjesë e nxënësve është në spital?
 $\frac{1}{3}$ është në spital.

Cila pjesë e nxënësve ka ardhë në shkollë?
 $\frac{2}{3}$ e nxënësve kanë ardhë në shkollë.

Vjet kemi pasë 12 nxënës: prej 3 nxënësve kemi marrë letra.

Prej cilës pjesë të nxënësve kemi marrë letra?
Kemi marrë letra prej $\frac{1}{4}$ së nxënësve.

Prej cilës pjesë presim ende letra?
Presim letra prej $\frac{3}{4}$ të nxënësve.

Cila pjesë e nxënësve na ka shkruar?
 $\frac{1}{4}$ e nxënësve na ka shkruar.

Cila pjesë e nxënësve ka për të na shkruar?
 $\frac{3}{4}$ e nxënësve kanë për të na shkruar.

12 shokëve duhet t'u shkruer këtë javë; deri tash u kam shkruar vetëm 3 shokëve.

Cilës pjesë të shokëveve i kam shkruar?
 I keni shkruar $\frac{1}{4}$ së shokëveve.

Cilës pjesë duhet t'i shkruer këtë javë?
 Këtë javë duhet t'u shkrueni $\frac{3}{4}$ të shokëveve.

Nji shishe venë nxën 10 gota; unë pij 1 gotë në ditë.

Sa pjesë të venës pij unë çdo ditë?
 Ju pini çdo ditë $\frac{1}{10}$ e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 3 ditë?
 Ju pini në 3 ditë $\frac{3}{10}$ e venës.

Sa pjesë të venës pij unë në 9 ditë?
 Ju pini në 9 ditë $\frac{9}{10}$ e venës.

Dheta është nota më e mirë në shkollat shqiptare dhe pesa është nota më e ulët.

Cila është nota më e mirë në shkollat shqiptare?
 Dheta është nota më e mirë në shkollat shqiptare.

Cila është nota më e mirë që vjen mbas dhetës?
 Nânda është nota më e mirë që vjen mbas dhetës.

Cila është nota më e ulët në shkollat shqiptare?
 Pesa është nota më e ulët në shkollat shqiptare.

A ka marrë Petriti sivjet dy shtata, tri teta dhe dy nânda?
 Po, Petriti ka marrë sivjet dy shtata, tri teta dhe dy nânda.

A ka marrë Lulja sivjet një shtatë, tri teta dhe tri nânda?
 Po, Lulja ka marrë sivjet një shtatë, tri teta dhe tri nânda.

Cili ka marrë nota më të mira sivjet: Petriti apo Lulja?
 Lulja ka marrë sivjet nota më të mira se Petriti.

- b. Nxânsi le të përsërisi të njajtën fjalí që thotë mësuesi, por pa përdorë fjalën "vjet". P.sh.

Mësuesi: Shinat e vjetit 1980 qenë të nevojshme për bujqësin.

Nxânsi: Shinat e 1980-ës qenë të nevojshme për bujqësin.

Ju të gjithë i dini ngjarjet e vjetit 1980.
Ju të gjithë i dini ngjarjet e 1980-ës.

Tërmeti i vjetit 1905 âsht ndie në gjithë Ballkanin.
Tërmeti i 1905-ës âsht ndie në gjithë Ballkan.

Gjatë vjetit 1941 Evropa nuk u-bombardue shumë.
Gjatë 1941-së Evropa nuk u-bombardue shumë.

Në vjetin 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.
Në 1945 mori fund Lufta e Dytë Botënore.

Prej vjetit 1960 deri në vjetin 1962 kam qenë n'Evropë.
Prej 1960-ës deri në 1962 kam qenë n'Evropë.

Ngjarjet e vjetit 1942 nuk do t'i harroj kurrë.
Ngjarjet e 1942-së nuk do t'i harroj kurrë.

Më duket se e kam takue aty nga vjeti 1930.
Më duket se e kam takue aty nga 1930-a.

2. Dje një miku yt na ftoi për drekë.

Çka bâni një miku yt?
Kur na ftoi një miku yt për drekë?
Çka na ftoi dje një miku yt të hamë?
Kê ftoi dje për drekë një miku yt?

Sonte e kam thirrë për darkë edhe një shokun tând.

Edhe kê kam thirrë sonte për darkë?
Kur e kam thirrë edhe një shokun tând për darkë?
Pse e kam thirrë edhe një shokun tând?
Kush e ka thirrë edhe një shokun tând për darkë sonte?

Ata erdhën këtu me një oficerin e tij.

Me cilin oficer erdhën ata këtu?
Kush erdhi këtu me një oficerin e tij?
Ç'bânë ata?
Ku erdhën ata me një oficerin e tij?

Në nânduer të vjetit 1941, dy komunistë të huej të famshëm në komunizmin ndërkombëtar, ndihmuen n'organizimin e Partisë Komuniste Shqiptare. Kjo ngjau pesë muej mbasi Gjermanija naziste filloi invadimin e Bashkimit Sovjetik; deri atëherë komunistëvet shqiptarë u pëlqente bashkimi i Gjermanisë me Rusinë, e cila, dy vjet më parë jo vetëm kishte pranue invadimin e Polonis nga Gjermanija, por kishte marrë për vete gati gjymsën e këtij shteti. Partija Komuniste n'at kohë ishte e organizueme mirë, por nuk kishte përkrahjen e popullit. Për të fitue këtë përkrahje komunistët filluen mos me përdorë më fjalën "komunist" dhe me 16 shtatuer 1942 themeluen Lëvizjen Nacional Çlirimtare (LNÇ).

Tue kujtue se kjo organizatë ishte tue luftue okupatorin, n'at kohë ushtriya italiane, populli i dha çdo përkrahje: e ndihmoi me të holla, i strehoi njerzit e saj, i dha djelmt. Qëllimi kryesor i LNÇ ishte me marrë fuqin në dorë dhe për këtë arsye ata filluen luftën kundër nacionalistëvet, të cilët, t'organizuem nga patriotë të vërtetë, ishin ç'prej kohe në luftë me okupatorët. Vllavrasja vetëm i shkaktoi popullit nja 6000 - 8000 të vramë.

Qeverija komuniste që doli nga partija u-përpoq, posa mori fuqin në dorë, t'a baje sa më të fortë pozitën e saj: vrau ase futi në burg të gjithë patriotët dhe

intelektualët e ndershëm; tregtarëvet u vûni taksa të rânda në mënyrë që mos t'ishin në gjendje t'i paguejshin dhe kështu i futi në burg.

Më 1948 Partija Komuniste Shqiptare mori emnin Partija e Punës e Shqipnís. Organi mâ i naltë i saj është Kongresi i Partís, i cili mblidhet çdo pesë vjet. Ky zgjedh Komitetin Qendror të Partís dhe kandidatët e KQ. Komiteti Qendror mblidhet çdo tre muej për t'i dhënë udhëzime Partís kur Kongresi i saj nuk është në sesion. Për të krye punët e përditshme dhe të vazhdueshme që ka mbi vete Partija, KQ ka një grup 13 vetësh që quhet Byroja Politike dhe një grup tjetër 4 vetësh për punën ekzekutive që quhet Sekretariat. Sekretari i Parë i këtij organi është kryetari i vërtetë i Partís, ai që ka fuqi të jashtëzakonshme mbi gjithë veprimtarín e qeverís. Organet mâ të vogla, me anën e të cilave ky ushtron fuqín e tij deri në qoshet mâ të largëta të vendit, janë Organizatat-bazë të Partís; ato gjinden kudo: ndër shkolla, ndër zyra, ndër qendra pune e prodhimi, kudo që ka dy vetë që jetojnë e punojnë së bashku.

Me urdhën të Partís së Punës edhe rinija, grát dhe punëtorët janë t'organizuem n'organizatat e tyre, që janë degë të saja. Ato janë: Rinija e Punës e Shqipnís, Bashkimi e Gravet të Shqipnís dhe Bashkimet Profesionale.

QUESTIONS-PYETJE

1. Në nânduer të vjetit 1941, sa komunistë të huej ndihmuen n'organizimin e Partís Komuniste Shqiptare?
2. Ku ishin të famshëm këta dy komunistë?
3. Kjo ngjau pesë muej mbasi Gjermanija filloi invadimin e cilit shtet?
4. Çka kishte pranue Rusija dy vjet mâ parë?
5. Deri atëherë, kujt i pëlqente bashkimi i Gjermanís me Rusín?
6. Invadimin e cilit shtet kishte pranue Rusija dy vjet mâ parë?
7. Përveç se kishte pranue invadimin e Polonís, çka tjetër kishte bâ Rusija?
8. Cila parti ishte e organizueme mirë?
9. Megjithëse ishte e organizueme mirë, çka nuk kishte Partija Komuniste Shqiptare?
10. Për të fitue përkrahjen e popullit, çka filluen me bâ komunistët?
11. Pse filluen komunistët mos me përdorë mâ fjalën "komunist"?
12. Cilën organizatë themeluen komunistët më 16 shtatuer 1942?
13. Kush kujtoi se Lëvizja Nacional Çlirimtare ishte tue luftue okupatorin?
14. Çka kujtoi populli?
15. Cili ishte okupator n'at kohë në Shqipni?
16. Kush i dha LNÇ çdo përkrahje?
17. Me çka e ndihmoi populli LNÇ?
18. Kë strehoi populli?

19. Çka i dha populli LNÇ?
20. Cili ishte qëllimi kryesor i LNÇ?
21. Për të marrë fuqin në dorë, kundër kujt e filluen ata luftën?
22. Nga kush ishin t'organizuem nacionalistët?
23. Me kë ishin në luftë nacionalistët ç'prej kohe?
24. Sa mijë të vramë i shkaktoi popullit vllavrasja?
25. Cila qeveri u-përpoq t'a bâjë sa mâ të fortë pozitën e saj?
26. Çka u-përpoq të bâjë qeverija komuniste që doli nga partija?
27. Kë vrau ase futi në burg?
28. Kujt i vûni taksa të rânda?
29. Pse u vûni qeverija tregtarëvet taksa të rânda?
30. Dhe mâ në fund, çka u bâni qeverija tregtarëvet?
31. Çfarë emni mori Partija Komuniste Shqiptare më 1948?
32. Cili është organi mâ i naltë i Partisë së Punës të Shqipërisë?
33. Sa shpesh mbledhet Kongresi i Partisë?
34. Kë zgjedh Kongresi i Partisë?
35. Sa shpesh mbledhet KQ?
36. Pse mbledhet KQ çdo tre muajt?
37. Cila organizatë ia ep udhëzimet Kongresit të Partisë kur ky nuk është në sesion?
38. A ka Partija mbi vete punë të përditshme dhe të vazhdueshme?
39. Sa grupe njerzish ka KQ për të krye punët të përditshme?

40. Si quhet grupi i përbëmë prej 13 vetësh?
41. Si quhet grupi tjetër i përbëmë prej 4 vetësh?
42. Për çfarë pune është Sekretariati?
43. Ç'titull ka njeriu që udhëheq Sekretariatin?
44. Kush është sot Sekretari i Parë?
45. A është Sekretari i Parë kryetari i vërtetë i Partisë?
46. Mbi çka ka ky fuqi të jashtëzakonshme?
47. A janë Organizatat-bazë të Partisë organet e saja më të vogla?
48. Me anën e cilave organe e ushtron fuqin e vet Sekretari i Parë?
49. Deri ku e ushtron Sekretari i Parë fuqin e vet?
50. Ku gjinden organizatat-bazë?
51. A kanë edhe rinija, grát dhe punëtorët organizatat e tyre?
52. Si quhet organizata e rinisë?
53. Si quhet organizata e gravet?
54. Si quhet organizata e punëtorëve?
55. Degë të cilës organizatë janë tri organizatat që përmendëm?

A. Plotësoni fjalit që vijojnë:

1. Kam lexue më shumë se _____
four-fifths of the book
2. _____ që ishin mbramë në kinema
One-third of the people
ishin pa xhaketa.
3. Komunistët _____ në nanduer
came to power
_____ of 1944
4. Unë kam pasë _____ deri sa mbarova
my parents' support
shkollën.
5. Me _____ është gjâ e lehtë, por
promise
_____ është gjâ tjetër.
keep those promises

B. Përkëtheni shqip këto fjalí:

6. When their school was founded, the citizens gave a large amount of money.
7. The purpose of his visit was to see their representative.
8. Some people believe that the number 13 brings bad luck, but some others do not think so.
9. All the youth in Albania are members of the "Workers' Youth Organization."
10. Although he is a close friend of mine, he almost never writes to me.

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 65
PART VII
VOCABULARY

administrim, -i	(m.)	administration, administering
anëtar, -i anëtarë, -t	(m.)	member
bashkim, -i bashkime, -t	(m.)	union, unity
Bashkimi Sovjetik		Soviet Union
bazë, -a baza, -t	(f.)	base, basis
byroja politike	(f.)	Politbureau (the ex- ecutive committee of the central committee of a Communist Party)
çlirim, -i	(m.)	liberation
çlirimtar, -e	(adj. m. & f.)	liberation, liberating
me u-gënjye (unë gënjehem)	(v.)	to be deceived, cheated
ideologji, -j ideologji, -t	(f.)	ideology
invadim, -i invadime, -t	(m.)	invasion
komunist, -i komunistë, -t	(m.)	communist
kongres, -i kongrese, -t	(m.)	convention, congress
me krye (unë kryej)	(v.)	to finish, complete, accomplish, achieve
i, e, të largët të largëta	(adj. m. & f.)	remote, distant
me luftue (unë luftoj)	(v.)	to fight (in a war)

LESSON 65

marksist-leninist marksiste-leniniste	(adj. m. & f.)	Marxist-Leninist
nacionalist, -i nacionalistë, -t	(m.)	nationalist
nacional, -e	(adj. m. & f.)	national
nacionalist, -e	(adj. m. & f.)	nationalistic, nationalist
nazist, -e	(adj. m. & f.)	Nazi
ndërkombëtar, -e ndërkombëtarë	(adj. m. & f.)	international
notë, -a nota, -t	(f.)	school grade; diplomatic note; musical note
okupator, -i okupatorë, -t	(m.)	conqueror, invader
organizatë, -a organizata, -t	(f.)	organization
organizim, -i organizime, -t	(m.)	organizing, organization
i, t'organizuem e, t'organizueme	(adj. m. & f.)	organized
patriot, -i patriotë, -t	(m.)	patriot
përfaqësues, -i përfaqësues, -it	(m.)	representative
pozitë, -a pozita, -t	(f.)	position
me përkrahë (unë përkrah)	(v.)	to support
përkrahje, -a	(f.)	support
popullarizim, -i	(m.)	popularization

LESSON 65

premtim, -i premtime, -t	(m.)	promise
profesional, -e	(adj. m. & f.)	professional
i, të pushtuem e, të pushtueme	(adj. m. & f.)	occupied
qendror, -e	(adj. m. & f.)	central
qëllim, -i qëllime, -t	(m.)	goal, purpose; intention
rinf, -ja	(f.)	youth
sovjetik, -e	(adj. m. & f.)	Soviet
me synue (unë synoj)	(v.)	to aim, have as a goal
me shkaktue (unë shkaktoj)	(v.)	to cause
shumë, -a shuma, -t	(f.)	sum, amount
me u-themelue (themelohet)	(v.)	to be founded
thjesht	(adv.)	pure, simple, simply
titull, -i tituj, -t	(m.)	title
thyesë, -a thyesa, -t	(f.)	fraction (math.)
me ushtre (unë ushtroj)	(v.)	to exercise, train, drill, practice (a profession also); exert
vllavrasje, vllavrasja	(f.)	fratricide, civil war
<u>Shënime:</u>		
me marrë fuqin në dorë		to seize power

1. Lidhorja në vend të kohës s'ardhme:

A shpresoj unë që fundi i tetorit të më gjëjë këtu?
Po, ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.
Kush shpreson që fundi i tetorit t'a gjëjë këtu?
Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.
Çka shpresoj unë?
Ti shpreson që fundi i tetorit të të gjëjë këtu.

A jam unë gati të t'ap çdo gjë që të më kërkojsh?
Po, ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.
Kush është gati të t'api çdo gjë që t'i kërkojsh?
Ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.
Kujt jam gati t'i ap çdo gjë që të më kërkojë?
Ti je gati të m'apish mue çdo gjë që të të kërkoj.
Ç'jam gati të t'ap?
Ti je gati të m'apish çdo gjë që të të kërkoj.

2. Lakimi i numrorëvet kur përdoren si fjalë më vete:

a. A janë të dy librat e mij mbi tryezë?
Po, të dy librat tuej janë mbi tryezë.
Ku janë të dy librat e mij?
Të dy librat tuej janë mbi tryezë.

Dy shokët e mij kanë nga një automobil.

A janë automobilat e të dyve të rij?
Po, automobilat e të dyve janë të rij.
Si janë automobilat e të dyve?
Automobilat e të dyve janë të rij.
Automobilat e kujt janë të rij?
Automobilat e të dyve janë të rij.

Dy prej shokëve të mij u kam pasë borxh.

A u a pagova borxhin të dyve?
Po, ti u a pagove borxhin të dyve.
Kujt ia pagova borxhin?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Ç'u pagova të dyve?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Cilëve u a pagova borxhin?
Ti u a pagove borxhin të dyve.
Kush u a pagoi borxhin të dyve?
Ti u a pagove borxhin të dyve.

Dje mora dy libra në bibliotekë.

A i harrova mbrâmë të dy në kinema?

Po, ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.

Ku i harrova mbrâmë të dy?

Ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.

Kush i harroi mbrâmë të dy në kinema?

Ti i harrove mbrâmë të dy në kinema.

Ç'harrova mbrâmë në kinema?

Ti i harrove mbrâmë të dy librat në kinema.

Sa libra harrova mbrâmë në kinema?

Ti i harrove mbrâmë të dy librat në kinema.

Të dy shokët e tú të kanë shkruë.

A ke marrë letër prej të dyve?

Po, kam marrë letër prej të dyve.

Ç'ke marrë prej të dyve?

Kam marrë prej të dyve letër.

Prej cilëve ke marrë letër?

Kam marrë letër prej të dyve.

Kush ka marrë letër prej të dyve?

Unë kam marrë letër prej të dyve.

Prej kujt ke marrë letër?

Kam marrë vetëm një letër prej të dyve.

b. Në rrugën "Kashari" kam dy shtëpi.

A janë të dyja shtëpit në të njëjtën rrugë?

Po, të dyja janë në të njëjtën rrugë.

Në cilën rrugë janë të dyja shtëpit?

Të dyja janë në të njëjtën rrugë.

Në ç'vend janë të dyja shtëpit?

Të dyja shtëpit janë në të njëjtën rrugë.

Shtëpit e të dyja motravet të mija janë në plazhë.

A janë në plazhë shtëpit e të dyjave?

Po, shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Ku janë shtëpit e të dyjave?

Shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Shtëpit e kujt janë në plazhë?

Shtëpit e të dyja motravet tueja janë në plazhë.

Ti u thé të dyja motravet të tua që të blejnë nga një çantë të ré.

A u thé të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré?

Po, u thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.

Ç'u thë të dyjave?

U thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.
Cilave u thë që të blejnë nga një çantë të ré?

U thash të dyja motravet të mija që të blejnë nga një çantë të ré.

Ç'u thë të dyjave që të blejnë?

U thash të dyjave që të blejnë nga një çantë të ré.

Unë i shoqnova të dyja shoqet e mija deri në plazhë.

A i shoqnuet të dyja deri në plazhë?

Po, i shoqnova të dyja deri në plazhë.

Kush i shoqnoi të dyja deri në plazhë?

Unë i shoqnova të dyja deri në plazhë.

Deri ku i shoqnuet të dyja?

Të dyja i shoqnova deri në plazhë.

Ai ka dy motra në Shqipni.

A ka marrë ai letër prej të dyjave?

Po, ai ka marrë letër prej të dyjave.

Prej sa motrave ka marrë ai letër?

Ai ka marrë letër prej të dyjave.

c. Tre vllaznit e mij kanë qenë të sëmundë kët javë.

A do të dalin të tre nesër në punë?

Po, të tre do të dalin nesër në punë.

Sa prej vllazënvet të mij do të dalin nesër në punë?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Ç'do të bëjnë nesër të tre?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Kush do të dali nesër në punë?

Të tre do të dalin nesër në punë.

Unë kam tri motra.

A janë të trija të martueme?

Po, të trija janë të martueme.

Sa prej motravet të mija janë të martueme?

Të trija janë të martueme.

Katër prej shokëvet të mij do të shkojnë në Durrës për pushime.

A do të udhëtojnë të katër me aeroplan?

Po, të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

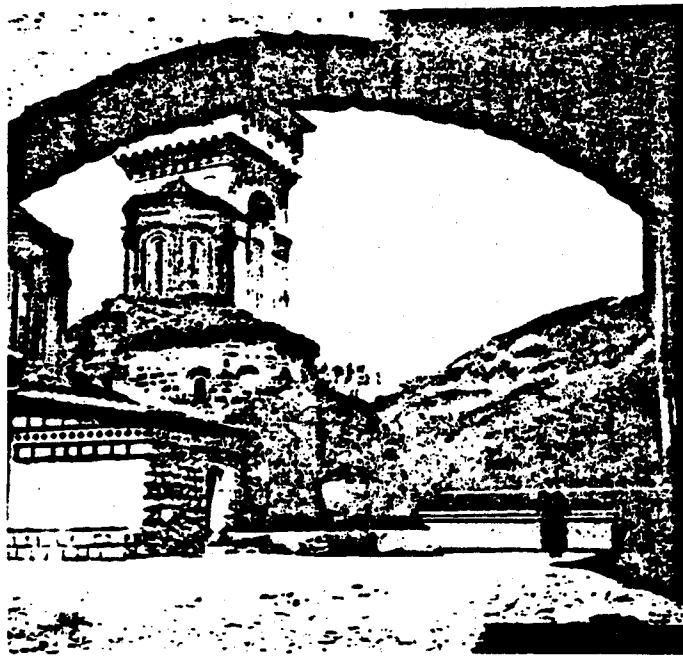
Sa prej tyre do të udhëtojnë me aeroplan?

Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Me se do të udhëtojnë të katër?
Të katër do të udhëtojnë me aeroplan.

Ai ka katër motra.

A dijnë të katra të këndojnë mirë?
Po, të katra dijnë të këndojnë mirë.
Sa prej tyre dijnë të këndojnë mirë?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.
Qysh dijnë të këndojnë të katra?
Të katra dijnë të këndojnë mirë.

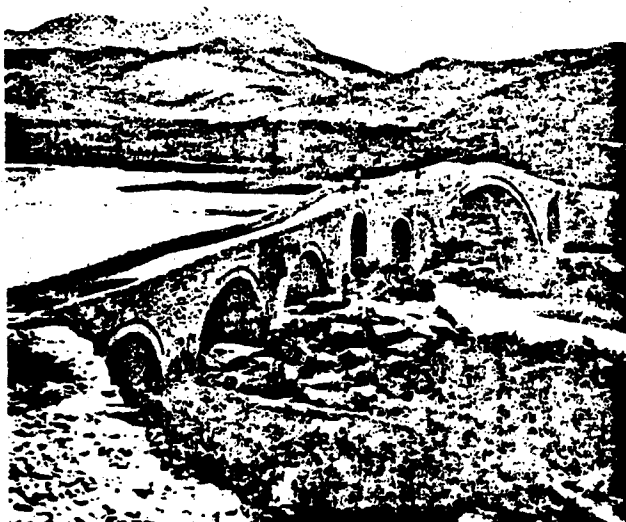

Manastiri i Shën Naumit, Pogradec

Baza e ekonomisë në RPS të Shqipërisë

1. Cila është baza e ekonomisë në RPS të Shqipërisë?
2. Baza e ekonomisë është prona socialiste; në Shqipëri pothuaj se çdo gjë është shtetzue.
3. Dij se industria, minierat dhe bankat janë shtetzue; çka tjetër kanë shtetzue?
4. Ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detar, ndërmarrjet ekonomike etj.
5. Po prona kooperativiste, ç'është?
6. Prona kooperativiste është një formë tjetër e pronës socialiste mbi mjetet e prodhimit.
7. Sa lloje kooperativash hynë në sistemin kooperativist?
8. Ka tri grupe kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit.
9. Cilat kooperativa përfshijnë dy të fundit?
10. Kooperativat e artizanatit përfshijnë kooperativat e prodhimit, si p.sh. kooperativat e veshmbathjes, ato të shërbimevet etj.
11. Po kooperativat e konsumit?
12. Në këto hynë të gjitha ato kooperativa që merren me prodhimin dhe shpërndamjen e artikujvet ushqimorë.
13. Po tokat, a janë të gjitha pronë e kooperativave bujqësore?
14. Po, përmbi 90% të tokave, si edhe kafshët e veglat e punës janë pronë e kooperativave bujqësore.
15. A nxjerr bujku fitime të mira nga kooperativa?
16. Atij shpeshherë nuk i del as me jetue; shteti vetëm ka përfitime nga sistemi kooperativist.
17. Ku bazohe ti kur e thue këtë?
18. Në rregulloren e organizimit të kooperativave lexohet: prodhimi vjetor ndahet ndër anëtarë vetëm pasi të kenë shlye detyrimet.
19. Detyrimet vjetore ndaj shtetit?
20. Po, një pjesë të madhe i a ep shtetit, mandej duhet të paguejë SMT-në, të mbajë invalidët, pleqt, jetimat, bursistat, çerdhet e ku t'a dij unë ...

21. Po prona vetjake, ç'është?
22. Simbas Kushtetutës së vjetit 1976 pronë vetjake quhen t'ardhunat nga puna dhe nga burime tjera të ligjshme, shtëpija e banimit dhe sende të tjera që shërbejnë për nevoja vetjake dhe familjare.

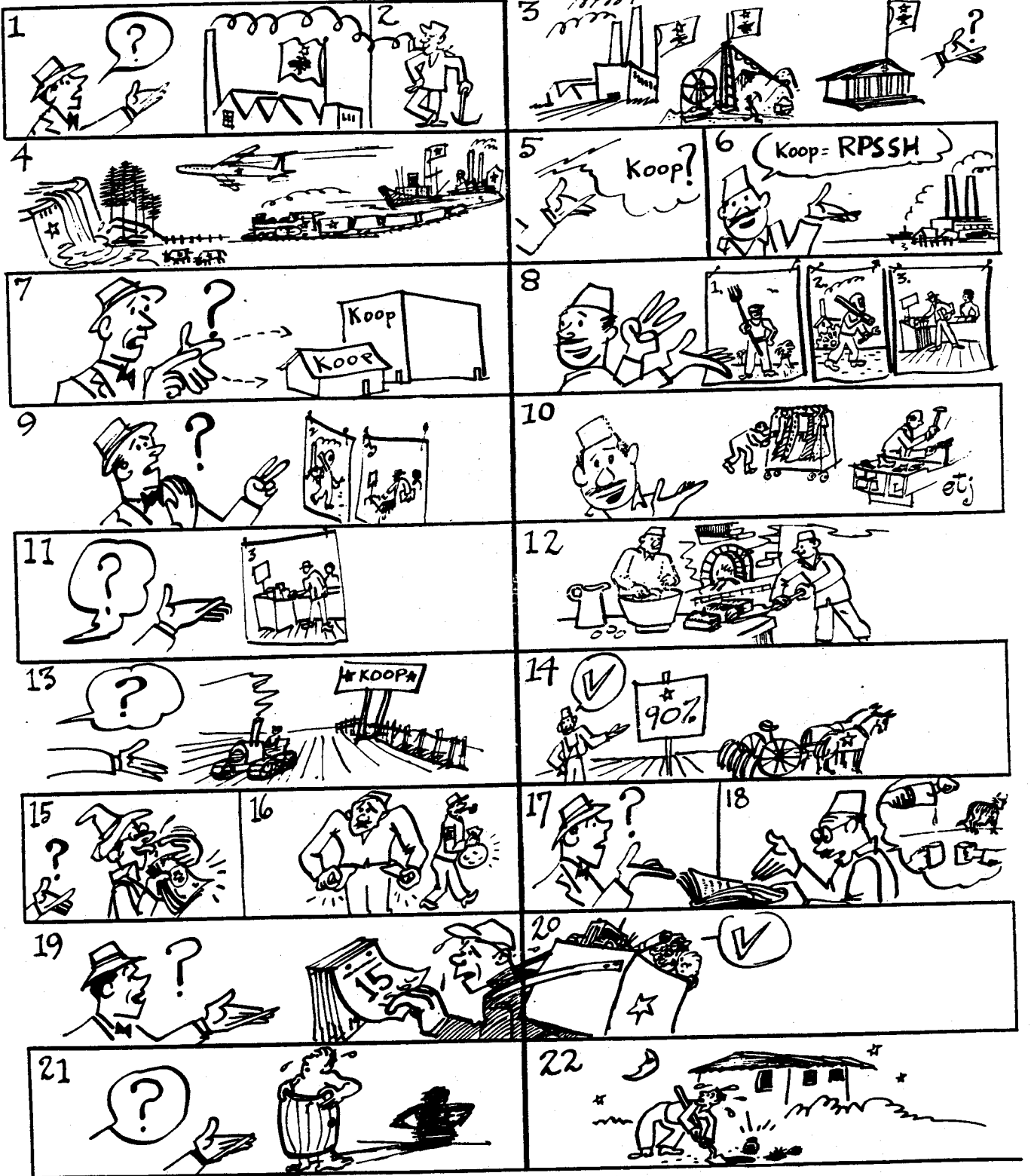

Ura e Mesit mbi Kir

Ura e Vezirit mbi lumin
Drini i Bardhë

LESSON 66

The Basis of the Economy of the People's
Socialist Republic of Albania

1. What is the economy of the People's Socialist Republic of Albania based on?
2. The basis of the economy is Socialist ownership; in Albania almost everything is nationalized.
3. I know that industry, mines, and banks are nationalized; what else is nationalized?
4. Water, forests, pastures, airlines, railroads, maritime fleet (lines) , economic enterprises, and so on.
5. What is cooperative ownership?
6. Cooperative ownership is another form of Socialist ownership of the means of production.
7. How many kinds of cooperatives are included in the cooperative system?
8. There are three kinds of cooperatives: agricultural cooperatives, trade cooperatives and consumers' cooperatives.
9. Which cooperatives are included in the last two mentioned?
10. The trade cooperatives encompass those of production, such as the clothing and footwear cooperatives, and those of public services, etc.
11. What about the consumers' cooperatives?
12. These are all the cooperatives that deal with the production and distribution of food articles.
13. What about arable land, does it all belong to the agricultural cooperatives?
14. Yes, over 90% of the arable land, as well as animals and tools, are the property of the agricultural cooperatives.
15. Does the farmer draw good profits from the cooperative?
16. Oftentimes he cannot even make his living; only the state draws profits from the cooperative system.
17. What is your basis for saying this?
18. We read in the organizational rules in cooperatives: "The annual production of the cooperative is divided among its members only after they have fulfilled their obligations."

19. Annual obligations towards the state?
20. Yes, a large part is given to the state, then the motor and tractor stations must be paid, the invalids, old people, orphans, scholarship holders, kindergartens and what not must be supported.
21. What is personal property?
22. According to the Constitution of 1976 personal property is called the income from work and from other legitimate sources, the dwelling, and other things that serve personal and family needs.

Ura e Ujmishtit mbi Drinin e Zi
(Lumë)

1. THE INTERROGATIVE PRONOUN i sati?

The interrogative adjective sa? is used to ask a question related to quantity. To reply to sa? we use cardinal numbers.

Examples:

Sa libra keni ju?
Unë kam 1 (2, 5, 100
libër.

How many books do you have?
I have 1 (2, 5, 100) book(s).

The pronoun i sati? (e sata, të satët, and të satat) is formed from the pronoun sa? It is used to ask a question related to an order or succession of things. To reply to i sati? we use an ordinal number.

I sati dole në garën e
100 metërshit?
Dola i dyti.

How did you finish in the
the 100-meter dash?
I finished second.

E sata u-klasifikue kjo
pikturë?
U-klasifikue e para.

How was this painting
classified?
It won first prize.

Të satët dolën në klasë
Agimi e Petriti?

How were Agim and Petrit
classified at the end
of the year?

Agimi doli i treti dhe
Petriti i fundit.

Agim was third in the class
and Petrit was last.

2. CARDINAL NUMBERS DENOTING DEFINITE QUANTITY

To convey the idea of a definite quantity the particle të precedes the cardinal number; the noun that follows, if any, will be in the definite form.

Examples:

Unë kam folë me të dy.

I have spoken to both
of them.

Të tre djelmt janë të
martuem.

All three of the boys
are married.

Të dyja vajzat janë të
mijat.

Both girls are my
daughters.

Unë kam katër vajza dhe
të katra janë n'univer-
sitet.

I have four daughters and
all four of them are in
college.

Paradigms of the declension of të dy djelm
"both boys" and të dy "both of them":

Masculine

Nom.		të dy djelm		të dy
Gen.	i, e, të	të dy djelmvet	i, e, të	të dyve
Dat.		të dy djelmvet		të dyve
Acc.		të dy djelm		të dy
Abl.	prej	të dy djelmvet	prej	të dyve

Feminine

Nom.		të dyja vajzat		të dyja
Gen.	i, e, të	të dyja vajzavet	i, e, të	të dyjave
Dat.		të dyja vajzavet		të dyjave
Acc.		të dyja vajzat		të dyjave
Abl.	prej	të dyja vajzavet	prej	të dyjave

3. THE USE OF THE SUBJUNCTIVE INSTEAD OF THE FUTURE

The subjunctive is also used to substitute for the future, whenever we express readiness or desire to do something.

Examples:

Jam gati të ju ap çdo gjâ që të më kërkoni.
do të më kërkoni.
(I am willing to give you anything you ask of me.)

Shpresoj që fundi i dhetorit të më gjêjë këtu.
do të më gjêjë këtu.
(I hope the end of December will find me here.)

A keni shpresë të vîni me mue?
se do të vîni me mue?
(Do you hope that you will go with me?)

1. Përdorimi i lidhores në vend të kohës s'ardhme:

a. A do të pranoni çfarëdo pune që të gjëni?
Po, unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

Kush do të pranojë çfarëdo pune që të gjëjë?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

Çfarë pune do të pranoni ju?
Unë do të pranoj çfarëdo pune që të gjëj.

A mund të vîjë mjeku në çdo orë që t'a thërras?
Po, mjeku mund të vîjë në orë që t'a thërrasish.

Kush mund të vîjë në çdo orë që t'a thërras?
Mjeku mund të vîjë në çdo orë që t'a thërrasish.

Në cilat orë mund të vîjë mjeku?
Mjeku mund të vîjë në çdo orë që t'a thërrasish.

A janë ata gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj?
Po, ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Kush është gati të kryejë çdo detyrë që t'i caktoj?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

Ç'janë ata gati të bëjnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktoj unë.

Çfarë detyre janë ata gati të kryejnë?
Ata janë gati të kryejnë çdo detyrë që t'u caktojsh.

b. Nxânsit le të bëjnë pyetje nga fjalit që vijojnë:

Unë do të ju ftoj për drekë kur të marr rrogën.

Na do të largohemi prej këtu kur të mbarojmë kursin.

Agimi ka ndërmend me shkue në kinema posa të mbarojë letrën.

Na do t'i pyesim shokët kur t'i takojmë.

Due me qenë edhe unë aty kur t'a blejsh.

Ata kanë vendosë të mos shkojnë kur t'i ftojnë.

2. Përemni pyetës "i sati?".

a. Nxânsi le të bájë pyetje me përemnin "i sati?".

Mësuesi: Vllai im doli i pari i klasës.

Nxânsi: I sati doli vllai juej?

Motra ime do të niset e para.
E sata do të niset motra juej?

Vllaznit e mij e mbaruen provimin të parët.
Të satët e mbaruen provimin vllaznit e tú?

Motrat e mija dolën të parat.
Të satat dolën motrat e tua?

Shoku im mrrîjti i treti në 1500 m.
I sati mrrîjti shoku juej në 1500 m.?

Drita mrrîjti e katërta në 100 m.
E sata mrrîjti Drita në 100 m.?

Shokët e mij mrrîjtën të parët me barkën e tyne.
Të satët mrrîjtën shokët tuej me barkën e tyne?

Motrat e mija u-klasifikuen të parat në 100 e 200 m.
Të satat u-klasifikuen motrat e tua në 100 e 200 m.?

Alushi u-klasifikue i katërta ndër 300 vetë.
I sati u-klasifikue Alushi ndër 300 vetë?

Alushin e klasifikuen të katërtin.
Të satin e klasifikuen Alushin?

Hana u-klasifikue e para në historí dhe e dyta në gjeograffí.
E sata u-klasifikue Hana në historí dhe e sata në gjeograffí?

Hanën e klasifikuen të parën.
Të satën e klasifikuen Hanën?

Zekiu mori çmimin e parë.
Të satin çmim mori Zekiu?

Petritin e takova sot për të tretën herë.
Për të satën herë e takove Petritin sot?

b. Përgjigjuni këtyne pyetjeve:

E sata ditë e javës është e hënja?

E sata ditë e javës është e dielja?

E sata orë mësimi është kjo?

I sati fëmijë je ti në familjen tande?

I sati muej i vjetit është prilli?

I sati muej i vjetit është tetori?

3. Nxânsi le të përdori vetëm numrorët si fjalë më vete:

Mësuesi: Unë fola me Hasanin dhe me Hysenin.

Nxânsi: Unë fola me të dy.

Unë u dhash të dy djelmvet të njëjtin këshill.

Unë u dhash të dyve të njëjtin këshill.

Të tre librat që bleva, janë shkruar sivjet.

Të tre janë shkruar sivjet.

Baba mori një shtëpi me qirâ për të katër vllaznit e mij.

Baba mori një shtëpi me qirâ për të katër.

Të pesë nxânesvet u kam thënë me ardhë.

Të pesëve u kam thënë me ardhë.

Prej të tre mësuesvet kam marrë letra.

Prej të treve kam marrë letra.

A u thë të katër shokëvet me ardhë mâ heret nesër?

A u thë të katërve me ardhë mâ heret nesër?

Si njëni ashtu edhe tjetri flasin shqip.

Të dy flasin shqip.

Si njënit ashtu edhe tjetrit i kam dërgue letër.

Të dyve u kam dërgue letër.

Të dyja motrat kanë shtëpi.

Të dyja kanë shtëpi.

Të trija motravet u kam dhënë punë të lehta.
Të trijave u kam dhënë punë të lehta.

I humba të trija pëndat.
I humba të trija.

Prej të dyja vajzavet kam marrë lajme të këqija.
Prej të dyjave kam marrë lajme të këqija.

Shtëpit e të dyja vajzavet janë në plazhë.
Shtëpit e të dyjave janë në plazhë.

Të trija dritoret janë hapët.
Të trija janë hapët.

Kisha e Thethit

Nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare në Shqipëri, e thonë vetë komunistët, ishte që komunistët të merrshin fuqinë në dorë dhe të krijojnë një pushtet të ri. Menjherë mbasi erdhën në fuqi, më 1945, qeverija e re nxori ligjë që filluen t'i vënë bazat një ekonomije së re, ekonomisë socialiste. Kështu, një nga një, industria, minierat, bankat, mjetet e komunikacionit ajror, hekurudhor e detar, të gjitha ndërmarrjet ekonomike e deri kullotat kaluen në duert e shtetit; me një fjalë krijuen "pronën socialiste," e cila është baza ekonomike e pushtetit popullor në RPS të Shqipërisë.

Në RPS të Shqipërisë ka dy lloj pronash: pronë socialiste e pronë vetjake. Pronë private nuk ka. Le t'i shohim llojet dhe format e këtyre pronave simbas kuptimit që i jep secilës regjimi komunist.

Spektori më i rëndësishëm i ekonomisë popullore është sektori socialist, sepse ai është baza e ekonomisë së shtetit në një kohë kur po ndërtohet socializmi. Sektori socialist përfshin: minierat, ujnat, pyjet, kullotat, mjetet e komunikacionit, postat, telefonat, bankat, ndërmarrjet ekonomike, një pjesë të madhe të tokës bujqësore etj. Të gjitha këto përbëjnë "pronën socialiste"; kjo ndahet në pronë shtetnore dhe pronë kooperativiste. Në pronën e shtetit hynë të gjitha mjetet e prodhimit që

thamë më nalt si edhe këto: ndërmarrjet bujqësore, radio-stacionet, apartamentet, uzinat, fabrikat etj. Në pronën kooperativiste hynë ato mjete dhe vegla prodhimi që janë pronë e një grupi njerzish ase ndërmarrjesh. Ka shumë lloje kooperativash: kooperativat bujqësore, kooperativat e artizanatit dhe kooperativat e konsumit. Në kooperativat e artizanatit bëjnë pjesë rrobaqepsit, këpucëtarët etj., kurse në kooperativat e konsumit hynë peshkatarët, fabrikat e vogla t'ushqimit etj.

Kooperativat bujqësore janë natyrisht më të rëndësishmet, janë ato që i apin shtetit fitimet më të mira. Në rregulloren e këtyne kooperativave lexohet se kooperativa duhet të shlyejë së pari detyrimet që ka ndaj shtetit, të paguejë SMT-në për shërbimin që i ka bërë, të paguejë për mbajtjen e invalidëve, të pleqvet, të jetimave, të bursistave, të çerdhevet dhe më në fund t'i ndajë fitimet ndër anëtarë, d.m.th. ndër bujq. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit si detyrim nuk dihet, sepse qeverija nuk e thotë, por dihet se bujku shqiptar është aq i vorfën sa nuk i del me jetue nga prodhimet që merr nga kooperativa.

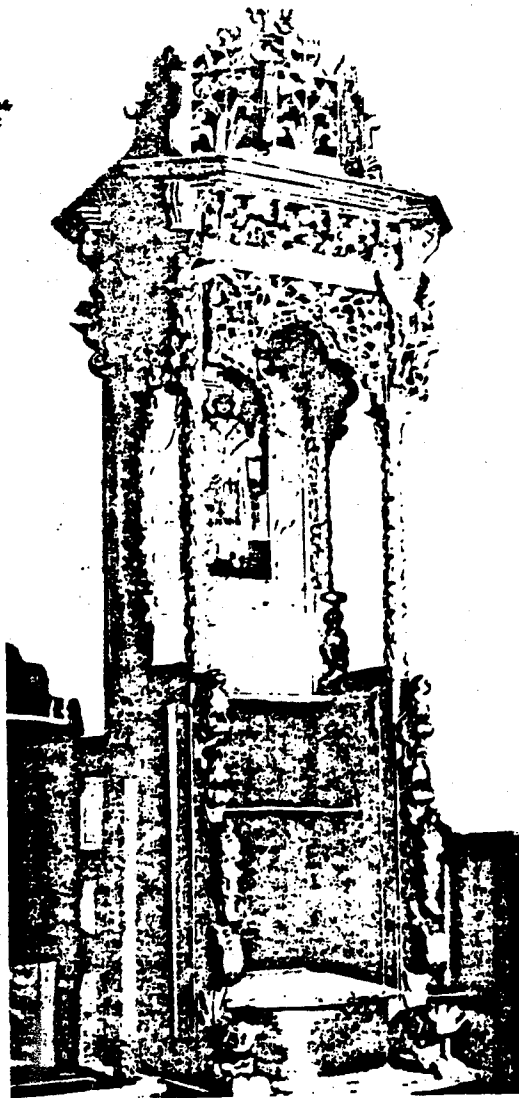
Pronë vetjake në RPS të Shqipnris janë: t'ardhunat nga puna dhe nga burime të tjera të ligjshme, shtëpija e banimit dhe sende të tjera që shërbejnë për plotësimin (supplement) e nevojave materiale e kulturore vetjake e familjare.

QUESTIONS-PYETJE

1. A ishte nji ndër qëllimet kryesore të luftës nacional çlirimtare që komunistët të merrshin fuqin në dorë?
2. Cili ishte qëllimi kryesor i luftës nacional çlirimtare?
3. Çfarë pushteti do të krijojshin komunistët mbasi t'a merrshin fuqin në dorë?
4. Kur erdhi në fuqi qeverija e ré?
5. Çka nxori qeverija e ré menjherë mbasi komunistët erdhën në fuqi?
6. Cilës ekonomi filluen t'i vënë bazat ligjët që nxori qeverija?
7. Në duert e kujt kaluen industria, minierat e bankat?
8. Mjetet e cilit komunikacion kaluen gjithashtu në duert e shtetit?
9. Çka tjetër kaloi në duert e shtetit?
10. Me nji fjalë, cilën pronë krijuen komunistët?
11. Baza e cilit pushtet është prona socialiste?
12. Sa lloj pronash ka në RPS të Shqipnis?
13. A ka pronë private në Shqipni?
14. Cili sektor është sektori më i rëndësishëm i ekonomis popullore?
15. Pse është sektori socialist më i rëndësishmi?
16. Cilat pasuni përfshihen në sektorin socialist?
17. Cilën pronë përbajnë pasunít që përmendëm?
18. Në sa prona ndahet prona socialiste dhe cilat janë?
19. A hynë në pronën shtetnore të gjitha mjetet e prodhimit që thamë më parë?
20. Çka tjetër përfshihet në pronën shtetnore?

21. Në cilën pronë hÿjnë ato mjete e vegla prodhimi që janë pronë e nji grupi njerëzish ase ndërmarrjesh?
22. Sa lloje kooperativash ka?
23. Cilat janë llojet e kooperativave?
24. Në cilat kooperativa bÿjnë pjesë rrobaqepsit, këpucëtarët etj?
25. Në cilat kooperativa hÿjnë peshkatarët e fabrikat e vogla t'ushqimit?
26. Cilat kooperativa janë mâ të rëndësishmet?
27. Çfarë fitimesh i apin shtetit kooperativat bujqësore?
28. Çka duhet të shlyejë kooperativa së pari?
29. Për çka duhet t'a paguejë SMT-në?
30. Për mbajtjen e kujt duhet të paguejë kooperativa?
31. Dhe mâ në fund, çka duhet të bÿjë kooperativa me fitimet?
32. Sa përqind të prodhimit vjetor duhet t'i api kooperativa shtetit?
33. Pse nuk dihet sa përqind të prodhimit duhet t'i api shtetit?
34. Kush âsht i vorfën?
35. A i del me jetue bujku shqiptâr me prodhimet që merr nga kooperativa?
36. Sa i vorfën âsht bujku shqiptâr?
37. Si quhen t'ardhunat që merren nga puna?
38. Çka tjetër mbahet si pronë vetjake?

Përshkrueni me pak radhë (100 fjalë mjaftojnë) si
i kuptojmë na në SHBA pronën private.

Fron në Kishën Ortodokse
të Korçës (skulpturë e
shekullit XIX)

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 66
PART VII
VOCABULARY

t'ardhuna, -t	(f.)	income, revenue
artikull, -i artikuj, -t	(m.)	article
artizanat, -i artizanate, -t	(m.)	trade, craft
bankë, -a banka, -t	(f.)	bank; bench
me u-bazue (unë bazohem)	(v.)	to put on a base or basis, to rely upon, on
bujqësuer, bujqësore bujqësorë	(adj. m. & f.)	agricultural, farm- ing
bursist, -i bursista, -t	(m.)	scholarship holder
çerdhe, çerdhja çerdhe, -t	(f.)	nest; nursery (for the care of children)
detâr, -e detarë	(adj. m. & f.)	sea-, marine, maritime
detyrim, -i detyrime, -t	(m.)	obligation
ekonomi, -ja	(f.)	economy, economics
ekonomik, -e	(adj. m. & f.)	economic, economical
fitim, -i fitime, -t	(m.)	gain, earnings, winning
hekurudhor, -e	(adj. m. & f.)	railroad-
invalid, -i invalidë, -t	(m.)	invalid
jetim, -i jetima, -t	(m.)	orphan
komunikacion, -i komunikacione, -t	(m.)	communications

LESSON 66

konsum, -i	(m.)	consumption
kooperativë, -a kooperativa, -t	(f.)	co-operative
kooperativist, -e	(adj. m. & f.)	co-operative
me krijue (unë krijoj)	(v.)	to create
kulturor, -e	(adj. m. & f.)	cultural
kullotë, -a kullota, -t	(f.)	pasture
me u-kuptue (unë kuptohem)	(v.)	to be understood, to understand each other
kursim, -i kursime, -t	(m.)	saving(s)
me u-lexue (lexohet)	(v.)	to be read
i, të ligjshëm e, të ligjshme	(adj. m. & f.)	legitimate, legal
minierë, -a miniera, -t	(f.)	mine (ore deposit)
me u-ndá (unë ndahem)	(v.)	to be distributed, shared, split; divided, separated
ndaj	(prep.)	toward
ndërmarrje, -a ndërmarrje, -t	(f.)	enterprise, under- taking
pasi	(conj.)	after; since
me përbâ (unë përbâj)	(v.)	to form, make up, consist of
përfitim, -i përfitime, -t	(m.)	profit
i, e, të rrallë të rralla	(adj. m. & f.)	rare

i sati, e sata të satët, të satat	(pron. m. & f.)	which (in numerical order)
sistem, -i sisteme, -t	(m.)	system
socialist, -e socialistë	(adj. m. & f.)	socialist, socialistic
shoqner, shoqnore shoqnorë	(adj. m. & f.)	social
shpërndamje, -a	(f.)	distribution; dispersion
shprehje, -a shprehje, -t	(f.)	expression
me shtetzue (unë shtetzoj)	(v.)	to nationalize
me u-shtetzue (shtetzohet)	(v.)	to be nationalized
ushqimuer, ushqimore ushqimorë	(adj. m. & f.)	food-
vetjak, -e	(adj. m. & f.)	personal

Shënime:

... e ku t'a dij unë,
ku t'a dij unë

...and what not,
how should I
know?

SMT (Stacion makinash
e traktorësh)

machine and tractor
station

Na vishemi në mëngjes dhe xhvis kemi në mbrâmje.

Kur vishemi na?
Na vishemi në mëngjes.

Çka bájme na në mëngjes?
Në mëngjes na vishemi.

Kur xhvis kemi na?
Na xhvis kemi në mbrâmje.

Çka bájme na në mbrâmje?
Na xhvis kemi në mbrâmje.

Çka bájme në mëngjes dhe çka bájme në mbrâmje?
Në mëngjes na vishemi dhe në mbrâmje xhvis kemi.

Kur lodhemi kemi nevojë me u-çlodhë.

Çka kemi nevojë me báj kur lodhemi?
Kur lodhemi kemi nevojë me u-çlodhë.

Kur kemi nevojë me u-çlodhë?
Na kemi nevojë me u-çlodhë kur lodhemi.

A duhet t'a fillojmë punën përsëri mbasi të çlodhemi?
Po, mbasi të çlodhemi duhet t'a fillojmë punën përsëri.

Na e rregulluem dhomën, por erdhën fëmijët dhe e çrregulluem.

Kush e rregulloi dhomën?
Na e rregulluem dhomën.

Çka bájme na?
Na e rregulluem dhomën.

Çka rregulluem na?
Na e rregulluem dhomën.

Kush e çrregulloi dhomën?
Fëmijët e çrregulluem dhomën.

Çka bájme fëmijët?
Fëmijët e çrregulluem dhomën.

Mbasi të bëhet, puna e keqe nuk zhbâhet më.

Çka nuk zhbâhet, mbasi të bëhet?
Puna e keqe nuk zhbâhet mbasi të bëhet.

Kur nuk zhbâhet puna e keqe?
Puna e keqe nuk zhbâhet mbasi të bëhet.

Në drekë u-dukën ré të zeza, por n'orën dy u-zhdukën.

Çfarë résh u-dukën në drekë?
Në drekë u-dukën ré të zeza.

Kur u-dukën ré të zeza?
Në drekë u-dukën ré të zeza.

Kur u-zhdukën rét e zeza?
N'orën dy u-zhdukën rét e zeza.

Çfarë résh u-zhdukën n'orën dy?
Rét e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Cilat ré u-zhdukën n'orën dy?
Rét e zeza u-zhdukën n'orën dy.

Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Kush i merr fëmijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Çka bân gjyshi?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kë merr gjyshi për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore.

Kur i merr gjyshi fëmijët për dore?
Gjyshi i merr fëmijët për dore posa ata fillojnë me ecë.

Infermieri e mori të sëmundin për krahu dhe e çoi në dhomë.

Kush e mori të sëmundin për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Kë mori infermieri për krahu?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Qysh e mori të sëmundin infermieri?
Infermieri e mori të sëmundin për krahu.

Ku e çoi ai të sëmundin tue e mbajtë për krahu?
Tue e mbajtë për krahu ai e çoi të sëmundin në dhomë.

Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Kush e tërhoqi qenin për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka bëni Petriti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Çka tërhoqi Petriti për bishti?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Qysh e tërhoqi Petriti qenin?
Petriti e tërhoqi qenin për bishti.

Dy vajza u-zûnë dhe e kapën njëna-tjetrën për flokësh.

Kë kapën për flokësh dy vajza?
Dy vajza e kapën për flokësh njëna-tjetrën.

Çka bënë dy vajza?
Dy vajza u-zûnë dhe e kapën njëna-tjetrën për flokësh.

Qysh e kapën dy vajza njëna-tjetrën?
Dy vajza e kapën njëna-tjetrën për flokësh.

Pse e kapën dy vajza njëna-tjetrën për flokësh?
Dy vajza e kapën njëna-tjetrën për flokësh sepse u-zûnë.

Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka bëni qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Kë kapi qeni për pantallonash?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Çka i bëni qeni Petritit?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Ku e kapi Petritin qeni?
Qeni e kapi Petritin për pantallonash.

Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Kush e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Kë lidhi polici për duersh e për këmbësh?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh...

Në çfarë mënyre e lidhi polici vjedhësin?
Polici e lidhi vjedhësin për duersh e për këmbësh.

Gjoleka u-vrã dhe i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Çka i rrodhi Gjolekës për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Kujt i rrodhi gjak për hundësh e për goje?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Nga cilat pjesë të trupit i rrodhi gjak Gjolekës?
Gjolekës i rrodhi gjak për hundësh e për goje.

Përdorimi i ndajfoljes "mos"

a. Në fjali pyetëse:

Mësuesi: Më duket se ju jeni vllai i Tefikut.
Nxãnsi: A mos jeni ju vllai i Tefikut?

Unë dishroj që Hasani të ketë fjetë ke ju.
A mos ka fjetë Hasani ke ju?

Ndoshta ju e dini kur këthehet drejtori.
A mos e dini kur këthehet drejtori?

Na jemi takue diku; më duket se po.
A mos jemi takue ndokund?

Pendën e kam humbë, por shpresoj të ju a kem dhënë
jũ.
A mos ju a kam dhënë jũ pendën?

Shpresoj të vîjë sonte, por nuk e diç a vjen.
A mos do të vîjë sonte?

Më duket se Halimi ka pasë dje një aksident: shpresoj
se jo.
A mos ka pasë Halimi një aksident dje?

Shpresoj që ti të diçsh gjermanisht.
A mos di gjermanisht ti?

Më duket se fola me jû dje.
A mos fola me jû dje?

b. Në fjalf që shprehin frikë:

Mësuesi: Ndoshta e kanë arrestue.
Nxânsi: Kam frikë se mos e kanë arrestue.

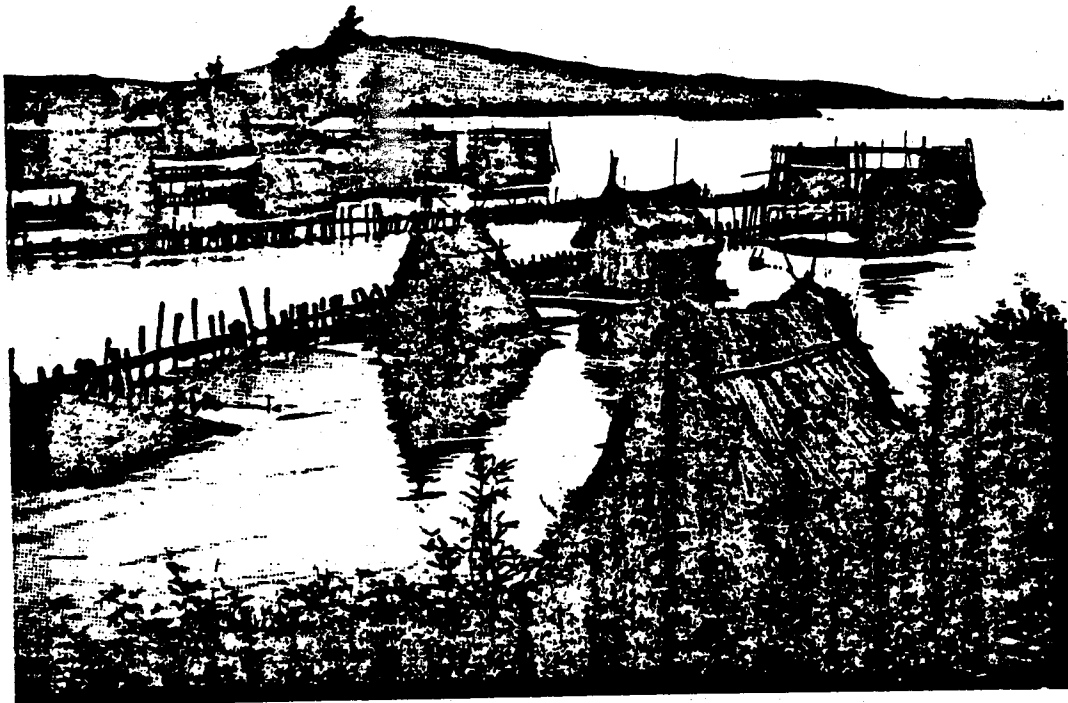
Më duket se e kam humbë sahatin.
Kam frikë se mos e kam humbë sahatin.

Nesër do të bjerë shí, për fat të keq.
Kam frikë se mos do të bjerë shí nesër.

Marrëdhëniet diplomatike dhe tregtare
të RPS të Shqipërisë

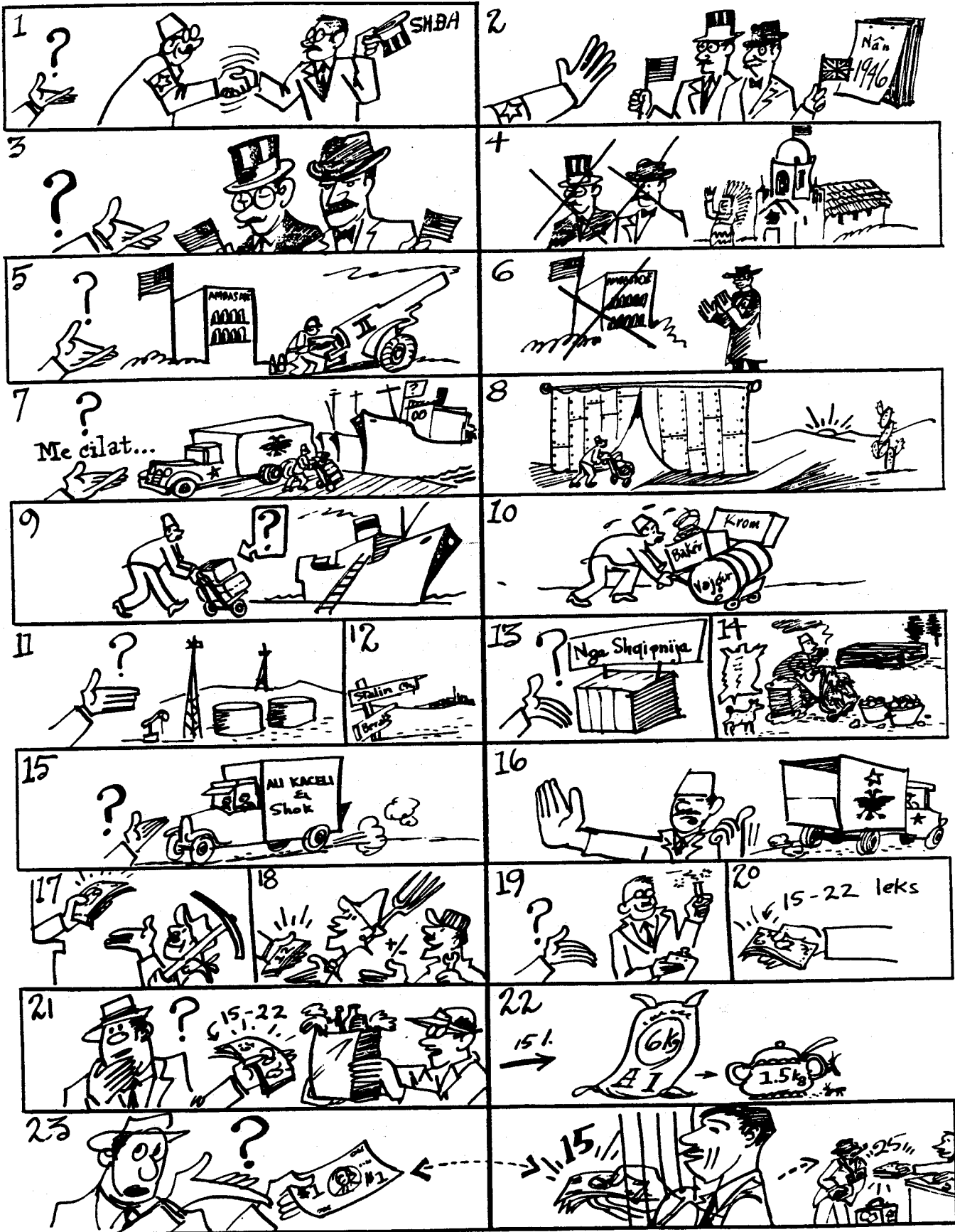
1. A ka Shqipëria marrëdhënie diplomatike me Shtetet e Bashkueme t'Amerikës?
2. Jo, as me SHBA as me Britaninë e Madhe, qysh nga nëndori i 1946-ës.
3. Ç'gradë kishte përfaqësuesi diplomatik i SHBA më 1946, ambasador apo konsull?
4. As konsull as ambasador; SHBA përfaqësoheshin nga një mision në krye të të cilit ishte një kryetar.
5. Po para Luftës së Dytë, ambasada kishte atje?
6. Jo. Përfaqësuesi amerikan në Tiranë ishte ministër fuqiplotë.
7. Me cilat shtete bën tregti Shqipëria sot?
8. Me vendet përtej perdes së hekurt dhe me disa nga shtetet prendimore.
9. Ç'eksporton Shqipëria?
10. Më shumë se çdo gjë tjetër eksporton prodhime të nëntokës, në radhë të parë vojgur, bakër e krom.
11. Ku ndodhen zonat vojgurore më me rëndësi?
12. Rreth Beratit. Pusët e vojgurit më me rëndësi janë të përqëndrueme rreth Kuçovës, që sot quhet Qyteti Stalin.
13. Ç'tjetër eksporton përveç prodhimevet të nëntokës?
14. Lëkura, lesh, duhan, dërrasa e fruta; këto janë disa nga artikujt që eksporton Shqipëria.
15. Firma dhe shoqëri private janë ato që bëjnë tregti me vendet e huaja?
16. Jo. Tregtija, qoftë e mbrendshme ose e jashtme, është monopol i shtetit dhe bëhet nga Ministrija përkatëse e Tregtisë, d.m.th. nga ajo e Jashtme dhe nga ajo e Mbrendshme.
17. Sa është rroga mesatare e një punëtori në Shqipëri?
18. Një punëtor i pakualifikuem në sektorin e bujqësisë ka një mëditje prej 12 lekësh; në sektorin e industrisë fiton pak më shumë.

19. Po një punëtor i kualifikuem?
20. Një punëtor i kualifikuem ose një nëpunës i ndërmarrjeve të ndryshme shtetnore paguhet 15-22 lekë në ditë.
21. Ç'fuqí blese ka kjo shumë?
22. Me 15 lekë ai blen 6 kg. miell ose një kilogram e gjymës sheqer.
23. Sa thuhet dollari në Shqipëri?
24. Në çek banka e thyen dollarin me 15 lekë; turistëvet u a thyen me 25.

Dajlani i Bunës

LESSON 67

Diplomatic and Trade Relations of the
People's Socialist Republic of Albania

1. Does Albania have diplomatic relations with the U.S.A.?
2. No, neither with the U.S.A. nor with Great Britain since November 1946.
3. What was the rank of the U.S. diplomatic representative, ambassador or consul?
4. Neither consul nor ambassador; the U.S. was represented by a mission headed by its chief.
5. What about before the Second World War; was a U.S. embassy there?
6. No. The American representative was a plenipotentiary minister.
7. Which nations does Albania trade with now?
8. With the countries behind the Iron Curtain and with some of the Western nations.
9. What does Albania export?
10. More than anything else minerals, primarily oil, copper and chrome.
11. Where are the most important oil fields located?
12. Around Berat. The most important oil wells are concentrated in Kuçovë which today is called Stalin City.
13. What else, besides minerals, does Albania export?
14. Hides, wool, tobacco, wood and fruits; these are some of the articles that Albania exports.
15. Are these private companies and firms that handle Albania's foreign trade?
16. No. Trade, be it domestic or foreign, is a state monopoly and is handled by the appropriate Ministry of Trade, be that Foreign or Internal (Trade).
17. What is the average salary of a laborer (worker) in Albania?
18. An unskilled (unqualified) agricultural worker earns 12 leks a day; in industry he earns a little more.
19. What about a skilled (qualified) worker?
A skilled (qualified) worker or an employee of one of the various state enterprises is paid 15-22 leks a day.

21. What is the buying power of this amount?
22. With 15 leks, one buys 6 kg of flour or 1.5 kg of sugar.
23. What is the rate of exchange of a dollar in Albania.
24. In the bank one dollar is 15 leks; there is also another exchange rate for tourists -- one dollar is 25 leks.

Asht koha me mbushë ujë

1. VERBAL PREFIXES

- a. The verbal prefix ç- and its variant sh- usually negate the action expressed by the basic verb.

Examples:

me u-lodhë
(to get tired)

me u-çlodhë, u-shlodhë
(to rest)

me armatosë
(to arm)

me çarmatosë
(to disarm)

me qetsue
(to calm down)

me shqetsue
(to disturb)

Remarks: When the verb begins with the consonant b or d, the prefix zh is used to signify the contrariety of the basic action. The consonant y takes the prefix xh or zh.

Examples:

me veshë
(to dress)

me u-xhveshë
(to undress)

me u-dukë
(to appear)

me u-zhdukë
(to disappear)

me bâ
(to do)

me zhbâ
(to undo)

- b. The same prefixes sh- and ç-, in many cases, function as intensifiers; they reinforce the idea of the basic verb.

Examples:

me lirue
(to free)

me çlirue
(to liberate)

me përndá
(to distribute)

me shpërndá
(to distribute)

me pague
(to pay)

me shpague
(to pay back)

- c. The prefix për- also is used to reinforce the meaning of the basic verb, but the meaning of the derived verb is considerably altered and must be learned as a new vocabulary item.

Examples:

me hapë (to open)	me përhapë (to divulge, spread)
me këthye (to turn, turn into)	me përkëthye (to translate)
me caktue (to assign)	me përcaktue (to define)
me bâ (to make)	me përbâ (to form, consist of)

- d. The prefixes n-, s- and z- are sometimes attached to adjectives or nouns to form verbs.

Examples:

i gjallë (alive)	me ngjallë (to revive)
i kuq (red)	me skuqë (to redden)
i bukur (beautiful)	me zbukurue (to beautify, decorate)
dritë (light)	me ndriçue (to enlighten, illuminate)

2. THE PREPOSTION për

We have seen so far that the preposition për governs the accusative. This preposition may also govern the ablative; in such a case, most of the time it is translated into English with "by."

Examples:

me kapë dikë për dore	to grab someone by the hand
për krahu	by the arm
për flokësh	by the hair
për xhakete	by the jacket,
etj.	etc.

LESSON 67

me lidhë dikë për duersh to tie somebody's hands,
 për kambësh feet,
 etj. etc.

me tërheqë dikë për veshi to pull someone
 për kambësh by the ear
 by the feet

për hundësh to lead someone
 etj. by the nose,
 etc.

3. THE PARTICLE mos

As was explained in the Grammar Analysis of Lesson 36, the negative particle mos is used with the imperative, subjunctive, optative, and the infinitive modes. Here we want to add that when mos is used with the subjunctive there is a tendency to split this form of the verb. Instead of mos preceding it (the verb), it usually goes between the particle të and the main form of the verb. This shift of position has occurred for phonetic reasons only.

Example:

I thashë të mos shkojë instead of:
 I thashë mos të shkojë (I told him/her not to go),
 and many other examples.

1. Përdorimi i pjesëzës "mos"

a. Në fjali pyetëse që tregojnë dyshim, çudi ose dëshirë:

Mësuesi: A e di ti vallë, kush e ka marrë librin tim?
Nxânsi: A mos e di ti, kush e ka marrë librin tim?

A mendon ti se ai është zemrue me mue?
A mos është zemrue ai me mue?

Më duket se ti e ke njoftë babën tim, apo jo?
A mos e ke njoftë ti babën tim?

A e ke pã vallë kapelën time?
A mos e ke pã kapelën time?

Kujtoj se ju m'a keni bã këtë pyetje edhe një herë tjetër.
A mos m'a keni bã këtë pyetje edhe një herë tjetër?

Vallë, a do të kemi shtesë rroge sivjet?
A mos do të kemi shtesë rroge sivjet?

Dikush ka qenë këtu mbrâmë; kam dyshim se ke qenë ti.
A mos ke qenë ti këtu mbrâmë?

Vallë, a e ka marrë Agimi fjalorin tim?
A mos e ka marrë Agimi fjalorin tim?

Vallë, a e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?
A mos e ka gjetë ndokush prej jush fjalorin tim?

A e di ti vallë ku ka shkue Agimi?
A mos e di ti ku ka shkue Agimi?

A bân të ftofët atje, vallë?
A mos bân të ftofët atje?

b. Në fjali që tregojnë frikë:

Mësuesi: Kam frikë se do të ftofet djali.
Nxânsi: Kam frikë se mos ftofet djali.

Kam frikë se do të zemrohet.
Kam frikë se mos zemrohet.

Ai ka frikë se do të bjerë shí nesër.
Ai ka frikë se mos bie shí nesër.

Ndoshta e kanë arrestue. Sa keq!
Kam frikë se mos e kanë arrestue.

Ata kanë frikë se do të mbesin në klasë.
Ata kanë frikë se mos mbesin në klasë.

Unë kam frikë se ata e dijnë.
Unë kam frikë se mos e dijnë.

Ai ka frikë se do të vijnë baba.
Ai ka frikë se mos vjen baba.

Na kemi frikë se do të bëjnë të ftofët.
Na kemi frikë se mos bëjnë të ftofët.

- c. Me urdhënore, lidhore e infinitiv (përsëritje e mësimvet të kalueme):

Mësuesi: Shkrueni!
Nxânsi: Mos shkrueni!

Shkrueje me laps!
Mos e shkruiej me laps!

Shko me fjetë!
Mos shko me fjetë!

Rrini këtu!
Mos rrini këtu!

Merre librin!
Mos e merr librin!

Lahuni me ujë të nxehtë!
Mos u-lani me ujë të nxehtë!

Vehuni në rresht!
Mos u-vëni në rresht!

Agimi të rrijë këtu!
Agimi të mos rrijë!

A i thé Agimit të më telefonojë?
A i thé Agimi mos të më telefonojë?

Ai më tha të shkoj heret.
Ai më tha të mos shkoj heret.

Unë dishroj të vij me jû.
Unë dishroj të mos vij me jû.

Kam vendosë me u-zgjue heret nesër.
 Kam vendosë mos me u-zgjue heret nesër.

Ai më ka thënë me folë me jú.
 Ai më ka thënë mos me folë me jú.

Ai flet si me qenë i rí.
 Ai flet si mos me qenë i rí.

2. Parashtesat mohuese

a. sh-

Na e kemi frÿ topin mbrâmë.

Kush e ka frÿ topin mbrâmë?
 Çka kemi frÿ mbrâmë?

Na e kemi shfrÿ topin sot?

Kush e ka shfrÿ topin sot?
 Çka kemi shfrÿ sot?
 Kur e kemi shfrÿ topin?

Punët e mira e nderojnë njeriun.

Cilat punë e nderojnë njeriun?
 Kë nderojnë punët e mira?
 Çka i bëjnë punët e mira njeriut?

Punët e këqija e shnderojnë (çnderojnë) njeriun.

Cilat punë e shnderojnë (çnderojnë) njeriun?
 Kë shnderojnë (çnderojnë) punët e këqija?
 Çka i bëjnë njeriut punët e këqija?

b. ç-

Punët e mija i rregulloj unë vetë.

Kush i rregullon punët tueja?
 Cilat punë rregulloni ju vetë?

Dikush m'a ka çrregullue mbrâmë zyrën.

Kush m'a ka çrregullue zyrën?
 Çka më ka çrregullue dikush?
 Çka i ka bë dikush zyrës sime?

Kapiten Selmani e ka organizue mirë njisin e tij.

Kush e ka organizue mirë njisin e tij?
 Cilën njisi ka organizue mirë Kapiten Selmani?
 Si e ka organizue njisin e tij Kapiten Selmani?

Komunistët e kanë çorganizue ekonomin e vendit.

Kush e ka çorganizue ekonomin e vendit?
 Cilën ekonomi kanë çorganizue komunistët?
 Çka i kanë bërë komunistët ekonomisë së vendit?

3. Parafjala "për" me ablativ (rrjedhore)

Agimi e kapi shokun e tij për kambe.

kravatë:	Agimi e kapi shokun e tij për	kravate.
dorë	"	dore.
xhaketë	"	xhakete.
flokë	"	flokësh.
pantallona	"	pantallonash.
krah	"	krahu.
vesh	"	veshi.

Mos e tërhiqni djalin për flokësh!

xhaketë	Mos e tërhiqni djalin për	xhakete!
vesh	"	veshi.
krah	"	krahu.
kambë	"	kambe.
dorë	"	dore.

U-përpoqa me e mbajtë për krah, por më shpëtoi.

xhaketë	U-përpoqa me e mbajtë për	xhakete, por	më shpëtoi.
krah	"	krahu,	"
flokë	"	flokësh,	"
kambë	"	kambe	"
pantallona	"	pantallonash,	por më shpëtoi.

Mbas ardhjes në fuqi të komunistëve, në nanduer të vjetit 1944, qeverija e tyre e parë kërkoi që të njifet nga shtetet prendimore. Shtetet e Bashkueme t'Amerikës dërguen në Shqipni një mision për të pá se ç'po ngjante atje dhe ç'punë po zhvillonte Fronti Demokratik. Ky ishte emni i ri i organizatës "Lëvizja Nacional Çlirimtare," mbrapa të cilit fshehesh partija komuniste. Edhe Anglija bëni të njëjtën gjã. Hapat e parë pra drejt vendosjes së marrëdhënievet diplomatike ndërmjet këtyne vendeve ishin bã, por gjatë vjetit 1946 marrëdhëniet ndërmjet Shqipnis dhe Shtetevet të Bashkueme u-keqsuen për këto arsye: vendet prendimore nuk pranuen me dorëzue refugjatët politikë që ishin strehue n'Europë, e sidomos n'Itali e Greqi; ca prej anëtarëve të misionit amerikan e anglez u-nxorën jashtë nga Shqipnija, tjerët s'mund të dilshin nga kryeqyteti pa leje; puna e njerëzvet të UNRRA-s u-bã e pamundun nga vështirësit që u shkaktonte qeverija. Por arsyeja më e madhe ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurrë vendosjen e marrëdhënievet diplomatike me Shtetet e Bashkueme, kurse këto të fundit e kishin kërkue disa herë. Përveç këtyne, radiostacioni i Tiranës dhe gazeta "Zëri i popullit," organ i KQ të PPSH, filluen të përdorin një gjuhë shumë të keqe kundër qeveris së SHBA dhe politikës së saj. Në

nji atmosferë të tillë anmiqsore, më 5 nënduer 1946, Ministri i Jashtëm i Amerikës urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipnija. Deri sot s'janë bërë hapa tjerë për vendosjen e marrëdhënieve diplomatike.

Tregtën RPS e Shqipnisë e bënë me të gjitha vendet përtej perdes së hekurt, në radhë të parë me Çekoslllovakinë, me Gjermaninë Lindore, me Hungarin dhe Rumaninë. Nuk duhet harruar se Shqipnija nuk ka marrëdhënie diplomatike as tregtare me Bashkimin Sovjetik; këto dy shtete u-prishën në vjetin 1961, dhe deri në këtë datë 42% e tregtisë së Shqipnisë bëhesh me Bashkimin Sovjetik. Mallnat më të rëndësishme që Shqipnija eksporton në këto vende përtej perdes së hekurt janë: prodhimet e nëntokës si vojtura, bakër e krom, dhe artikuj tjerë si lëkura (sidomos dhelmash, e kafshësh tjera të ëgra), lesh, pambuk, duhan, ulli, dërrasa e fruta.

Tregtija me vendet e lira të Prendimit është relativisht e vogël; pjesa më e madhe e kësaj tregtie bëhet me Italinë. Qeverija komuniste shqiptare asnjë herë nuk ka dhënë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallnat që importohen nga vendet e huaja. Dihet se në marrëdhëniet tregtare ndërkombëtare leku nuk pranohet; me vendet prendimore çmimet caktohen në dollarë, kurse me vendet e demokracisë popullore ndoshta me valutën e atyne vendeve as edhe me dollarë.

QUESTIONS-PYETJE

1. Nga cilat shtete kërkoi që të njifet qeverija e parë komuniste?
2. Çka kërkoi qeverija e parë komuniste?
3. Kur kërkoi qeverija e parë komuniste që të njifet nga shtetet prendimore?
4. Me ç'datë erdhën komunistët në fuqi?
5. Çka dërguen Shtetet e Bashkueme në Shqipni?
6. Pse e dërguen at mision Shtetet e Bashkueme në Shqipni?
7. Cili ishte emni i ri i Lëvizjes Nacional Çlirimtare?
8. Cila organizatë fshehesh mbrapa Frontit Demokratik?
9. Cili shtet tjetër bëri të njëjtën gjë, d.m.th. dërgoi mision?
10. Drejt vendosjes së cilave marrëdhënie ishin bërë hapat e parë?
11. Me dërgimin e cilave misione ishin bërë hapat e parë drejt vendosjes së marrëdhënievet diplomatike?
12. Drejt vendosjes së marrëdhënievet diplomatike ndërmjet cilave vende ishin bërë hapat e parë?
13. Gjatë cilit vjet u-keqsuen marrëdhëniet ndërmjet Shqipnis dhe Shtetevet të Bashkueme?
14. Çka ngjau gjatë vjetit 1946?
15. Cilët refugjatë nuk pranuen me dorëzue shtetet prendimore?
16. Ku ishin strehë këta refugjatë?
17. Ç'u ngjau ca prej anëtarëve të misionit amerikan e anglez?
18. Po ca tjerëve, anëtarë të misionit, ç'u ngjau?
19. Pse u-bërë e pamundun puna e njerëzvet të UNRRA-s?

20. Cilat kanë qenë pra katër nga arsyet për të cilat u-keqsuen marrëdhëniet diplomatike?
21. Por, arsyeja më e madhe, a ka qenë se qeverija shqiptare nuk kërkoi kurrë vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
22. Cila qeveri nuk kërkoi vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
23. Po Shtetet e Bashkueme t'Amerikës, a e kishin kërkue vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
24. Cilat organe filluen të përdorin një gjuhë të keqe kundër qeveris së SHBA?
25. Organ i cilës organizatë është gazeta "Zëri i popullit"?
26. Kush e urdhënoi tërheqjen e misionit amerikan nga Shqipnija?
27. Në çfarë atmosfere e urdhënoi tërheqjen e misionit Ministri i Jashtëm i SHBA?
28. Me ç'datë e urdhënoi ai tërheqjen e misionit në një atmosferë anmiqsore?
29. Deri sot, a janë bërë hapa tjerë për vendosjen e marrëdhënievet diplomatike?
30. Me çfarë vendesh bënë tregti RPS e Shqipnisi?
31. Cilat janë ato vende përtej perdes së hekurit, me të cilat bënë tregti RPS e Shqipnisi?
32. A ka Shqipnija marrëdhënie diplomatike me Bashkimin Sovietik?
33. Kur u-prishën këto dy shtete?
34. Deri në vjetin 1961, me cilin shtet bënë 42% e tregtis së Shqipnisi?
35. Cilat janë prodhimet e nëntokës që eksporton Shqipnija?
36. Çfarë lëkurash eksporton Shqipnija?

37. Çka tjetër eksporton Shqipnija në vendet përtej perdes së hekurt?
38. Tregtija që bâhet me cilat vende âsht relativisht e vogël?
39. Me cilin shtet të Prendimit bâhet pjesa mâ e madhe e kësaj tregtije?
40. Cila qeverí nuk ka dhânë informata rreth valutës me të cilën paguhen mallnat?
41. Për cilët mallna jemi tue folë?
42. A pranohet leku në marrëdhâniat tregtare ndër-kombëtare?
43. Me çfarë valute caktohen çmimet me vendet prendimore?
44. Po me vendet e demokracís popullore, me çfarë valute caktohen çmimet?

Vajzë shqiptare e veshun
me kostum kombëtar

A. Mbushni vendet boshe të këtyne fjalive:

1. Me at njeri s'kam pasë kurrë _____.
good relations
2. Përtej _____ nuk kanë mbjellë misër.
the river
3. Ai thotë se nuk është i pasun, por unë e di se ka një
_____ të hollash, që ka _____
a large amount earned
_____ gjatë luftës.
4. Ky është një ilaç për ata që kanë _____.
dry skin
5. Gjendja politike e botës s'ka qenë kurrë e mirë dhe
_____ çdo ditë.
is getting worse (deteriorating)

B. Bani 5 fjali me këto fjale:

bakër

me u-fshehë

marrëdhënie

me u-pague

me urdhnënie

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 67
PART VII
VOCABULARY

ambasadë, -a ambasada, -t	(f.)	embassy
ambasador, -i ambasadorë, -t	(m.)	ambassador
anmiqsor, -e anmiqsorë	(adj. m. & f.)	hostile
atmosferë, -a	(f.)	atmosphere
bakër, bakri	(m.)	copper
blës, -e	(adj. m. & f.)	purchasing
Britanija e Madhe	(f.)	Great Britain
demokratik, -e demokratikë	(adj. m. & f.)	democratic
diplomatik, -e	(adj. m. & f.)	diplomatic
me dorëzue (unë dorëzoj)	(v.)	to hand over, deli- ver; present; surrender; to ordain (eccl.)
me eksportue (unë eksporto)	(v.)	to export
firmë, -a firma, -t	(f.)	firm; signature
me fitue (unë fitoj)	(v.)	to win, gain, earn
front, -i fronte, -t	(m.)	front
me u-fshehë (unë fshehem)	(v.)	to hide oneself
fuqiptotë	(adj. m. & f.)	plenipotentiary (invested with full power)

LESSON 67

i, e, të hekur të hekurta	(adj. m. & f.)	iron-, or iron; strong
i, të jashtëm e, të jashtëme	(adj.)	foreign, external, outer
me u-keqsue (unë keqsohem)	(v.)	to get worse, deteriorate
konsull, -i konsuj, -t	(m.)	consul
krom, -i	(m.)	chrome
i, të kualifikuem e, të kualifikueme	(adj. m. & f.)	qualified, skilled
lëkurë, -a lëkura, -t	(f.)	hide, leather; skin, rind, peel
marrëdhënie, -a marrëdhënie, -t	(f.)	relation
mëditje, -a mëditje, -t	(f.)	wage
miell, -i	(m.)	flour
mision, -i misione, -t	(m.)	mission
monopol, -i monopole, -t	(m.)	monopoly
nëntokë, -a	(f.)	underground regions, subsoil
me u-pague (unë paguhem)	(v.)	to be paid, to get paid
i, të pakualifikuem e, të pakualifikueme	(adj. m. & f.)	unqualified, unskilled
me u-përfaqësue (unë përfaqësohem)	(v.)	to be represented
përkatës, -e	(adj. m. & f.)	appropriate, pertinent, proper
i, të përqëndruem e, të përqëndrueme	(adj. m. & f.)	concentrated

LESSON 67

përtej	(prep. & adv.)	beyond, on the other side
politikë, -a	(f.)	policy, politics
sektor, -i sektorë, -t	(m.)	sector
tregtar, -e tregtarë	(adj. m. & f.)	trade-, commercial, trading, merchant
turist, -i turistë, -t	(m.)	tourist
me u-thye (unë thyhem)	(v.)	to be exchanged (for money); to be broken, shattered; to be defeated
me urdhënue (unë urdhënoj)	(v.)	to order, command
valutë, -a	(f.)	currency
vojgur, -i	(m.)	oil (petroleum)
vojguror, -e vojgurorë	(adj. m. & f.)	oil-
me zhvillue (unë zhvilloj)	(v.)	to develop, evolve

Shënime:

me bâ tregti	to trade
në radhë të parë	primarily

1. Mbiemni që përdoret para e mbas emnit:

a. i njëjti

Ky është i njëjti punëtuar që ka punuar ke ju.

Cili punëtuar është ky?

Ku ka punuar i njëjti punëtuar?

Edhe shtëpia që keni marrë ju me qirë është e të njëjtit punëtuar.

Edhe cila shtëpi është e të njëjtit punëtuar?

E kujt është shtëpia që kam marrë unë me qirë?

Edhe unë i kam dhënë të holla huá të njëjtit punëtuar.

Cilit punëtuar i keni dhënë ju të holla huá?

Çka i keni dhënë ju të njëjtit punëtuar?

Ai do të marrë me punuar të njëjtin punëtuar.

Cilin punëtuar do të marrë ai me punuar?

Kush do t'a marrë të njëjtin punëtuar?

Nji ftesë si këtë kam marrë edhe unë prej të njëjtit punëtuar.

Prej cilit punëtuar keni marrë ju nji ftesë si këtë?

Çfarë ftese keni marrë ju prej të njëjtit punëtuar?

a.1. Ky libër është i njëjtë me atë librin që keni ju në shtëpi.

A është ky libër i njëjtë me atë që keni ju në shtëpi?

Cili libër është i njëjtë me atë që keni ju në shtëpi?

Si cili libër është i njëjtë ai që kam unë në shtëpi?

b. e njëjta

Kjo është e njëjta grue me të cilën fola dje.

A është kjo e njëjta grue me të cilën fola dje?

Cila është kjo grue?

Këta janë fëmijët e së njëjtës grue që erdhi sot në zyrë.

A janë këta fëmijët e së njëjtës grue që erdhi sot në zyrë?
Fëmijët e cilës grue janë këta?

Së njëjtës grue i kanë thënë të vîjë në zyrë edhe një herë.

Cilës grue i kanë thënë të vîjë në zyrë edhe një herë?
Çka i kanë thënë të bájë së njëjtës grue?

Të njëjtën grue e takova përsëri në rrugë.

Kush e takoi përsëri në rrugë të njëjtën grue?
Cilën grue takova përsëri në rrugë?

Unë i blej vët prej së njëjtës grue që i blén ti.

Kush i blen vët prej së njëjtës grue që i blén ti?
Prej cilës grue i bléj unë vët?
Ç'bléj unë prej së njëjtës grue?

b.1. Kjo shtëpi është e njëjtë me atë që pashë dje.

A është kjo shtëpi e njëjtë me atë që pashë dje?
Cila shtëpi është e njëjtë me atë që pashë dje?
Si cila shtëpi është e njëjtë ajo që patë dje?

c. të njëjtët

Të njëjtët punëtorë do të vîjnë edhe ke unë.

Cilët punëtorë do të vîjnë ke ju?
Ku do të vîjnë të njëjtët punëtorë?

Unë do të marr të njëjtët punëtorë.

Cilët punëtorë do të merrni ju?
Kush do t'i marri të njëjtët punëtorë?

d. të njëjtat

Këto janë të njëjtat vajza me të cilat fola dje.

Cilat vajza janë këto?
Kush foli dje me të njëjtat vajza?

Unë do të takoj sot të njëjtat vajza që keni takue ju.

Cilat vajza do të takoni sot?

Kush do t'i takojë të njëjtat vajza që kam takue unë?

e. i vetmi

Kjo është fotografia e të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Cila fotografi është kjo?

Kjo është fotografia e cilit vllá?

Sot do t'i shkruiej të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Cilit vllá do t'i shkrueni sot?

Kur do t'i shkrueni të vetmit vllá që keni në Shqipni?

Të vetmin njeri që arrestuen e lëshuen të nesërmen.

Cilin njeri lëshuen të nesërmen?

Kur e lëshuen të vetmin njeri që arrestuen?

Sot mora letër prej të vetmit vllá që kam në Shqipni.

Prej cilit vllá mora letër sot?

Kush mori letër prej të vetmit vllá që ka në Shqipni?

f. e vetmja

Kjo është e vetmja vajzë që vjen heret.

A është kjo e vetmja vajzë që vjen heret?

Cila është e vetmja vajzë që vjen heret?

Ky është provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë.

A është ky provimi i së vetmes vajzë që mbeti në klasë?

Provimi i cilës vajzë është ky?

Ai i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipni.

Kush i dërgon pako së vetmes vajzë që ka në Shqipni?

Çka i dërgon ai së vetmes vajzë që ka në Shqipni?

Sot humba të vetmen pëndë që kishem.

Cilën pëndë humbët sot?

Kur e humbët të vetmen pëndë që kishi?

Sot mora letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipëri.

Prej cilës vajzë morët sot letër?

Kur morët letër prej së vetmes vajzë që keni në Shqipëri?

2. Si "i njëjti" dhe "i vetmi" edhe numërorët rrjeshtorë mund të vëhen para emnit për theksim.

Mësuesi: Ti je nxënësi i parë amerikan që ke studjue shqip.

Nxënësi: Ti je i pari nxënës amerikan që ke studjue shqip.

Kjo është fotografia e nxënësit të parë amerikan që ka studjue shqip.

Kjo është fotografia e të parit nxënës amerikan që ka studjue shqip.

Nxënësit të parë amerikan që ka studjue shqip i kanë dhënë një punë të mirë.

Të parit nxënës amerikan që ka studjue shqip i kanë dhënë një punë të mirë.

Unë kam njëftë nxënësin e parë amerikan që ka studjue shqip.

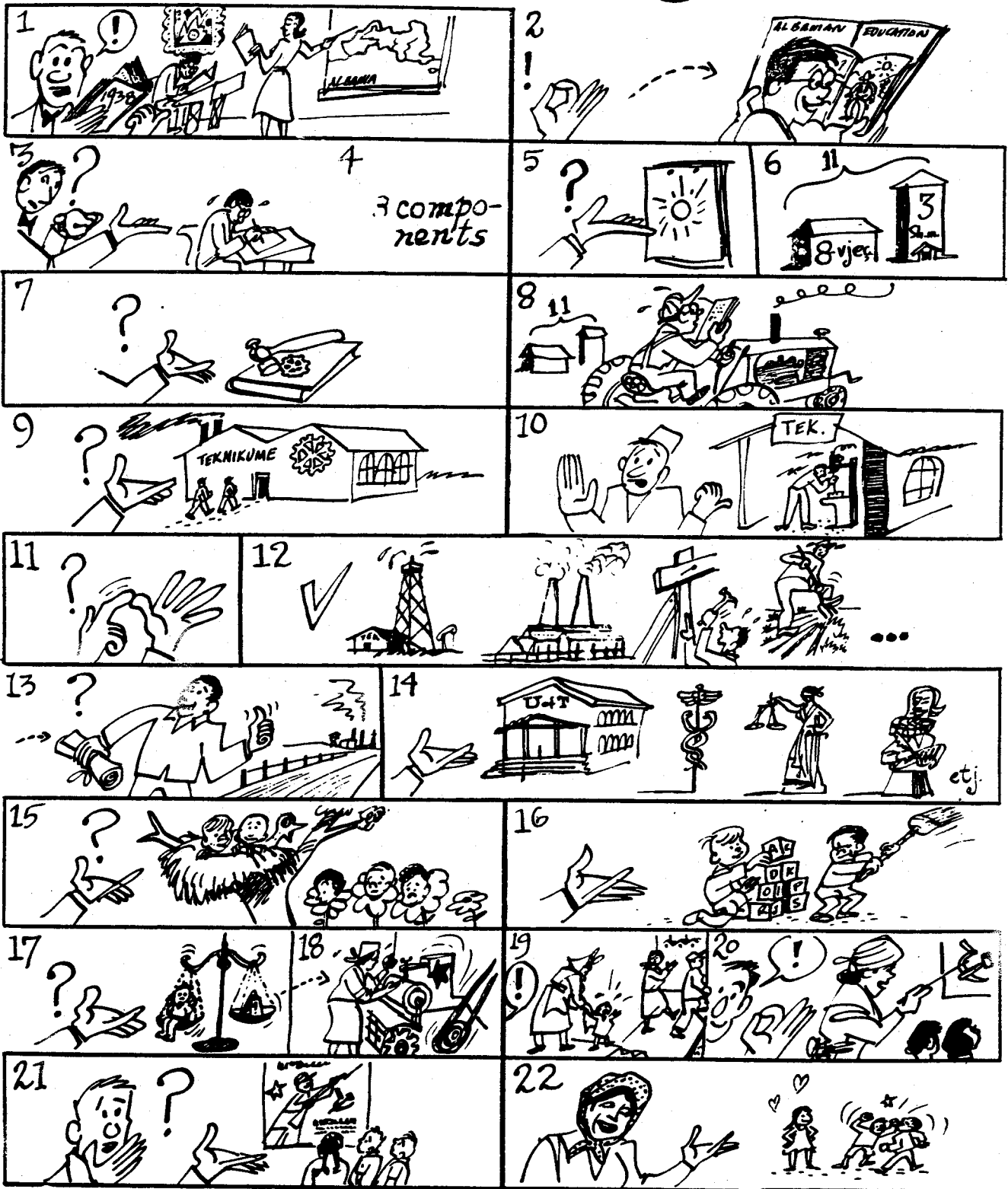
Unë kam njëftë të parin nxënës amerikan që ka studjue shqip.

Arsimi në Shqipëri

1. Kam lexue se gjatë periudhës së paraluftës, në Shqipëri ka pasë një sistem shkollor modern.
2. Asht e vërtetë. N'at kohë arsimi ka qenë influencue nga qytetnimi prendimuer.
3. Si është i riorganizuem sot arsimi shqiptar?
4. Asht i riorganizuem simbas sistemit me tre komponentë që janë: mësimi, puna prodhuese dhe edukimi fizik e ushtarak.
5. Cila është baza e arsimit të përgjithshëm sot?
6. Shkolla 11-vjeçare, e cila ndahet në shkollën 8-vjeçare, që është e detyrueshme, dhe në shkollën e mesme, që zgjat tre vjet.
7. Po çka do me thënë sistem me "baza politeknike-praktike"?
8. Do me thënë se gjatë shkollës 11-vjeçare, paralelisht me lëndët e arsimit të përgjithshëm mësohen edhe mjeshtri të ndryshme.
9. Atëherë ato shkolla qenkan teknikume.
10. Jo. Teknikumet janë shkolla të mesme të veçanta profesionale, ku nxënësi specializohet në një zanat.
11. A mund të më numroni ndonji prej këtyne teknikumeve?
12. Po. Teknikumi i Naftës, Teknikumi Industrial, Teknikumi i Ndërtimit, Teknikumi Bujqësor etj.
13. Mbasi një i ri merr maturën, çfarë mundësisë i epen atij për të përparue dhe bërë karrierë?
14. Mund të regjistrohet në një nga fakultetet e ndryshme të Universitetit të Tiranës: në mjeksi, në drejtësi, në letërsi etj.
15. Ç'janë çerdhet dhe kopshtet e fëmijëve?
16. Në teori janë qendra edukimi të arsimit parashkollor, ku fëmijëve u mësohen lojnat e u epen njohuri të dobishme.
17. Po në praktikë?
18. Tue qenë se qeverija dishron pjesëmarrjen sa më të gjatë të gruas në industri...

19. E kuptoj; ato shërbejnë për të rrujtë fëmijët gjatë ditëve që prindët dalin në punë.
20. Tamam. Përveç kësaj, qeverija përfiton nga këto shkolla për t'u dhënë fëmijëve njohunjt e para të botëkuptimit komunist.
21. Pse, a mendon se n'at moshë mund t'influencohet një fëmijë nga propaganda komuniste?
22. T'a merr mendja. Fëmija nxën t'adhurojë disa njerëz, t'urrejë disa tjerë; me fjalë tjera, rritet me paragjykime.

LESSON 68

Education in Albania

1. I have read that during the pre-war period Albania had a modern educational system.
2. That's right. At that time the Albanian education was under the influence of Western civilization.
3. How is the Albanian education reorganized now?
4. It is reorganized on the basis of a system with three components, which are: instruction, productive work, and physical and military education.
5. What is the basis of the general education today?
6. The 11-year school, which is divided into an 8-year obligatory school and a three-year high school.
7. And what does "the polytechnical and practical basis" system mean?
8. It means that during the 11 years of schooling, along with general education, various skills are also taught.
9. Then these schools are vocational schools?
10. No. Technical high schools are special schools, where a student specializes in one skill.
11. Can you enumerate some of these technical high schools?
12. Yes. The Petroleum Technical High School, Industrial High School, Construction High School, Agricultural High School, etc.
13. After a young man receives his high school diploma, what possibilities does he have to progress and make a career?
14. He can enroll in one of the branches of the University of Tirana: in medicine, law, literature, etc.
15. What are the "nests" and the "gardens" for children?
16. In theory they are the centers of pre-school education, where children are taught how to play and acquire (are given) useful knowledge.
17. What is the practical usefulness of this?
18. Since the government requires women's greatest participation in industry ...
19. I get it now, they serve to care for the children during the days their parents work.
20. Exactly. Besides this, the government takes advantage of these schools to teach the children the first elements of communism.

21. Why, does the government think that at that age children can be influenced by propaganda?
22. Naturally. The child learns to adore some people, hate others; in other words, he grows up with prejudices.

Shirokë

Shkodër

1. ADJECTIVES PRECEDING NOUNS

- a. Usually, in Albanian the adjective follows the noun, but the adjectives

i, e, të njëjtë	i, të vetëm
të njëjta	e, të vetme

precede the noun they modify. These adjectives have the case ending, while the noun indicates only the meaning and is used in the indefinite form.

Examples:

Më vizitoi i njëjti mjek që të vizitoi ty.
The same doctor that examined you examined me.

Mora me qirá të njëjtën shtëpi që kam pasë 4 vjet më parë.
I rented the same house that I had 4 years ago.

Të vetmit njeri që i kam shkruar këto kohët e fundit është Thomai.
Thomas is the only person to whom I wrote lately.

Humba të vetmen pëndë që pata.
I lost the only pen I had.

The paradigms of i njëjti:

Masculine

Nom.		i njëjti	libër		të njëjtët	libra
Gen.	i, e, të	të njëjtit	libër	i, e, të	të njëjtëvet	libra
Dat.		të njëjtit	libër		të njëjtëvet	libra
Acc.		të njëjtin	libër		të njëjtët	libra
Abl.	prej	të njëjtit	libër	prej	të njëjtëvet	libra

Feminine

Nom.		e njëjta	vajzë		të njëjtat	vajza
Gen.	i, e, të	së njëjtës	vajzë	i, e, të	të njëjtavet	vajza
Dat.		së njëjtës	vajzë		të njëjtavet	vajza
Acc.		të njëjtën	vajzë		të njëjtat	vajza
Abl.	prej	së njëjtës	vajzë	prej	të njëjtavet	vajza

- b. For emphasis, some adjectives, especially ordinal numbers, may precede the nouns they modify.

Examples:

Ti qe i pari nxânës që mbarove provimin.
You were the first student to finish the test.

Po, ashtu âsht, i dashuni shok.
Yes, that's correct my dear friend.

I mjeri djalë, sa shumë po vuen!
Poor boy, he is suffering so much!

2. NOUNS USED AS ADJECTIVES

In Albanian, a noun in its indefinite form may function as a qualifying adjective.

Examples:

Agimin e kam shumë shok (d.m.th. të dashun, t'afërt).
Agim is a very good friend of mine.

Ti bâte mâ fëmijë se yt bîr (d.m.th. mâ i vogël).
You are more childish than your son.

1. Mbiemni kur përdoret para e mbas emnit:

a. i njëjti

Ky është i njëjti oficer, me të cilin fola dje.

Cili oficer është ky?

Këta janë fëmijët e të njëjtit oficer, me të cilin
piva rakí dje.

Fëmijët e cilit oficer janë këta?

Të njëjtit polic i thash të njëjtën gjã.

Cilit polic i thash të njëjtën gjã?

Të njëjtin oficer e sjell përditë me automobil në
shkollë.

Kush e sjell të njëjtin oficer përditë në shkollë me
automobil?

Cilin oficer sjell përditë në shkollë me automobil?

Na jemi prej të njëjtit qytet.

A jemi na prej të njëjtit qytet?
Cilët janë prej të njëjtit qytet?

a.1. Ky automobil është i njëjtë me atë që ke blé ti.

Me cilin automobil është i njëjtë ky automobil?

b. e njëjta

Kjo është e njëjta gjã që më ka ngjá më parë.

Kur më ka ngjá e njëjta gjã?
Kujt i ka ngjá e njëjta gjã më parë?

Këto janë syzat e së njëjtës tavolinë.

A janë këto syzat e së njëjtës tavolinë?
Syzat e cilës tavolinë janë këto?

I shkrova edhe një herë së njëjtës zyrë për këtë çashtje.

A i shkrova edhe një herë së njëjtës zyrë për këtë çashtje?
Cilës zyrë i shkrova edhe një herë për këtë çashtje?

Unë i thash atij të njëjtën gjë.

Kujt i thash unë të njëjtën gjë?
Çka i thash atij?

Prej së njëjtës kushrinë kam marrë edhe një libër.

Kush ka marrë edhe një libër prej së njëjtës kushrinë?
Prej cilës kushrinë kam marrë unë edhe një libër?

Kjo kravatë është e njëjtë me atë që ke vÿ ti.

A është kjo kravatë e njëjtë me atë që ke vÿ ti?
Cila kravatë është e njëjtë me atë që ke vÿ ti?

c. të njëjtët (emnore)

Këta janë të njëjtët njerëz që arrestuen ca ditë më parë.

A janë këta të njëjtët njerëz që arrestuen ca ditë më parë?
Cilët janë këta njerëz?

Të njëjtët njerëz i kam pã tue kalue nëpër këtë rrugë.

Cilët kam pã tue kalue nëpër këtë rrugë?
Ku i kam pã tue kalue këta njerëz?

c.1 Automobilat e këtij vjeti janë pothuaj të njëjtë me ata të vjetit të kaluem.

Cilët automobila janë pothuaj të njëjtë me ata të vjetit të kaluem?

d. të njëjtat (emnore)

Të njëjtat grá kanë ardhë edhe më parë për të kërkue djelmt e tyne.

Cilat grá kanë ardhë edhe më parë për të kërkue djelmt e tyne?
Pse kanë ardhë të njëjtat grá?

Të njâjtat grá i pashë tue hÿ në polici.

Cilat grá pashë tue hÿ në polici?
Ku i pashë tue hÿ të njâjtat grá?

Këto këmisha janë të njâjta me ato që ke ti.

- d.1 A janë këto këmisha të njâjta me ato që ke ti?
Cilat këmisha janë të njâjta me ato që ke ti?

e. i vetmi

Skënderi është i vetmi shok që kam që s'e pi rakín.

Cili është i vetmi shok që s'e pi rakín?
Ç'nuk pi i vetmi shok që kam?

Ajo është fotografia e të vetmit nxânës me origjinë shqiptare që kemi pasë.

A është ajo fotografia e të vetmit nxânës me origjinë shqiptare që kemi pasë?
Fotografia e cilit nxânës është ajo?

I përgjegja të vetmit njeri që më kishte shkruë.

A i përgjegja të vetmit njeri që më kishte shkruë?
Cilit njeri i përgjegja?

Sot shitën të vetmin automobil që u kishte mbetë.

A e shitën sot të vetmin automobil që u kishte mbetë?
Cilin automobil shitën sot?

Mora letër prej të vetmit shok që kam.

A mora letër prej të vetmit shok që kam?
Prej cilit shok mora letër?

f. e vetmja

Kjo është e vetmja mënyrë për të punue.

A është kjo e vetmja mënyrë për të punue?
Cila është e vetmja mënyrë për të punue?

Kjo është fotografia e së vetmes zojë italo-shqiptare që njof.

A është kjo fotografia e së vetmes zojë italo-shqiptare që njof?

Fotografija e cilës zojë është kjo?

I dhash pak  mb lsin  së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë.

A i dhash pak  mb lsin  së vetmes vajzë që kishte mbetë pa marrë?

Cilës vajzë i dhash pak  mb lsin ?

Kam marrë letër prej së vetmes vajzë që kam në Shqipn .

Prej cilës vajzë kam marrë letër?

Kush ka marrë letër prej së vetmes vajzë që ka në Shqipn ?

g. të vetmit

Ata të Sigurimit janë të vetmit njerëz që i paguejn  mirë.

A janë ata të Sigurimit të vetmit njerëz që i paguejn  mirë?

Cilët janë ata që i paguejn  mirë?

Ata janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë.

A janë ata të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?

Cilët janë të vetmit njerëz që nuk i kanë falë?

h. të vetmet

Ato janë të vetmet gr  që studjojn  gjuhë të hueja në kët shkollë.

A janë ato të vetmet gr  që studjojn  gjuhë të hueja në kët shkollë?

Cilat janë të vetmet gr  që studjojn  gjuhë të hueja në kët shkollë?

Dje i shita të vetmet pula që kishem.

A i shit t dje të vetmet pula që kishi?

Cilat pula shit t dje?

2. Mbiemni para emnit për të theksue faktin.

a. i pari - i parë

Ky është i pari udhëtim që po bëj me aeroplan.

A është ky i pari udhëtim që po bëj me aeroplan?
Cili është i pari udhëtim që po bëj me aeroplan?

Roja arrestoi të parin ushtar që zûni pa leje.

A e arrestoi roja të parin ushtar që zûni pa leje?
Cilin ushtar arrestoi roja?

a.1. Ai ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht.

A ka qenë ai mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?
Cili ka qenë mësuesi i parë në këtë shkollë që ka mësue japonisht?

Njeriun e parë e quejshin Adam.

Kë quejshin Adam?
Si e quejshin njeriun e parë?

b. e para - e parë

Kjo është e para herë që i thash.

A është kjo e para herë që i thash?
Cila herë është kjo që i thash?

Nuk më dhanë leje të parën herë, prandej bëna lutje përsëri.

A bëna lutje përsëri mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?
Ç' bëna mbasi nuk më dhanë leje herën e parë?

b.1. Kjo është ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnia jonë.

A është kjo ndërtesa e parë që ka ndërtue shoqnia jonë?
E sata ndërtesë është kjo që ka ndërtue shoqnia jonë?

Herën e parë shkova vetëm.

A shkova vetëm herën e parë?
Cilën herë shkova vetëm?

c. të parët - e parë

Të parët banorë të Ballkanit janë shqiptarët.

A janë shqiptarët të parët banorë të Ballkanit?
Cilët janë të parët banorë të Ballkanit?

Të parët njerëz që arrestuen i dërguen n'Itali.

A i dërguen n'Itali të parët njerëz që arrestuen?
Cilët njerëz dërguen n'Itali?

c.1. Fiqt e parë dalin zakonisht në qershuer.

A dalin në qershuer zakonisht fiqt e parë?
Kur dalin fiqt e parë?

Studentat e parë që erdhën i dërgova ke drejtori.

A i dërgova ke drejtori studentat e parë që erdhën?
Cilët studenta dërgova ke drejtori?
Ke kush i dërgova studentat e parë që erdhën?

d. të parat - e para

Këto janë të parat prodhime që merr nga kjo tokë.

A janë këto të parat prodhime që merr nga kjo tokë?
Cilat prodhime janë këto?

Të parat prodhime i mbajti për vete.

A i mbajti për vete të parat prodhime?
Cilat prodhime mbajti për vete?

d.1. Qytetet e para të Shqipnis kanë mbi 50 mijë banorë.

A kanë mbi 50 mijë banorë qytetet e para të Shqipnis?
Cilat qytete të Shqipnis kanë mbi 50 mijë banorë?

Mësimet e para i di pothuaj përmendsh.

A i di pothuaj përmendsh mësimet e para?
Cilat mësimet di pothuaj përmendsh?
Kush i di pothuaj përmendsh mësimet e para?

3. Numër plus mbiemën

Fakulteti i mjeksfis është 6-vjeçar.

A është 6-vjeçar fakulteti i mjeksfis?
 Cili fakultet është 6-vjeçar?
 Sa i gjatë është fakulteti i mjeksfis?

Fakulteti i drejtësis është 4-vjeçar.

A është 4-vjeçar fakulteti i drejtësis?
 Cili fakultet është 4-vjeçar?
 Sa i gjatë është fakulteti i drejtësis?

4. Emni i përdorun si mbiemën:

Hakiun e kam pasë shumë shok.

Kê kam pasë shumë shok?
 Çka e kam pasë Hakiun?
 Kush e ka pasë Hakiun shumë shok?

Na e kemi Sokolin shumë mik.

Kush e ka Sokolin shumë mik?
 Çka e kemi na Sokolin?
 Kê kemi na shumë mik?

Matematika është landë bazë.

Cila landë është bazë?
 Çfarë lande është matematika?
 Çka është matematika?

Sekretari e Parë i KQ të RPS të Shqipnis ka thënë
kështu në Kongresin e Parë të Partis, më 1948:

"... Shkolla duhet t'i mësojë popullit punëtor idët e
Partis, qëllimet e veprat e saja; duhet t'i edukojë fëmijët
tanë në bazë t'arsimit të ri socialist; duhet të luftojë
kundër çdo ideologjije dhe influence së huej në riní..."
Komunistët e vazhdojnë edhe sot të njëjtën propagandë. Në
të vërtetë në Kushtetutën e vjetit 1976 thuhet:

"Arsimi në RPS të Shqipnis organizohet e drejtohet nga
shteti, është i hapun për të gjithë dhe epet falas; ai
ndërtohet mbi bazën e botëkuptimit marksist-leninist dhe
kombinon mësimin me punën prodhuese dhe me edukimin fizik
e ushtarak."

Me fjalë tjera shteti kujdesohet që fëmijët të rriten nën
kontrollin e tij të plotë. Simbas ideologjis komuniste
kultura nuk duhet të jetë një stolisje e mendjes, por vetëm
që t'a vëjë njeriun në gjendje që të prodhojë sa më shumë e
më mirë.

Arsimi komunist i edukon fëmijët në një fushë të ngushtë
njohunish dhe tamam për këtë arsye arsimi profesional është
zhvillue shumë në RPS të Shqipnis.

Në Shqipni arsimi fillon me "arsimin parashkollor", që
përfshin çerdhet dhe kopshtet e fëmijëvet. Tue qenë se sot
pjesëmarrja e grues shqiptare n'industri, bujqësi dhe shëndet-
tësi është shumë e gjënë, numri i çerdhevet dhe i kopshtevet të

fëmijëvet është rritë shumë dhe gjithnji vazhdon të rritet.

Mbas arsimit parashkollor vjen "arsimi i përgjithshëm", që përfshin: shkollën fillore (4 vjet), shkollën e mesme t'ulët (4 vjet) dhe shkollën e mesme (3 vjet). Dy të parat janë të detyrueshme me ligjë dhe quhen "shkolla 8-vjeçare" dhe të trija së bashku marrin emnin "shkolla 11-vjeçare." Ndër shkollat e mesme, si u-tha më nalt, rëndësi të madhe kanë shkollat profesionale, d.m.th. teknikumet, të cilat u mësojnë nxënësve nga një zanat, në mënyrë që ata të jenë në gjendje me ndihmë specialistët me arsim të naltë.

Sot të rijshtë shqiptarë e marrin arsimin e naltë në Universitetin e Tiranës dhe në filialet e tija (Durrës, Shkodër, Elbasan, Lushnjë, Berat, Fier, Vlorë dhe Korçë e Gjirokastër).

Një student që ka mbarue universitetin mund t'i vazhdojë studimet e shkallës së parë të kualifikimit pasuniversitar në një fushë të shkencës e të fitojë gradën "Kandidat i Shkencave", që është një gradë pak më e naltë se diploma amerikane MA. Kur një student i plotëson kërkesat e shkallës së dytë të kualifikimit pasuniversitar, ai merr titullin "Doktor". Titulli "Profesor" është grada më e naltë që zakonisht u jepet ca prej doktorave më të zotë të institucioneve arsimore ose të institucioneve tjera shkencore dhe që kanë përgatitë ose botue vepra shkencore origjinale.

QUESTIONS-PYETJE

1. Çfarë idesh duhet t'i mësojë shkolla popullit punëtor?
2. Kush ka thënë se shkolla duhet t'i mësojë popullit idét e Partís?
3. Ku dhe kur e ka thënë këtë Sekretari e Parë i KQ të PP të Shqipnís?
4. Cilat qëllime dhe vepra duhet të dijë populli?
5. Simbas Sekretarit të Parë, në bazë të cilit arsim duhet t'i edukojë fëmijët shkolla?
6. Kundër cilës ideologjí dhe influencë duhet të luftojë shkolla në riní?
7. Cilët e vazhdojnë edhe sot të njëjtën propagandë?
8. Në kushtetutën e cilit vjet thuhet se arsimi në Shqipni organizohet e drejtohet nga shteti?
9. Ku është i hapun arsimi për të gjithë dhe epet falas?
10. Çka ndërtohet në Shqipni mbi bazën e botëkuptimit mark-sist-leninist?
11. Çka e kombinon mësimin me punën prodhuese dhe me edukimin fizik e ushtarak?
12. Ç'bân arsimi në Shqipni?
13. Nën kontrollin e kujt kujdesohet shteti që të rriten fëmijët?
14. Simbas cilës ideologjí, kultura nuk duhet të jetë një stolisje e mendjes?
15. Kë duhet t'a vëjë në gjendje kultura që të prodhojë sa më shumë e sa më mirë?
16. Cili arsim i edukon fëmijët në një fushë të ngushtë njohunish?
17. Tamam për këtë arsye, cili arsim është zhvillue shumë në RPS të Shqipnís?
18. Pse është zhvillue shumë arsimi profesional në RPS të Shqipnís?

19. Me ç'illoj arsimi fillon arsimi në Shqipëri?
20. Ç'përfshin arsimi parashkollor?
21. Ku është pjesëmarrja e gruas shqiptare shumë e gjënë?
22. Për këtë arsye, sa është rritë numri i çerdhevet dhe i kopshteve të fëmijëve?
23. Cili numër vazhdon të rritet gjithnjë?
24. Cili arsim vjen mbas arsimit parashkollor?
25. Cilat shkolla përfshin arsimi i përgjithshëm?
26. Sa vjet zgjat shkolla fillore?
27. Sa vjet zgjat shkolla e mesme e ulët?
28. Sa vjet zgjat shkolla e mesme?
29. Cilat shkolla janë të detyrueshme me ligjë?
30. Si quhen shkolla fillore dhe shkolla e mesme e ulët?
31. Cilat shkolla e marrin emrin "shkolla 11-vjeçare"?
32. Ndër shkollat e mesme, cilat shkolla kanë rëndësi të madhe?
33. Si quhen me një fjalë shkollat profesionale?
34. Çka u mësojnë nxënësve teknikimet?
35. Kë duhet të jenë në gjendje me ndihmë nxënës që mësojnë nga një zanat?
36. Ku e nxënë zanatin nxënës që ndihmojnë specialistët me arsim të naltë?
37. Ku e marrin sot të ri të shqiptarë arsimin e naltë?
38. Thoni emrat e disa filialeve të Universitetit të Tiranës!
39. Sa filiale ka Universiteti i Tiranës?
40. Ku mund t'i vazhdojë studimet një student që ka mbaruar universitetin?
41. Çfarë grade fiton një student që ka mbaruar studimet e shkallës së parë të kualifikimit pasuniversitar?

LESSON 68

42. Cila gradë është pak më e naltë se diploma amerikane MA?
43. Ç'titull merr një student, i cili i plotëson kërkesat e shkallës së dytë të kualifikimit pasuniversitar?
44. Kur e merr titullin "Doktor" kandidati i shkencave?
45. Cila është grada më e naltë në arsim?
46. Zakonisht, cilëve doktora u jepet grada "Profesor"?
47. Çfarë veprash duhet të kenë përgatitë ose botuar njerzit e shkencës që të marrin titullin "Profesor"?

2. shk. 1988
Gj. G. G.

Përkëtheni anglisht fjalit që vijojnë:

1. E shoqja ka punue si rrobaqepëse për 20 vjet; t'a merr mendja që e di mirë kët zanát.
2. Meshari (missal) i Gjon Buzukut, botue më 1555, shënon fillimin e letërsís shqipe.
3. Paragjykimet janë mendime (opinions) që formojnë njerzit pa e studjue mirë një çashtje, ase mendime që janë formue prej tjerëve.
4. E vetmja landë që nuk më pëlqente kur ishem në shkollë të mesme ishte matematika.
5. Mësimi i shqipes në kët shkollë zgjat 11 muej.
6. U a dhanë misrin falas sepse ishin të vorfën.
7. A e ka bâ ende kërkesën për të marrë leje?
8. Stolisja e qytetit âsht bâ për festën e 28 Nandorit.
9. Universiteti i Tiranës ka mâ shumë se 7 fakultete; ndër këto edhe fakultetin e drejtësis.
10. M'u-drejtue mue për t'ia ndreqë at punë, por nuk munda.

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 68
PART VII
VOCABULARY

me adhurue (unë adhuroj)	(v.)	to worship, adore
botëkuptim, -i botëkuptime, -t	(m.)	one's personal philosophy about life
me botue (unë botoj)	(v.)	to publish
i, të detyrueshëm e, të detyrueshme	(adj. m. & f.)	obligatory, compulsory, mandatory
i, të dobishëm e, të dobishme	(adj. m. & f.)	useful, beneficial, profitable
drejtësi, -ja	(f.)	law (jurisprudence), justice
me u-drejtue (unë drejtohem)	(v.)	to straighten out, to turn to (usually for help); to be headed for
edukim, -i	(m.)	education, educating
me edukue (unë edukoj)	(v.)	to educate
fakultet, -i fakultete, -t	(m.)	college (a branch of learning or instruction at a university)
falas	(adv.)	free (of charge), gratis
filial, -i filiale, -t	(m.)	a branch of a large institution
fizik, -e	(adj. m. & f.)	physical
influencë, -a	(f.)	influence
me influencue (unë influenco)	(v.)	to influence
me u-influencue (unë influenco)	(v.)	to be influenced

LESSON 68

kërkesë, -a kërkesa, -t	(f.)	request, demand
karrierë, -a	(f.)	career
komponent, -i komponentë, -t	(m.)	component
kontroll, -i kontrolle, -t	(m.)	control
landë, -a landë, -t	(f.)	subject (school); ma- terial, lumber, timber
letërsí, -ja letërsí, -t	(f.)	literature
maturë, -a matura, -t	(f.)	high school diploma
mendje, mendja mendje, -t	(f.)	mind
me u-mësue (unë mësohem)	(v.)	to be taught; to get used to
mjeksi, -ja	(f.)	science of medicine
naftë, -a	(m.)	oil, diesel oil
ndërtim, -i ndërtime, -t	(m.)	construction, constructing
njohuní, -ja njohuní, -t	(f.)	knowledge, information
paragjykim, -i paragjykime, -t	(m.)	prejudice
paralelisht	(adv.)	simultaneously
i, e, të paraluftës	(adj. m. & f.)	pertaining to the pre- World War II period
parashkolluer, parashkollorë, parashkollorë	(adj. m. & f.)	pre-school
pasuniversitár, -e	(adj. m. & f.)	postgraduate

LESSON 68

periudhë, -a periudha, -t	(f.)	period (time)
me përfitue (unë përfitoj)	(v.)	to profit, benefit, to take advantage
i, të përgjithshëm e, të përgjithshme	(adj. m. & f.)	general
me përparue (unë përparoj)	(v.)	to progress, advance
pjesëmarrje, pjesëmarrja	(f.)	participation, partaking
politeknik, -e politeknikë	(adj. m. & f.)	polytechnic
praktik, -e praktikë	(adj. m. & f.)	practical
praktikë, -a	(f.)	practice
me prodhue (unë prodhoj)	(v.)	to produce
prodhues, -e	(adj. m. & f.)	productive
qytetnim, -i qytetnime, -t	(m.)	civilization
me u-regjistruar (unë regjistrohem)	(v.)	to be registered, to sign up
i, të riorganizuem e, të riorganizueme	(adj. m. & f.)	reorganized
me u-specializuar (unë specializohem)	(v.)	to be specialized
stolisje, stolisja stolisje, -t	(f.)	decoration, orna- ment, decorating
subjekt, -i subjekte, -t	(m.)	subject
shëndetësi, -ja	(f.)	health, sanitation
shkolluer, shkollorë shkollorë	(adj. m. & f.)	school-, scholastic

LESSON 68

teknikum, -t teknikume, -t	(m.)	trade (high) school
teorí, -ja teorí, -t	(f.)	theory
me urrejtë (unë urrej)	(v.)	to hate
vjeçar, -e vjeçarë	(adj. m. & f.)	year-old
zanát, zanati zanate, -t	(m.)	trade, skill

Shënime:

t'a merr mendja

of course

* * *

Asht e kotë që të mundohemi t'a shofim veten ashtu si na shofin të tjerët: nuk do t'u besojshim kurrë syvet tonë.

Infermierja: Agim, pse i ré shokut tând kokës?

Agimi: Sepse s'di gramatikë. Ishim tue vû gardh përreth kopshtit të tij dhe ai më tha: "Tash do të marr një hû dhe t'a fus në gropë; kur unë t'ul kokën, ti merr çekiçin e bjeri me gjithë fuqí. Edhe unë i rash ...".

Shkrimtarja George Sand jetonte në një kështjellë të vogël. Shpeshherë i vîjshin miq për të kalue ca ditë në pronën e saj plot komoditete. Nji prej këtyne miqve kishte ndejtë jashtëzakonisht shumë dhe nuk po epte shej se donte me u-nisë.

"A e di cili është ndryshimi ndërmjet teje dhe Don Kishotit?" e pyeti Zoja Sand. "Don Kishoti i merrte hotelet për kështjella, kurse ti ... ti i merr kështjellat për hotele".

1. Përemnat e pakufishëm

a. Kërkush s'erdhi në mbledhje.

A erdhi ndokush në mbledhje?
Kush s'erdhi në mbledhje?

Ky qen s'është i kërkujt.

I kujt është ky qen?
Cili qen s'është i kërkujt?

Nuk i a kam thënë kërkujt këtë gjë.

A i a kam thënë ndokujt këtë gjë?
Kujt i a kam thënë këtë gjë?

S'pashë kërkënd në kafe mbrëmë.

A pashë ndokënd në kafe mbrëmë?
Kush s'pá kërkënd në kafe mbrëmë?

Ai s'merr pare huá prej kërkujt.

A merr ai pare huá prej ndokujt?
Kush s'merr pare huá prej kërkujt?
Çka s'merr ai huá prej kërkujt?

b. Dikush duhet të ketë punë këtu mbrëmë.

A duhet të ketë punë dikush këtu mbrëmë?
Kush duhet të ketë punë këtu mbrëmë?
Kur duhet të ketë punë dikush këtu?

Kjo shtëpi është e dikujt që s'i a di emnin.

A është kjo shtëpi e dikujt që s'i a di emnin?
E kujt është kjo shtëpi?

I thash dikujt të më sjelli pak çaj.

A i thash dikujt të më sjelli pak çaj?
Kujt i thash të më sjelli pak çaj?
Çka i thash dikujt të më sjelli?

Kanë pá dikë tue hÿ në kamp pa leje.

A kanë pá dikë tue hÿ në kamp pa leje?
Kë kanë pá tue hÿ në kamp pa leje?

Kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurrë.

A kam marrë letër prej dikujt që s'e kam takue kurrë?
Kush ka marrë letër prej dikujt që s'e ka takue kurrë?

c. Kushdo që e njef, e di se do të martohet.

Kush e di se do të martohet?
Çka di kushdo që e njef?

E kujt do qoftë ajo tokë, ti s'duhet t'a kullosish
bagëtin aty.

Çka s'duhet të bëni?

Do t'i thom kujt do për çashtjen tände.

A do t'i thom kujt do për çashtjen tände?
Kujt do t'i thom për çashtjen tände?

Ti nuk duhet të flasish me këdo për këtë çashtje.

Kush nuk duhet të flasi me këdo për këtë çashtje?
Me kë nuk duhet të flas unë për këtë çashtje?

d. Ndokush mund t'a dijë këtë gjë.

A mund t'a dijë ndokush këtë gjë?
Kush mund t'a dijë këtë gjë?

Kjo shtëpi mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu.

A mund të jetë kjo shtëpi e ndokujt që nuk banon
këtu?

E kujt mund të jetë kjo shtëpi?
Cila shtëpi mund të jetë e ndokujt që nuk banon këtu?

Thueji ndokujt që të na sjelli pak kafe.

A t'i thom ndokujt që të ju sjelli pak kafe?
Kujt t'i thom që të ju sjelli pak kafe?
Çka t'i thom ndokujt që të ju sjelli?

S'pashë ndokënd që njof n'at mbledhje.

A pashë ndokënd që njof n'at mbledhje?
Ku s'pashë ndokënd që njof?

Këtë do t'a kesh ndigjue prej ndokujt.

A do t'a kem ndigjue këtë prej ndokujt?
Prej kujt mund t'a kem ndigjue këtë?

e. Cilido që të vîjë i pari, ai duhet të hapi dritoret.

A duhet t'i hapi dritoret cilido që të vîjë i pari?
Kush duhet t'i hapi dritoret?

I cilitdo qoftë libri, merre; s'ka rëndësi.

A t'a marr librin, i cilitdo qoftë?
Çka të marr?

Cilindo që të gjëjsh në rrugë mbas orës 10 arresroje!

A t'arrestoj cilindo që të gjëj në rrugë mbas
orës 10?
Cilin duhet t'arrestoj?

Merr nji filxhan prej cilitdo prej tyne.

Prej cilit të marr nji filxhan?
Çka të marr prej cilitdo prej tyne?

f. Cilado që të largohet e fundit, duhet të mbylli derën.

A duhet t'a mbylli derën cilado që të largohet e
fundit?
Çka duhet të bájë ajo që do të largohet e fundit?

I cilësdo qoftë krahni, merre; s'ka rëndësi.

A t'a marr krahnin i cilësdo qoftë?
Çka duhet të marr?

Epja kët libër cilësdo prej tyne.

Cilës t'i a ap kët libër?
Çka duhet t'i ap cilësdo prej tyne?

Merre cilëndo (pëndë) po të të hÿjë në punë.

A t'a marr cilëndo (pëndë) po të më hÿjë në punë?
Cilën të marr po të më hÿjë në punë?

Merr ca libra huá prej cilësdo prej tyne.

A të marr ca libra huá prej cilësdo prej tyne?
Prej kujt të marr libra huá?

2. Emna me parashtesën "pa"

a. Nga një emën:

Ai ka mundësi të të ndihmojë, por s'do.

A ka ai mundësi të më ndihmojë, por s'do?
Kush ka mundësi të më ndihmojë, por s'do?
Çka ka mundësi ai të bëjë?

Ai është në pamundësi t'i mbajë të gjithë me bukë.

A është ai në mundësi t'i mbajë të gjithë me bukë?
Kush është në pamundësi t'i mbajë të gjithë me bukë?
Cilët është ai në pamundësi të mbajë?

Ai ka gjumë gjithnjë.

A ka ai gjumë gjithnjë?
Kush ka gjumë gjithnjë?

Jam shumë i lodhur nga pagjumësija (lack of sleep).

A jam shumë i lodhur nga pagjumësija?
Kush është shumë i lodhur nga pagjumësija?
Nga se jam shumë i lodhur?

b. Nga një mbiemën:

Në verë ky lumë është i kalueshëm më këmbë.

A është ky lumë i kalueshëm më këmbë në verë?
Cili lumë është i kalueshëm më këmbë në verë?
Kur është i kalueshëm ky lumë?

Në dimën kjo rrugë është e pakalueshme për arsye të borës.

A është e pakalueshme kjo rrugë në dimën për arsye të borës?
Cila rrugë është e pakalueshme në dimën për arsye të borës?
Kur është e pakalueshme kjo rrugë?
Pse është e pakalueshme kjo rrugë në dimën?

Ai është shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën.

A është ai shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?
Kush është shumë i kujdesshëm kur e nget maqinën?
Kur është ai shumë i kujdesshëm?

Ai është i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente.

A është ai i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente?
Kush është i pakujdesshëm, prandej ka pasë shumë aksidente?
Pse ka pasë ai kaq shumë aksidente?

Qumështi është shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë.

A është qumështi shumë i nevojshëm sidomos për fëmijë?
Për cilët është shumë i nevojshëm qumështi?
Çka është shumë i nevojshëm për fëmijë?

Ai ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër.

A ishte ai i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër?
Kush ishte i panevojshëm këtu, prandej i dhanë një punë tjetër?

Jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna.

A jam shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?
Kush është shumë i lodhun nga të nxehtit dhe nga puna?
Nga se jam shumë i lodhun?

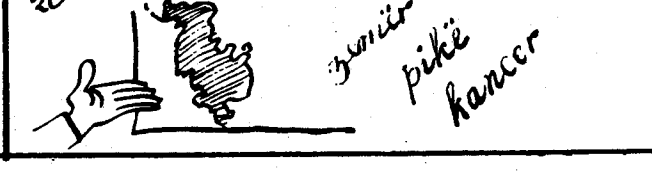
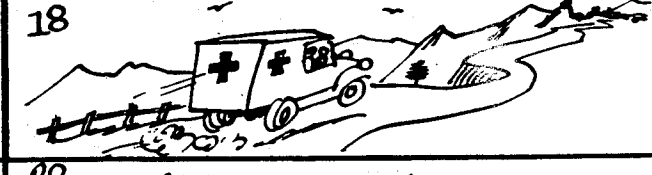
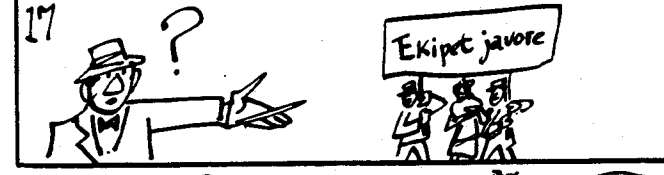
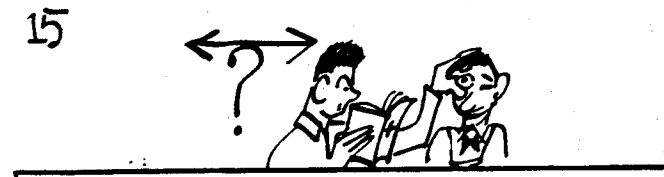
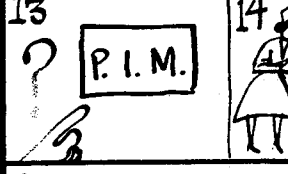
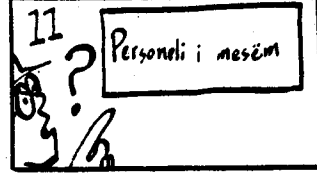
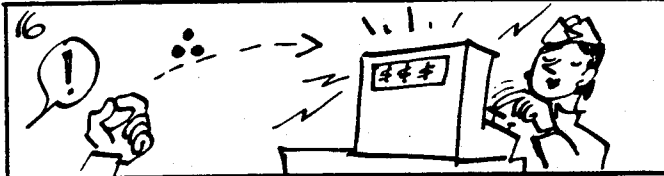
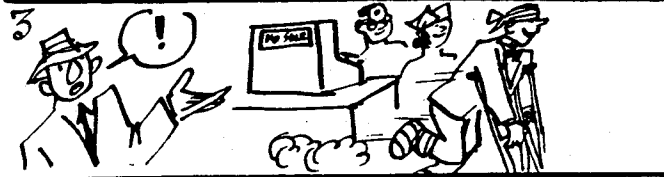
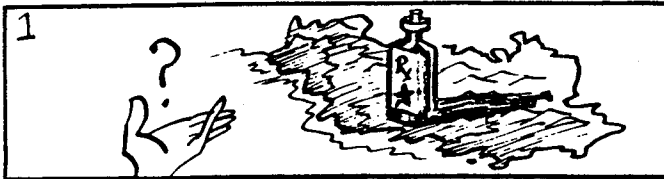
Ai është i palodhun në punë, prandej i kaloi të gjitha vështirësit.

A është ai i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësit?
Kush është i palodhun në punë e prandej i kaloi të gjitha vështirësit?

Shëndetsija në RPS të Shqipnis

1. Në Shqipni, mjeksija është e shtetzueme, apo jo?
2. Po. Si çdo gjë tjetër, edhe aktiviteti i mjekëve ushtrohet nën kontrollin e shtetit me anë të Ministrisë së Shëndetsisë.
3. Me fjalë tjera, i sëmundi nuk paguen as për mjekim, as për ilaçe dhe as në formë shpërblimi për mjekun.
4. Nuk mund të thuhet se nuk paguen; shërbimet mjeksore janë pjesë e sigurimevet shoqërore, për të cilat ...
5. E di, kushdo që punon ep një kontribut mujor.
6. Tamam. Prandaj, ndihma mjeksore nuk i epet falas kërkujt.
7. A mund të thërrasi një i sëmundë cilindo mjek që dishron?
8. Së pari, i sëmundi nuk thërret mjekun, por qendrën shëndetsore, ku ka një numër mjekësh në shërbim.
9. Qendra shëndetsore e dërgon mjekun?
10. Po. Ajo e dërgon mbasi i sëmundi t'a njoftojë mbi simptomat e sëmundjes që ka.
11. Ç'është "personeli i mesëm"?
12. Me këtë emër quhen ndihmësmjekët, të cilët janë t'ushtroem me dhënë ndihmë të shpejtë, me shëruje plagë e sëmundje të thjeshta.
13. Pse quhen kështu?
14. Sepse për aftësi profesionale dhe përgjegjësi qëndrojnë në mes infermierevet dhe mjekëve.
15. Ku e zhvillojnë ata aktivitetin e tyre?
16. Nëpër ambulanca periferike, nëpër konsultore për fëmijë, por sidomos nëpër fabrika e qendra pune.
17. Ç'janë "ekipet javore mjeksore ose dentare"?
18. Janë grupe mjekësh, dentistësh ose mamish që vizitojnë çdo javë të sëmundët ndër fshatra të largët ku s'ka ambulanca ose spitale rurale.
19. Cilat janë sëmundjet më të përhapura në Shqipni? Për shembull na këtu kemi sëmundjen e zëmres dhe kancerin.
20. Po ato që kemi këtu: sëmundjen e zëmres, pikën dhe kancerin.

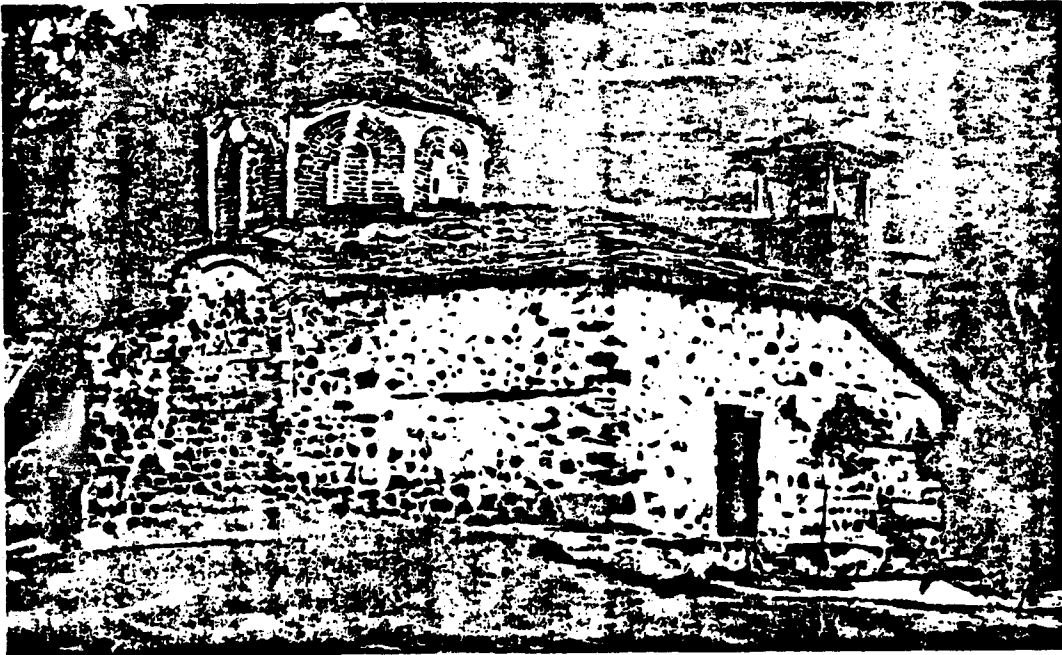
LESSON 69

Public Health in the People's Socialist
Republic of Albania

1. In Albania, medicine is socialized, isn't it?
2. Yes. Like anything else, the activity of the physicians is under state control through the Ministry of Health.
3. In other words, the patient doesn't pay either treatments, medicine or the doctor's fees.
4. Well, you can't say that he doesn't pay. Medicare is part of social security, for which ...
5. I know. Every person that works gives a monthly contribution.
6. Exactly. Therefore, medicare is not given free to anybody.
7. Can a patient call any doctor he wishes?
8. First of all, the patient cannot call a doctor but calls the medical center where a number of doctors are on duty.
9. You mean that the medical center sends the physician?
10. Yes. They send the doctor after the patient has given the symptoms of the disease that he has.
11. What's "middle personnel?"
12. This name is given to the physician's assistants who are trained in giving first aid, to treat wounds and simple diseases.
13. Why are they called (this way) by this name?
14. Because their professional skills and responsibility are between that of nurses and doctors.
15. Where do they practice (their activity)?
16. In suburban ambulances, in consulting centers for children, but especially in the factories and in work centers.
17. What are the "weekly medical or dental crews?"
18. They are a group of physicians, dentists and mid-wives, who examine the sick every week in the remote villages where there are no ambulances or rural hospitals.

19. What are the most widespread diseases in Albania?
For example, we have heart disease and cancer here.
 20. The same diseases that you have here: heart disease,
stroke and cancer.
-

Nji kishë e vjetër në Mborje, afër Korçës
ndërtue në vjetin 898.

INDEFINITE COMPOUND PRONOUNS

a. The following indefinite compound pronouns refer to persons only and cannot be used as adjectives (followed by a noun).

ndokush	someone, anybody, any person, (it is usually used to ask questions)
dikush	someone, somebody
pakkush	few people
shumëkush	many people
gjithkush	everybody
askush or kurrkush (kërkush)	nobody
tjetërkush	somebody else
kushdo	anyone, whoever

Paradigms of ndokush and kushdo

Nom.	ndokush	kushdo
Gen.	i, e, të ndokujt	i, e, të kujtdo
Dat.	ndokujt	kujtdo
Acc.	ndokënd	kêdo
Abl.	prej ndokujt	prej kujtdo

b. The following may refer to persons or objects and may be followed by a noun (used in the indefinite form, but only the indefinite pronoun is declined).

cilido, cilado	everybody, anyone (no matter who)
secili, secila	each, every one, any one (of them)
gjithsecili, gjithsecila	each one of them, every one of them

Paradigms of cilido and cilado

Nom.		cilido (djalë)		cilado (vajzë)
Gen.	i, e, të	cilitdo "	i, e, të	cilësdo "
Dat.		cilitdo "		cilësdo "
Acc.		cilindo "		cilëndo "
Abl.	prej	cilitdo "	prej	cilësdo "

c. The following are used as adjectives only if followed by a noun.

çdo each, every (The noun that follows is declined in the indefinite singular):

Nom.		çdo djalë
Gen.	i, e, të	çdo djali
Dat.		çdo djali
Acc.		çdo djalë
Abl.	prej	çdo djali

njifarë a certain ...

kurrfarë none of that kind

çfarëdo any kind (precedes the noun in the ablative).

Examples:

Blej çfarëdo mishi që të gjejsh në treg!
(Buy any kind of meat you find in the market!)

Mue nuk më pëlqen qumështi, çfarëdo qumështi
që të jetë.
(I don't like milk, no matter what kind of
milk it is.)

A e njef ti njifarë Haki Bakalli?
(Do you know a certain Haki Bakalli?)

The accent on the compound indefinite pronouns falls always on the second part or element.

Examples: gjithkúsh, kushdó, etc.

1. Përemnat e pakufishëm

a. Emnorja

Gjithkush e di se ai ka lé në Përmet.

Kush e di se ai ka lé në Përmet?

Ç'di gjithkush?

Shumëkush shkon për pushime në gusht.

Kush shkon për pushime në gusht?

Në ç'muej shkon shumëkush për pushime?

Ç'bân shumëkush në gusht?

Pakkush udhëton sot më kalë.

Kush udhëton sot më kalë?

Ç'bân sot pakkush?

Qysh udhëton sot pakkush?

Dikush e ka thye xhamin e dritores.

Ç'ka thye dikush?

Kush e ka thye xhamin e dritores?

Cilin xham ka thye dikush?

Kërkush (kurrkush) s'do me e blé kët radio të vjetër.

Kush s'do me e blé kët radio të vjetër?

Çka s'do me blé kërkush?

Cilën radio s'do me e blé kërkush?

Askush nuk më tregoi se ç'kishte ngjá.

Kush nuk më tregoi se ç'kishte ngjá?

Çka nuk më tregoi askush?

b. Gjindorja

Kjo âmbëlsinë s'është vetëm imja, është e gjithkujt.

Cila âmbëlsinë s'është vetëm imja?

E kujt është kjo âmbëlsinë?

Shtëpfit e shumëkujt kanë dritore të vogla.

Shtëpfit e kujt kanë dritore të vogla?

Çfarë dritoresh kanë shtëpfit e shumëkujt?

Ky është vetëm mendimi i pakkujt.

Cili është vetëm mendimi i pakkujt?

Mendimi i kujt është ky?

Ai s'është automobili i Janit, është i dikujt tjetër.
 Cili automobil s'është i Janit, por i dikujt tjetër?
 I kujt është ai automobil?

Ajo s'është çanta e kërkujt që njof unë.
 Cila s'është çanta e kërkujt që njof unë?
 Çanta e kujt është ajo?

Paret e askujt nuk do të shpenzohen kot.
 A do të shpenzohen kot pare e ndokujt?
 Cilat pare nuk do të shpenzohen kot?

c. Dhënorja

Gjithkujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë.
 Kujt nuk i pëlqen të shkojë për pushime në verë?
 Çka nuk i pëlqen gjithkujt të bëjë?

Shumëkujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit.
 A i duhet shumëkujt të marri pare huá në fund të vjetit.
 Kujt i duhet të marri pare huá në fund të vjetit?
 Ç'i duhet të marri shumëkujt në fund të vjetit?

Pakkujt i kanë thënë të vîjë nesër në punë.
 Kujt i kanë thënë të vîjë nesër në punë?
 Çka i kanë thënë pakkujt?

I bëna telefon dikujt me ardhë me më marrë.
 Kujt i bëna telefon me ardhë me më marrë?
 Pse i bëna telefon dikujt?

Nuk i tregova kërkujt se do të nisemi nesër.
 Kujt nuk i tregova se do të nisemi nesër?
 Çka nuk i tregova kërkujt?

Askujt nuk i tregon sa vjeç është.
 Kujt nuk i tregon sa vjeç është?
 Çka nuk i tregon askujt?

d. Kallzorja

Kam pyetë gjithkënd, por askush s'e njef.
 A kam pyetë gjithkënd, por askush s'e njef?
 Kë kam pyetë, por askush s'e njef?
 Kush ka pyetë gjithkënd, por askush s'e njef?

Do të këshillohem me shumëkënd para se të vendos.
 Me kë do të këshillohem para se të vendos?
 Çka do të bëj para se të vendos?
 Kush do të këshillohet me shumëkënd para se të vendosi?

Unë njof pakkënd në rrugën ku banoj.
 Kë njof unë në rrugën ku banoj?
 Në cilën rrugë njof unë pakkënd?
 Kush njef pakkënd në rrugën ku banon?

Nesër mbrâma kam ftue dikë për darkë.
 Kë kam ftue për darkë nesër mbrâma?
 Kush ka ftue dikë për darkë nesër mbrâma?

S'pashë në teatër kërkënd që njof.
 Kë s'pashë në teatër?
 Ku s'pashë kërkënd që njof?
 Kush s'pá në teatër kërkënd që njef?

Nuk do të shkoj me askënd tjetër në Korçë.
 Me kë nuk do të shkoj në Korçë?
 Ku nuk do të shkoj me askënd tjetër?
 Kush nuk do të shkojë me askënd tjetër në Korçë?

e. Rrjedhorja

S'kam marrë ende përgjegje prej gjithkujt.
 Prej kujt s'kam marrë ende përgjegje?
 Çka s'kam marrë ende prej gjithkujt?
 Kush s'ka marrë ende përgjegje prej gjithkujt?

Pres lajme prej shumëkujt.
 Prej kujt pres lajme?
 Ç'pres prej shumëkujt?
 Kush pret lajme prej shumëkujt?

Prej pakkujt kam marrë letër muejin që shkoi.
 Prej kujt kam marrë letër muejin që shkoi?
 Çka kam marrë prej pakkujt muejin që shkoi?
 Kur kam marrë letër prej pakkujt?

Kam marrë një kartëpostale prej dikujt që ti nuk njef.

Prej kujt ke marrë një kartëpostale?
 Çka ke marrë prej dikujt që nuk njof unë?
 Sa kartëpostale ke marrë prej dikujt që nuk njof unë?

S'kam marrë pare huá prej kërkujt.
 Prej kujt s'kam marrë pare huá?
 Çka s'kam marrë prej kërkujt?
 Kush s'ka marrë pare huá prej kërkujt?

Nuk pres letër prej askujt.
Prej kujt nuk pres letër?
 Çka nuk pres prej askujt?
 Kush nuk pret letër prej askujt?

f. Fto nxânsit të bâjnë nga një fjalë me këta përemna të pakufishëm: secili, secila, cilido, cilado.

2. Emnat e formuem me "pa"

a. Nga një emën

Gjergji ka mundësi të vijë nesër mbasdreke.
 Kur ka mundësi të vijë Gjergji?
 Kush ka mundësi të vijë nesër mbasdreke.
 Ç'ka mundësi të bâjë Gjergji nesër mbasdreke.

Tahiri është në pamundësi të vijë n'orën pesë.
 Kush është në pamundësi të vijë n'orën pesë?
 Ç'është Tahiri në pamundësi të bâjë?

Drejtësija është karakteristikë e njeriut të ndershëm.
 Karakteristikë e cilit njeri është drejtësija?
 Cili virtyt është karakteristikë e njeriut të ndershëm?

Këtij njeriu i kanë bâ shumë padrejtësi.
 Kujt i kanë bâ shumë padrejtësi?
 Ç'i kanë bâ këtij njeriu?
 Sa padrejtësi i kanë bâ këtij njeriu?

Një punëtuer i mirë punon me kujdes.
 Cili punëtuer punon me kujdes?
 Si punon një punëtuer i ndershëm?

Shtëpija mori zjarr nga pakujdesija e të zotit.
 Çka i ngjau shtëpis nga pakujdesija e të zotit?
 Nga se mori zjarr shtëpija?

b. Nga mbiemni

Të gjithë shokët e mij janë të martuem.
 Shokët e kujt janë të martuem?
 Cilët shokë janë të martuem?

Vllai i tij është i pamartuem.
 Vllai i kujt është i pamartuem?
 Kush është i pamartuem?

Asht e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan.
 A është e mundun që të nisemi të gjithë me aeroplan?
 Me se është e mundun që të nisemi të gjithë?
 Ç'është e mundun të bëjmë të gjithë?

Asht e pamundun që të nisemi të gjithë me tren.
 A është e pamundun që të nisemi të gjithë me tren?
 Me se është e pamundun të nisemi të gjithë?
 Ç'është e pamundun të bëjmë të gjithë?

Mishi është një ushqim i nevojshëm për njeriun.
 Për kë është mishi një ushqim i nevojshëm?
 Çfarë ushqimi është mishi për njeriun?

Çakmaku është i panevojshëm për ata që nuk e pijnë duhanin.
 A është çakmaku i panevojshëm për ata që nuk e pijnë duhanin?
 Për kë është çakmaku i panevojshëm?

Kur ngasim automobilin duhet të jemi të kujdesshëm.
 Qysh duhet të jemi kur ngasim automobilin?
 Kur duhet të jemi të kujdesshëm?

Vllai i saj është njëri i pakujdesshëm.
 A është vllai i saj njëri i pakujdesshëm?
 Vllai i kujt është njëri i pakujdesshëm?
 Çfarë njeriu është vllai i saj?

Uji në shishe nuk është i mjaftueshëm për mue.
 Cili ujë nuk është i mjaftueshëm për mue?
 Për kë nuk është i mjaftueshëm uji në shishe?

Këto të holla janë të mjaftueshme për një muej.
 Për sa muej janë të mjaftueshme këto të holla?
 Cilat të holla janë të mjaftueshme për një muej?

Rroga që marr unë është e pamjaftueshme për një familje 4 vetësh.

Cila rrogë është e pamjaftueshme për një familje 4 vetësh?
 Për cilën familje është e pamjaftueshme rroga që merr ti?

Mjekësija në Shqipëri është e shtetzueme; kjo do të thotë se mjekët, ndihmës mjekët, dentistët dhe infermieret janë nëpunës të shtetit; ata mund t'ushtrojnë zanatin e tyre vetëm gjatë kohës së lirë, d.m.th. jashtë orarit të punës. Dikasteri që administron shërbimet mjeksore është Ministrija e Shëndetsís.

Sigurimet Shoqnore Shtetnore në RPS të Shqipëris varen nga Ministrija e Financave; ato veprojnë në bashkëpunim me Ministrinë e Mbrendshme, me Ministrinë e Shëndetsís dhe me Bashkimet Profesionale. Sigurimet Shoqnore Shtetnore përfshijnë këto ndihma: (1) ndihmat mjeksore, (2) ndihmat për paaftësi të përkohshme në punë, (3) ndihmat për foshnjen mbas lindjes, (4) pensionet dhe (5) ndihmat për plotësimin e nevojave kulturore të punëtorëve dhe të nëpunësve.

Ndihmat mjeksore u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëve të tyre; tue qenë se në Shqipëri nuk ka njerëz që nuk punojnë, pothuajse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore nga qendrat shëndetsore.

Ndihmat për paaftësi të përkohshme i marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bijnë të sëmundë ase vriten në punë dhe grát me barrë ca kohë para dhe mbas lindjes.

Punëtori, kur e ndien veten të sëmundë, shkon në qendrën shëndetsore dhe kërkon të vizitohet nga një prej mjekëve që ka atje në shërbim. Po qe se nuk është në

gjendje me ecë, atëherë thërret qendrën shëndetsore të lagjes, e cila, mbasi e pyet për simptomat e sëmundjes, i çon mjekun. Punën më të madhe nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune e bëjnë ndihmësmjekët; këta janë t'ushtruem me shërue sëmundje të thjeshta; në konsultoret për fëmijë, ata këshillojnë nënat e reja si me rritë fëmijët.

QUESTIONS-PYETJE

1. Ku është e shtetzueme mjeksija?
2. Tue qenë mjeksija e shtetzueme, cilët janë nëpunës të shtetit?
3. Pse janë nëpunës të shtetit mjekët, ndihmës mjekët, dentistët dhe infermieret?
4. Kur mund t'a ushtrojnë ata zanatin e tyre?
5. Cilët mund t'a ushtrojnë zanatin e tyre gjatë kohës së lirë?
6. Kur është "kohë e lirë" për mjekët, dentistët etj.?
7. Cili dikaster i administron shërbimet mjeksore?
8. Cilat shërbime administron Ministrija e Shëndetsís?
9. Nga cila ministri varen Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
10. Në bashkëpunim me cilat ministri veprojnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
11. Sa lloj ndihmash përfshijnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
12. Cilat janë 5 llojet e ndihmave që përfshijnë Sigurimet Shoqnore Shtetnore?
13. Çfarë lloj ndihmash u epen falas gjithë atyne që punojnë dhe familjarëvet të tyre?
14. Cilëve u epen falas ndihmat mjeksore?
15. A ka njerëz që nuk punojnë në Shqipni?
16. A ka ndonji njeri që nuk punon në Shqipni?
17. Pse pra, pothuejse i gjithë populli ka të drejtë me kërkue ndihmë mjeksore?
18. Nga cilat organizata kërkon populli ndihmë mjeksore?
19. Çfarë ndihmash marrin të gjithë ata punëtorë e nëpunës që bijnë të sëmundë?

20. Cilët i marrin ndihmat për paaftësi të përkohshme?
21. Vetëm ata që bijnë të sëmundë kanë të drejtë me marrë ndihmat e paaftësis së përkohshme?
22. Kush tjetër ka të drejtë me kërkue ndihmat e paaftësis së përkohshme?
23. Kur i marrin grát me barrë ndihmat e paaftësis së përkohshme?
24. Ku shkon punëtori kur e ndien veten të sëmundë?
25. Çka kërkon punëtori nga një prej mjekëve që ka në shërbim atje?
26. Çka bân punëtori kur e ndien veten të sëmundë?
27. Po qe se punëtori nuk është në gjendje me ecë, cilën zyrë thërret ai?
28. Ku gjindet qendra shëndetsore që thërret punëtori?
29. Në cilin rast thërret punëtori qendrën shëndetsore të lagjes së tij?
30. Për çka e pyet punëtorin qendra shëndetsore?
31. Mbase e pyet punëtorin për simptomat e sëmundjes, çka bân qendra shëndetsore?
32. Kur i a çon mjekun punëtorit qendra shëndetsore e lagjes?
33. Kush e bân punën më të madhe nëpër qendrat shëndetsore?
34. Sa punë bëjnë ndihmësmjekët nëpër qendrat shëndetsore, nëpër ambulanca periferike, nëpër fabrika e qendra pune?
35. Ku e bëjnë ndihmësmjekët punën më të madhe?
36. Cilët janë t'ushtruem me shërue sëmundje të thjeshta?
37. Çfarë sëmundjesh janë t'ushtruem me shërue ndihmësmjekët?
38. Cilat nana këshillojnë ata si me rritë fëmijët?

39. Kush i këshillon nânat e reja si me rritë fëmijët?
40. Çfarë pune bâjnë ndihmësmjekët nëpër konsultore për fëmijë?

Veshje karakteristike e qytetit
të Shkodrës

Përkëtheni anglisht këto fjali:

1. E pushuen nga puna për paaftësi.
2. Ka qenë në burg për bashkëpunim me anmikun gjatë luftës.
3. Qeverija u a ka dhënë misrin falas banorëvet të zonave të tërmetit.
4. I ka vdekë i ati nga sëmundja e zemrës.
5. Gjithkush e di se ai nuk merr ndonji shpërblim për punën që bân.
6. Agimi shkoi ke mjeku dhe ky, mbas ca kohe, ia shëroi plagën që kishte në kambë.
7. Ajo s'ka asnji përgjegjësi për çka ka ngjã, prandej s'ka as faj.
8. Lajmi i përhapun se ka rá sëmundja e barkut të keq n'at qytet s'është i vërtetë.
9. Ai ka nji punë të përkohshme, prandej s'do të martohet tash për tash.
10. Në Shqipni grueja punëtore ase nëpunëse kur është me barrë ka të drejtë për nji leje të pagueshme prej 12 deri në 15 javë para dhe mbas lindjes.

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 69
PART VII
VOCABULARY

aftësi, -ja aftësi, -t	(f.)	ability, capability
aktivitet, -i aktivitete, -t	(m.)	activity
ambulancë, -a ambulanca, -t	(f.)	first-aid station, infirmary, ambu- lance
ambulancë periferike ambulanca periferike	(f.)	suburban first-aid station
barku i keq	(m.)	dysentery
bashkëpunim, -i	(m.)	collaboration, collaborating, cooperation, co- operating
cilido	(adj. m. & pron.)	any, whoever, whichever
dentár, -e	(adj. m. & f.)	dental
ekip, -i ekipe, -t	(m.)	crew
epidemí, -ja epidemí, -t	(f.)	epidemic
falas	(adv.)	free (of charge), gratis
familjarë, -t	(m. pl.)	members of one's family
foshnje, -ja foshnje, -t	(f.)	baby
grue me barrë	(f.)	pregnant woman
javuer, javore	(adj. m. & f.)	weekly
kancer, -i	(m.)	cancer
kërkush	(pron.)	nobody

LESSON 69

konsultore, konsultorja konsultore, -t	(f.)	dispensary
kontribut, -i kontribute, -t	(m.)	contribution
mamf, -ja mamf, -t	(f.)	midwife
në mes	(prep.)	between
mjekim, -i mjekime, -t	(m.)	treatment (medical)
mjeksuer, mjeksore	(adj. m. & f.)	medical
mujuer, mujore	(adj. m. & f.)	monthly
ndihmë, -a ndihma, -t	(f.)	help, aid, contri- bution
ndihmës, -e	(adj. m. & f.)	assistant-, auxiliary
ndihmësmjek, -u ndihmësmjekë, -t	(m.)	a physician's aid or assistant
nëpër	(prep.)	in, through, across
me njoftue (unë njoftoj)	(v.)	to notify
paaftësi, -ja paaftësi, -t	(f.)	inability, ineffi- ciency, incapability
pension, -i pensione, -t	(m.)	pension; boarding- house
personel, -i	(m.)	personnel
përgjegjësi, -ja përgjegjësi, -t	(f.)	responsibility
i, e, të përhapun të përhapuna	(adj. m. & f.)	widespread
i, të përkohshëm e, të përkohshme	(adj. m. & f.)	temporary, pro- visional

LESSON 69

plagë, -a plagë, -t	(f.)	wound, scar, sore
plotësim, -i	(m.)	completion, completing
rural, -e	(adj. m. & f.)	rural
me rritë (unë rris)	(v.)	to grow, raise
simptomë, -a simptoma, -t	(f.)	symptom
shëndetsi, -ja	(f.)	health; sanitation
shëndetsuer, shëndetsore	(adj. m. & f.)	medical, sanitary
me shërue (unë shëroj)	(v.)	to heal, cure
shpërblim, -i shpërblime, -t	(m.)	compensation; reward; reparations, damages
tifo, -ja	(f.)	typhus
tuberkuloz, -i	(m.)	tuberculosis
me u-ushtrove (unë ushtrohem)	(v.)	to be exercised, exerted, trained; drilled
i, t'ushtruem e, t'ushtrueme	(adj. m. & f.)	trained
zemër, zemra zemra, -t	(f.)	heart

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet etj.

- me thënë:

A thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Kush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Gjithkush thotë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thonë se e kanë pushue nga puna?
Thonë se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me u-thënë:

A thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje?
Po, thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

Për çka thuhet se e kanë pushue nga puna?
Thuhet se e kanë pushue nga puna për vjedhje.

- me folë:

A flasin bota për Skënder Teqen gjithfarë fjalësh së këqija?
Po, bota flasin gjithfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

Kush flet fjalë të këqija për Skënder Teqen?
Bota flasin fjalë të këqija për Skënder Teqen.

Çfarë fjalësh flasin bota për Skënder Teqen?
Bota flasin gjithfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen.

- me u-folë:

A fliten gjithfarë fjalësh së këqija për Skënder Teqen?
Po, për Skënder Teqen fliten gjithfarë fjalësh së këqija.

Çfarë fjalësh fliten për Skënder Teqen?
Për Skënder Teqen fliten gjithfarë fjalësh së këqija.

Për këtë fliten gjithfarë fjalësh së këqija?
 Për Skënder Teqen fliten gjithfarë fjalësh së këqija.

2. Përdorimi i vetes së tretë të foljevet pësore me kuptimin "është ase nuk është e mundun," "është ase nuk është zakon":

A është zakon me shkue në një dasëm pa ftesë?
 Jo, pa ftesë nuk është zakon me shkue në një dasëm.

Ku nuk është zakon me shkue pa ftesë?
 Në një dasëm nuk është zakon me shkue pa ftesë.

Pa çka nuk është zakon me shkue në një dasëm?
 Pa ftesë nuk është zakon me shkue në një dasëm.

A shkohet në një dasëm pa ftesë?
 Jo, pa ftesë nuk shkohet në një dasëm.

Ku nuk shkohet pa ftesë?
 Në një dasëm nuk shkohet pa ftesë.

Pa çka nuk shkohet në një dasëm?
 Pa ftesë nuk shkohet në një dasëm.

A është e mundun me udhëtue nëpër këtë krahinë në dimën?
 Jo, nëpër këtë krahinë nuk është e mundun me udhëtue në dimën.

Ku nuk është e mundun me udhëtue në dimën?
 Nëpër këtë krahinë nuk është e mundun me udhëtue në dimën.

A udhëtohet nëpër këtë krahinë në dimën?
 Jo, nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Ku nuk udhëtohet në dimën?
 Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

Në cilën stinë nuk udhëtohet nëpër këtë krahinë?
 Nëpër këtë krahinë nuk udhëtohet në dimën.

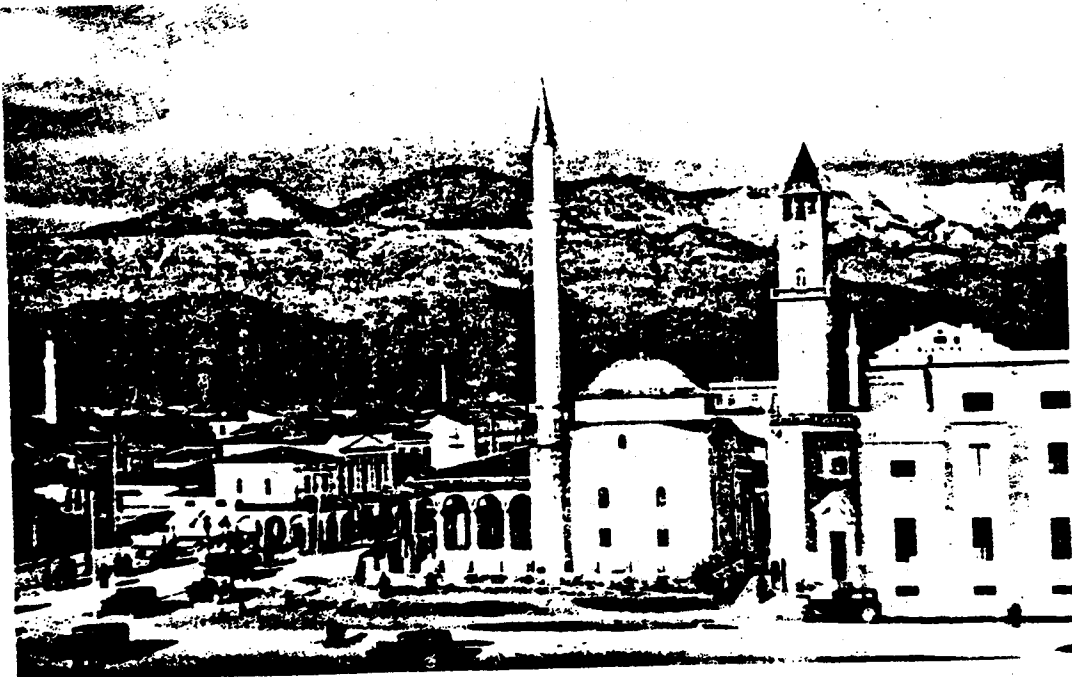
A është zakon, ndër katunde, me e çue ke burri nusen më kalë?
 Po, ndër katunde është zakon me e çue nusen ke burri më kalë.

Ku është zakon me e çue nusen ke burri më kalë?
Ndër katunde është zakon me e çue nusen ke burri
më kalë.

A çohet nusja ke burri më kalë ndër katunde?
Po, ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Si çohet nusja ke burri ndër katunde?
Ndër katunde nusja çohet ke burri më kalë.

Ku çohet nusja ke burri më kalë?
Nusja çohet ke burri më kalë ndër katunde.

Tiranë, Xhamija e Vjetër dhe Sahati

Ushtria Popullore Shqiptare

1. Ç'kuptoni me fjalët "Ushtria Popullore Shqiptare"?
2. Me këtë emën njifen kolektivisht Forcat e Armatosuna: tokësore, detare dhe ajrore, si edhe Forcat Ushtarake të Sigurimit.
3. Ç'përfshijnë Forcat Ushtarake të Sigurimit?
4. Ato përfshijnë Rojën e Kufinit dhe Armën e Sigurimit të Shtetit, që quhet edhe Sigurimi.
5. Prej Ministrisë së Mbrojtjes Popullore varen të gjitha këto?
6. Jo. Dy të fundit varen nga Ministrija e Mbrendshme, sepse janë më fort forca politike policore se sa ushtarake.
7. Cili është misioni i secilës nga këto dy degë të Forcave të Armatosuna?
8. Misioni i Rojës së Kufinit është me rrejtë kufinin, kryesisht që të mos aratisen njerëz të pakënaqun e kundërshtarë të regjimit.
9. Po tjetra, due me thënë Arma e Sigurimit të Shtetit?
10. Ajo mbron regjimin nga çdo akt rezistence a sabotimi dhe nga ndonji kryengritje e armatosun; merret edhe me kundërzbulim.
11. Cila është njësija taktike më e madhe e fuqive tokësore?
12. Brigada e kambësoris, e cila përfshin një regjiment artilerije dhe ca bataliona tjerë repartesh së veçanta.
13. Sa është efektiviteti i kësaj njësije?
14. Autoritetet shqiptare nuk e kanë shpallë kurrë botënisht numrin e saktë që kanë nën armë.
15. Mirëpo, sa mendohet të jetë efektiviteti i kësaj brigade?
16. 3000 vetë. Fuqitë e sotshme ushtarake nuk besohet t'i kalojnë të 45.000 vetët, tue numruar edhe kuadrot.
17. Kam marrë vesh se ushtria shqiptare i përshtatet organizimit taktik sovjetik. A është e vërtetë?
18. Ca kohë më parë i përshtatesh jo vetëm organizimit sovjetik, por më vonë edhe atij kinez.
19. A kanë grada oficerët dhe nënoficerët në Shqipëri?
20. Jo, në këtë pikë ata kanë mbajtur sistemin kinez, pa grada.

LESSON 70

<p>1</p>	<p>2.</p>		
<p>3</p>	<p>4</p>	<p>5</p>	<p>6</p>
<p>7</p>		<p>8</p>	
<p>9</p>	<p>10</p>	<p>11</p>	
<p>12</p>		<p>13</p>	<p>14</p>
<p>15</p>		<p>16</p>	
<p>17</p>		<p>18</p>	
<p>19</p>	<p>20</p>		

The Albanian People's Army

1. What do you mean by the words "the Albanian People's Army?"
2. The Armed Forces are known collectively by this name; those of land, sea and air, as well as the Security Armed Forces.
3. What do the Security Armed Forces include?
4. They include the Border (Frontier) Guard and the State Security which is also called the Security.
5. Are they all part of the Ministry of Defense?
6. No. The last two are under control of the Ministry of Interior, because they are mostly political police forces rather than military.
7. What is the mission of each of these two branches of the Armed Forces?
8. The mission of the Frontier Guard is to guard the border, primarily not to allow discontented citizens and opponents of the regime to flee the country.
9. What about the other one? I mean the State Security?
10. It protects the regime from any resistance or acts of sabotage and from any armed revolt; it also deals with counterintelligence.
11. What is the largest tactical unit of the land forces?
12. The infantry brigade, which comprises an artillery regiment and several other battalions of special units.
13. What's the strength of this unit?
14. The Albanian authorities have never announced publicly the exact number of men in the Armed Forces.
15. How large is this brigade thought to be?
16. It has 3,000 men. The present Armed Forces are not believed to have more than 45,000 men, counting the officers and NCOs also.
17. It is my understanding that the Albanian rmy conforms to the Soviet tactical organization. Is it true?
18. Some time ago it used to conform not only to the Soviet organization, but later, also, to that of the Chinese.
19. Do the officers and the NCOs in Albania have ranks?
20. No. On this point they have kept the Chinese system which has no ranks.

1. IMPERSONAL VERBS

The present tense of reflexive or passive verbs is used both in the singular and plural for the following verbs: flitet (me u-folë), thuhet (me u-thënë), hahet (me u-hangër), pihet (me-upi), and flihet, the impersonal form of the quasi-passive voice me fjetë. They correspond to the English "it is said" or "it's a rumor" for flitet and thuhet, "one can eat" for hahet, "one can drink" for pihet, and "one can sleep" for flihet, and so on.

2. COMPOUND ADJECTIVES

Adjectives in Albanian may be formed by combining a noun with another noun, a noun with an adjective after omitting the particle, or a noun with an adverb. These types of adjectives are of high frequency in speech and oftentimes cannot be found in dictionaries. Moreover, their translation is quite often difficult. Students are encouraged to analyze their derivation in order to get the real meaning and enjoy the beauty of the expression.

Examples:

a. Adjectives formed by two nouns:

sÿ (eye)	zhgabë (eagle)	sÿzhgabë (sharp-sighted)
gojë (mouth)	mjaltë (honey)	gojëmjaltë (gentle)
buzë (lip)	gaz (laughter)	buzagaz (good natured, jolly)
zemër (heart)	gúr (stone)	zemërgúr (cold hearted; cruel)

b. Adjectives formed by a noun and an adjective:

mish (meat)	ngranës (eater)	mishngranës (carnivorous)
faqe (cheek)	e bardhë (white)	faqebardhë (successful, honorable)

LESSON 70

faqe (cheek)	i zí, (black) e zezë	faqezí, faqezezë (wretched, vile, dishonest)
fjalë (word)	i madh (big)	fjalëmadh (bombastic, arrogant)
lirí (freedom)	dashës (lover)	liridashës (freedom loving)

c. Adjectives formed by a noun and an adverb:

fjalë (word)	shumë (much)	fjalëshumë (chatterbox)
fjalë (word)	mirë (good)	fjalëmirë (peacemaker)
kuptim (meaning)	plot (full)	kuptimplotë (meaningful)

d. The most frequently used compound in Albanian is the noun-noun compound.

Examples:

at (father)	dhé (land)	atdhé (fatherland)
krye (head)	qytet (city)	kryeqytet (capital city)
hekur (iron)	udhë (road)	hekurudhë (railroad)
zjarm (fire)	fikës (extinguisher)	zjarmfikës (fireman)

e. Compound nouns are also formed by combining an adverb and a noun.

bashkë (together)	punim (work, working)	bashkëpunim (cooperation)
mirë (good)	sjellje (behavior, conduct)	mirësjellje (good behavior, good conduct)

LESSON 70

para
(before)

thanie
(saying)

parathanie
(preface)

kundër
(against)

zbulim
(revealing)

kundërzbulim
(counter-
intelligence)

Ushtriya Popullore në stërvitje

1. Përdorimi i foljevet të formës thuhet, flitet, tregohet etj.

Thuhet se atij i ka lënë i ati shumë pasuní.
Çfarë pasunije thuhet se i ka lënë i ati atij?
Kujt thuhet se i ati i ka lënë shumë pasuní?
Çka thuhet për atë?

Flitet se miku ynë kërkon me u-ndá nga e shoqja.
Nga kush flitet se kërkon me u-ndá miku ynë?
Kush flitet se kërkon me u-ndá nga e shoqja?
Çka flitet për mikun tonë?

Për një dasëm të tillë mendohet se janë shpenzue 7500 lekë.
Sa mendohet se janë shpenzue për një dasëm të tillë?
Për çfarë dasme mendohet se janë shpenzue 7500 lekë?
A është e sigurtë se janë shpenzue 7500 lekë për një dasëm të tillë?

Kjo përrallë nuk mund të tregohet sepse është e ndytë.
Pse nuk mund të tregohet kjo përrallë?
Cila përrallë nuk mund të tregohet?

Ai fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se është i pasun.
Kush fiton mjaft, por nuk mund të thuhet se është i pasun?
Për kë nuk mund të thuhet se është i pasun?
Megjithëse fiton mjaft, çka nuk mund të thuhet?

Javën që kaloi flitesh se do të kemi shtesë rroge.
Kur flitesh se do të kemi shtesë rroge?
Çka flitesh javën që kaloi?
Çfarë lloj shtese flitesh se do të kemi?

Dje u-fol gjatë e gjënë mbi zakonet e vendit tonë.
Kur u-fol gjatë e gjënë mbi zakonet e vendit tonë?
Mbi cilat zakone u-fol dje gjatë e gjënë?
Çka u-fol dje?

Dje u-tha se do të bisedojmë përsëri mbi këtë çashtje.
Kur u-tha se do të bisedojmë përsëri mbi këtë çashtje?
Mbi cilën çashtje u-tha dje se do të bisedojmë përsëri?
Ç'u-tha dje?

2. Përdorimi i kompozitavet

a. mbiemna nga dy emna:

Nuk njof njeri më zemërgur se atë.
 Kush nuk njef njeri ma zemërgur se atë?
 Si çfarë njeriu e njof unë atë?
 Kë njof unë si zemërgur?

Skënderbeu ka qenë me të vërtetë zemërluan.
 Si ka qenë Skënderbeu?
 Kush ka qenë me të vërtetë zemërluan?
 A ka qenë ai zemërluan sepse ka tregue shumë burrëni?

b. mbiemna nga një emën dhe një mbiemën:

Disa burra shteti janë dorëhekurt.
 Kush është dorëhekurt?
 Si janë disa burra shteti?
 Cilët burra janë dorëhekurt?

Zoja Kosova është zemërgjënë.
 Cila është zemërgjënë?
 Si është Zoja Kosova?
 Çfarë grueje është Zoja Kosova?

Ai që e ka mendjen të lehtë quhet mendjelehtë.
 Qysh quhet ai që e ka mendjen të lehtë?
 Pse e quajnë dikë mendjelehtë?
 Si janë disa njerëz?

Disa zotni të pasun janë shumë dorëngushtë.
 Si janë disa zotni të pasun?
 Sa zotni të pasun janë dorëngushtë?
 Çfarë zotnish janë dorëngushtë?

Kafshët e egra quhen mishngranëse, sepse kryesisht ato hanë mish.

Cilat kafshë quhen mishngranëse?
 Pse quhen kafshët e egra mishngranëse?
 Çka hanë kryesisht kafshët mishngranëse?

Disa udhëheqës janë liridashës e disa tjerë gjakpirës.
 Si janë disa udhëheqës?
 Si janë disa tjerë?
 A janë të gjithë udhëheqësit liridashës?

c. mbiemna nga një emën dhe një adverb:

Unë nuk e dijshe se ai ishte shpirtkeq.

Çka nuk dijshe unë?

Kush nuk e dinte se ai ishte shpirtkeq?

Qysh ishte ai?

E kanë emnue ministër fuqiplotë.

Çka e kanë emnue atë?

Kë kanë emnue ministër fuqiplotë?

Çfarë ministri e kanë emnue?

Ai që flet pak quhet fjalëpakë.

Si quhet ai që flet pak?

Kush quhet fjalëpakë?

Zakonisht, a bën shumë gabime ai që është fjalëpakë?

Ajo përpigjet mjaft, por është fatkeqe.

Kush përpigjet mjaft, por është fatkeqe?

Çka bën ajo, por është fatkeqe?

Çka është ajo?

A njifni ju, Z... , ndonji njeri fatkeq?

d. emna nga dy emna:

Atdheu i parë i mësuesvet tonë është Shqipnija.

Cili është atdheu i parë i mësuesvet tonë?

Çka është Shqipnija?

Atdheu i parë i cilëve mësues është Shqipnija?

Kryetari i një qeverije zakonisht quhet kryeministër.

Zakonisht, si quhet kryetari i një qeverije?

Si quhet kryetari i një qeverije zakonisht?

Ç'titull ka kryetari i një qeverije?

Na vëmë pikëpyetje në fund të çdo fjaliqe, me të cilën pyesim.

Ç'vëmë na në fund të çdo fjaliqe, me të cilën pyesim?

Ku vëmë na pikëpyetje?

Kur e vëmë na pikëpyetjen?

Çka bëjmë na kur shkruajmë një fjalë, me të cilën pyesim?

Ai thotë se ka shërbye si kryemjek i Spitalit të Korçës.

Kush thotë se ka shërbye si kryemjek i Spitalit të Korçës?

Si çka ka shërbye ai?

Çka thotë ai?

Në cilin qytet ka shërbye ai si kryemjek?

Ata u-këthyen në vendlindje për të kalue pushimet e verës.

Ku u-këthyen ata?

Pse u-këthyen ata në vendlindje?

Çka bënë ata?

Ku do t'i kalojnë ata pushimet e verës?

Ai nuk m'a kërkoi letërnjoftimin.

Kush nuk m'a kërkoi letërnjoftimin?

Çka nuk më kërkoi ai?

Çka bëni ai?

Çfarë dokumenti nuk më kërkoi ai?

Nji pjesë e mirë e Shqipnis është e lidhun me hekurudhë.

Me çfarë mjet udhëtimi është e lidhun nji pjesë e mirë e Shqipnis?

Nji pjesë e mirë e cilit vend është e lidhun me hekurudhë?

Bregdeti i Shqipnis është nji ndër bregdetet më të bukura t'Adriatikut.

Bregdeti i cilit vend është nji ndër bregdetet më të bukura t'Adriatikut?

Çfarë bregdeti ka Shqipnija?

SHKIPNI I ADRIATIKUT
1953 - 1953

Gjendja financiare e popullit, mungesa e zhvillimit t'industri s të rëndë, sasija e kufizueme e landëvet të para etj., nuk e lejojnë Shqipnín të ketë një ushtri moderne të pajisun dhe t'armatosun mirë. Megjithatë, për një vend të vogël dhe të vorfën si Shqipnija, ushtria e saj është tepër e madhe: thuhet se ka një 45.000 vetë tue numrue edhe kuadrot. Mbjajtja nën armë e një efektivit të tillë i kushton shtetit e popullit shuma të mëdhaja të hollash e materiali.

Forcat e Armatosuna të RPS të Shqipnís mbahen për dy qëllime: 1. për të mbajtur regjimin në fuqi tue e rrujtë atë nga ndonji kryengritje e armatosun e kundërshtarëvet të tij, punë që ato e kryejnë në bashkëpunim me Forcat e Sigurimit dhe, 2. për të ndihmue ndërmarrjet e ndryshme në punët e rënda të "ndërtimit të socializmit".

Në bazë të kushtetutës, Sekretari i Parë i Komitetit Qendror të Partís së Punës të Shqipnís është Komandant i Përgjithshëm i Forcavet t'Armatosuna.

Dy degë të Fuqivet t'Armatosuna që nuk varen nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore janë Roja e Kufinit dhe Arma e Sigurimit të Shtetit, të cilat njifen me emnin Forcat Ushtarake të Sigurimit. Mbas puna e tyre është kryesisht politike e policore, ato varen nga Ministrija e Mbrendshme.

Thuhet se ushtria është e përbërë nga dy njisi të mëdhaja, ndoshta nga 15.000 vetë secila, që quhen korparmata. Çdo korparmatë ndahet në brigada. Brigada është njisija taktike më e madhe e fuqivet tokësore. Në vija të përgjithshme Ushtria Shqiptare u përshtatet më shumë konditavet të vendit, parimi i së cilës, natyrisht, është vetëmbrojtja.

Përveç krenëvet ushtarakë, në kuadrin e Forcavet t'Armatosuna përfshihen edhe komisarët politikë, të cilët janë njerzit e partis n'ato forca. Zyrtarisht ata kanë përgjegjësin e edukimit t'ushtarakëvet me ideologjin marksiste-leniniste, por në të vërtetë, tue qenë se janë njerëz të Partis, ata kontrollojnë edhe çdo veprim t'ushtris, si edhe çdo veprimtarí t'ushtarakëvet.

Shërbimi ushtarak është i detyrueshëm me ligjë: 2 vjet në kambësori dhe n'artiléri, 3 vjet n'aviacion, në marinë dhe në Rojën e Kufinit.

QUESTIONS-PYETJE

1. A e lejojnë Shqipnín gjendja financiare e popullit dhe mungesa e zhvillimit t'industrís së rándë të ketë një ushtrí moderne?
2. Çka nuk e lejon Shqipnín të ketë një ushtrí moderne?
3. Sasija e cilave lëndë është e kufizuese në Shqipnín?
4. Përveç gjendjes financiare të popullit dhe mungesës së zhvillimit t'industrís së rándë, çka tjetër nuk e lejon Shqipnín të ketë një ushtrí moderne?
5. Si është e pajisur dhe e armatosur një ushtrí moderne?
6. Megjithatë, për cilin vend ushtria e tij është tepër e madhe?
7. Çfarë vendi është Shqipnija?
8. Sa vetë ka ushtria shqiptare tue numrue edhe kuadrot?
9. Kujt i kushton shumë të mëdhaja të hollash e materiali mbajtja e një efektivit të tillë?
10. Çka i kushton popullit mbajtja e një efektivit të tillë?
11. Për sa qëllime mbahen Forcat e Armatosuna të RPS të Shqipnís?
12. Për të mbajtur cilin regjim në fuqi mbahen Forcat e Armatosuna?
13. Cili është pra qëllimi i parë i mbajtjes së Forcave t'Armatosuna?
14. Nga çka e rrejnë Forcat e Armatosuna regjimin?
15. Në bashkëpunim me cilat forca e kryejnë këto punë Forcat e Armatosuna?
16. Çka bëjnë Forcat e Armatosuna në bashkëpunim me Forcat Ushtarake të Sigurimit?
17. Në cilat punë i ndihmojnë ndërmarrjet e ndryshme Forcat e Armatosuna?
18. Cili është pra qëllimi i dytë i mbajtjes së Forcave t'Armatosuna?

19. Nën komandën e kujt janë Forcat e Armatosuna të Shqipnís?
20. A varen nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore Roja e Kufinit dhe Arma e Sigurimit të Shtetit?
21. Cilat janë dy degët e Forcave t'Armatosuna që nuk varen nga Ministrija e Mbrojtjes Popullore?
22. Me çfarë emni njifen Roja e Kufinit dhe Arma e Sigurimit të Shtetit?
23. Puna e cilave forca është kryesisht politike e policore?
24. Çfarë lloj pune kanë Forcat e Sigurimit?
25. Nga cili dikaster varen Forcat e Sigurimit?
26. Nga sa njisi të mëdhaja thuhet se është e përbërë Ushtria Shqiptare?
27. Sa vetë ka secila korparmatë?
28. Në çfarë njisish ndahet korparmata?
29. Çfarë njisije është brigada?
30. Cila është njisija taktike më e madhe e fuqive tokësore?
31. Në vija të përgjithshme, cila ushtri u përshtatet konditave të vendit dhe parimit të vetëmbrojtjes?
32. Cilit parim i përshtatet Ushtria Shqiptare në rast lufte?
33. Përveç krenëve ushtarakë, kush tjetër përfshihet në kuadrin e Forcave t'Armatosuna?
34. Në kuadrin e cilave forca përfshihen edhe komisarët politikë?
35. Cilët janë njerëz të Partís?
36. Zyrtarisht, kush e ka përgjegjësin e edukimit t'ushtarakëve me ideologjin marksiste-leniniste?
37. Çfarë përgjegjësije kanë komisarët politikë?
38. Në të vërtetë, a kontrollojnë ata çdo veprim t'ushtarës dhe çdo veprimtarí t'ushtarakëve?

39. Kë kontrollonjë komisarët politikë?
40. Ç'u kontrollonjë ata ushtrís dhe ushtarakëvet?
41. Cili shërbim është i detyrueshëm me ligjë në Shqipni?
42. Sa vjet zgjat shërbimi ushtarak në kambësori dhe n'artiléri?
43. Në ç'degë t'ushtrís zgjat 2 vjet shërbimi ushtarak?
44. Po n'aviacion, në marinë dhe në Rojën e Kufinit, sa vjet zgjat shërbimi ushtarak?
45. Në cilat degë të Forcavet t'Armatosuna zgjat shërbimi ushtarak 3 vjet?

Vizatim AGIM FAJA

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 70
PART VII
VOCABULARY

akt, -i akte, -t	(m.)	act
me u-aratisë (unë aratisem)	(v.)	to flee, escape
artilëri, -ja artilëri, -t	(v.)	artillery
batalion, -i bataliona, -t	(m.)	battalion
me u-besue (unë besohem)	(v.)	to be trusted, believed
botënisht	(adv.)	publicly
brigadë, -a brigada, -t	(f.)	brigade
drejtori, -ja drejtori, -t	(f.)	directorate, management
efektiv, -i efektive, -t	(m.)	strength (mil.)
financiar, -e	(adj. m. & f.)	financial
forcë, -a forca, -t	(f.)	force, strength
kolektivisht	(adv.)	collectively
komisár, -i komisarë, -t	(m.)	commissar
konditë, -a kondita, -t	(f.)	condition
korparmatë, -a korparmata, -t	(f.)	corps
kryengritje, -a kryengritje, -t	(f.)	revolution, uprising

LESSON 70

kryesisht	(adv.)	mainly, chiefly
kuadro, -ja kuadro, -t	(f.)	cadre; staff (specialist, manager, leader, NCOs and officers of the Armed Forces); frame
kufi, -ni kufij, -t	(m.)	border, frontier, boundary, limit
i, të kufizuem e, të kufizuese	(adj. m. & f.)	limited
kundërshtar, -i kundërshtarë, -t	(m.)	opponent, adversary
kundërzbulim, -i	(m.)	counterintelligence
me lejue (unë lejoj)	(v.)	to allow, permit
me u-marrë (unë merrem)	(v.)	to deal with, be busy with, have an occupation or job; to be taken
me mbrojtë (unë mbroj)	(v.)	to defend, protect, shield
me u-mendue (unë mendohem)	(v.)	to think over; it's believed
mungesë, -a mungesa, -t	(f.)	lack, want, deficiency; absence, absentia
i, e, të pajisun të pajisuna	(adj. m. & f.)	equipped, endowed
i, e, të pakënaqun të pakënaquna	(adj. m. & f.)	dissatisfied, discontented
parim, -i parime, -t	(m.)	principle
me pengue (unë pengoj)	(v.)	to hinder, impede, obstruct, handicap; to pawn, mortgage

LESSON 70

me u-përshtatë (unë përshtatem)	(v.)	to adapt oneself, to conform
policuer, policore	(adj. m. & f.)	police-
regjiment, -i regjimente, -t	(m.)	regiment
repart, -i reparte, -t	(m.)	small unit (mil.); section
rezistencë, -a	(f.)	resistance
rojë, -a roje, -t	(f.)	guard, guardsman, sentry, watchman
sabotim, -i sabotime, -t	(m.)	sabotage, sabotaging
i, e, të saktë të sakta	(adj. m. & f.)	accurate, exact; trustworthy
sido që të jetë	(conj.)	be that as it may, however
taktik, -e	(adj. m. & f.)	tactical
tokësuer, tokësore tokësorë	(adj. m. & f.)	land-, territorial, terrestrial
vetëmbrojtje, -a	(f.)	self-defense
vijë, -a vija, -t	(f.)	line; canal, ditch, rut
zyrtarisht	(adv.)	officially
zhvillim, -i zhvillime, -t	(m.)	development

Shënime

në kuadrin e ...

in the framework of
of ...

1. E pakryemja si gjendje ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Më dhimte kryet shumë, prandej s'shkova në festë.
Çka të dhimte që s'shkove në festë?
Kujt i dhimte kryet, prandej s'shkoi në festë?
Pse s'shkove në festë?

Shkolla ime gjindesh 5 km. larg shtëpis.
Ç'gjindesh 5 km. larg shtëpis?
Shkolla e kujt gjindesh 5 km. larg shtëpis?
Sa kilometra larg shtëpis gjindesh shkolla jote?

Nuk ndejta më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë.

Kush nuk ndejti më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë?
Pse nuk ndejte më gjatë?
Cilët dojshin me fjetë?
Çka dojshin me bënë njerzit e shtëpis?

Diçka kishte Agimi dje; dukesh i mërzitun.
Kush kishte dje diçka?
Pse dukesh Agimi i mërzitun?
Qysh dukesh Agimi, sepse kishte diçka?

Kur shkuem na me e pá, Fatoni kishte ethe të forte.
Kush kishte ethe të forta kur shkuem na me e pá?
Çfarë ethesh kishte Fatoni kur shkuem na me e pá?
Kur kishte Fatoni ethe të forta?

Nuk shkova me ta sepse nuk kishem të holla.
Pse nuk shkove ti me ta?
Kush nuk shkoi me ta sepse nuk kishte të holla?
Me kë nuk shkove ti sepse nuk kishte të holla?

2. E pakryemja si zakon ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dikur ai vinte shpesh me na pá.
Kur vinte ai shpesh me ju pá?
Çka bënte ai shpesh dikur?
Kë vinte ai me pá shpesh dikur?

Të shtundevet nuk rrinte në shtëpi kurrë.
Kur nuk rrinte ai në shtëpi?
Ku nuk rrinte ai të shtundevet?
Kush nuk rrinte në shtëpi të shtundevet?

1. E pakryemja si gjendje ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Më dhimte kryet shumë, prandej s'shkova në festë.
Çka të dhimte që s'shkove në festë?
Kujt i dhimte kryet, prandej s'shkoi në festë?
Pse s'shkove në festë?

Shkolla ime gjindesh 5 km. larg shtëpis.
Ç'gjindesh 5 km. larg shtëpis?
Shkolla e kujt gjindesh 5 km. larg shtëpis?
Sa kilometra larg shtëpis gjindesh shkolla jote?

Nuk ndejta më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë.

Kush nuk ndejti më gjatë sepse njerzit e shtëpis dojshin me fjetë?
Pse nuk ndejte më gjatë?
Cilët dojshin me fjetë?
Çka dojshin me bënë njerzit e shtëpis?

Diçka kishte Agimi dje; dukesh i mërzitun.
Kush kishte dje diçka?
Pse dukesh Agimi i mërzitun?
Qysh dukesh Agimi, sepse kishte diçka?

Kur shkuem na me e pá, Fatoni kishte ethe të forte.
Kush kishte ethe të forta kur shkuem na me e pá?
Çfarë ethesh kishte Fatoni kur shkuem na me e pá?
Kur kishte Fatoni ethe të forta?

Nuk shkova me ta sepse nuk kishem të holla.
Pse nuk shkove ti me ta?
Kush nuk shkoi me ta sepse nuk kishte të holla?
Me kë nuk shkove ti sepse nuk kishte të holla?

2. E pakryemja si zakon ase veprim i përsëritun në të kaluemen:

Dikur ai vinte shpesh me na pá.
Kur vinte ai shpesh me ju pá?
Çka bënte ai shpesh dikur?
Kë vinte ai me pá shpesh dikur?

Të shtundevet nuk rrinte në shtëpi kurrë.
Kur nuk rrinte ai në shtëpi?
Ku nuk rrinte ai të shtundevet?
Kush nuk rrinte në shtëpi të shtundevet?

Kur vînte me më pá, na flitshim për gjâna të ndryshme.
 Kur flitshim na për gjâna të ndryshme?
 Për çka flitshim na kur vînte me më pá?
 Çka bâjshim na kur vînte me më pá?

Kur ishem i vogël, gjyshja më donte shumë.
 Kush të donte shumë kur ishe i vogël?
 Sa të donte gjyshja kur ishe i vogël?
 Kur të donte gjyshja shumë?
 Kë donte gjyshja shumë kur ishte i vogël?

Dikur më pëlqejshin âmbëlsinat.
 Kujt i pëlqejshin âmbëlsinat?
 Çka të pëlqejshin tý dikur?
 Kur të pëlqejshin âmbëlsinat?

Kur flitte keq për shokët e mij më bante nervoz.
 Kur flitte keq për kë më bante nervoz?
 Kë bante ai nervoz kur flitte keq për shokët e tú?
 Ç'ngjante kur ai flitte keq për shokët e tú?

Çdo herë që e pyetshem Skënderin e dinte mësimin.
 Kush e dinte mësimin çdo herë që e pyetshem?
 Kur e dinte Skënderi mësimin?

Né na merrte gjumi sepse hajshim shumë.
 Kë merrte gjumi sepse hante shumë?
 Pse na merrte né gjumi?
 Ç'ngjante kur hajshim shumë?

3. E pakryemja si veprim që vazhdon në të kaluemen:

Edhe n'at kohë dinte me folë mirë shqip, por nuk flitte.

Çka dinte me bâ ai edhe n'at kohë?
 Kush dinte me folë shqip mirë, por nuk flitte?

E takova, por kishte mâ se dy orë që po na pritte.
 Sa orë kishte që po na pritte?
 Kush po na pritte megjithëse kishin kalue dy orë?

Mësuesi i historís kujtonte se unë ishem nxânsi mâ i mirë.

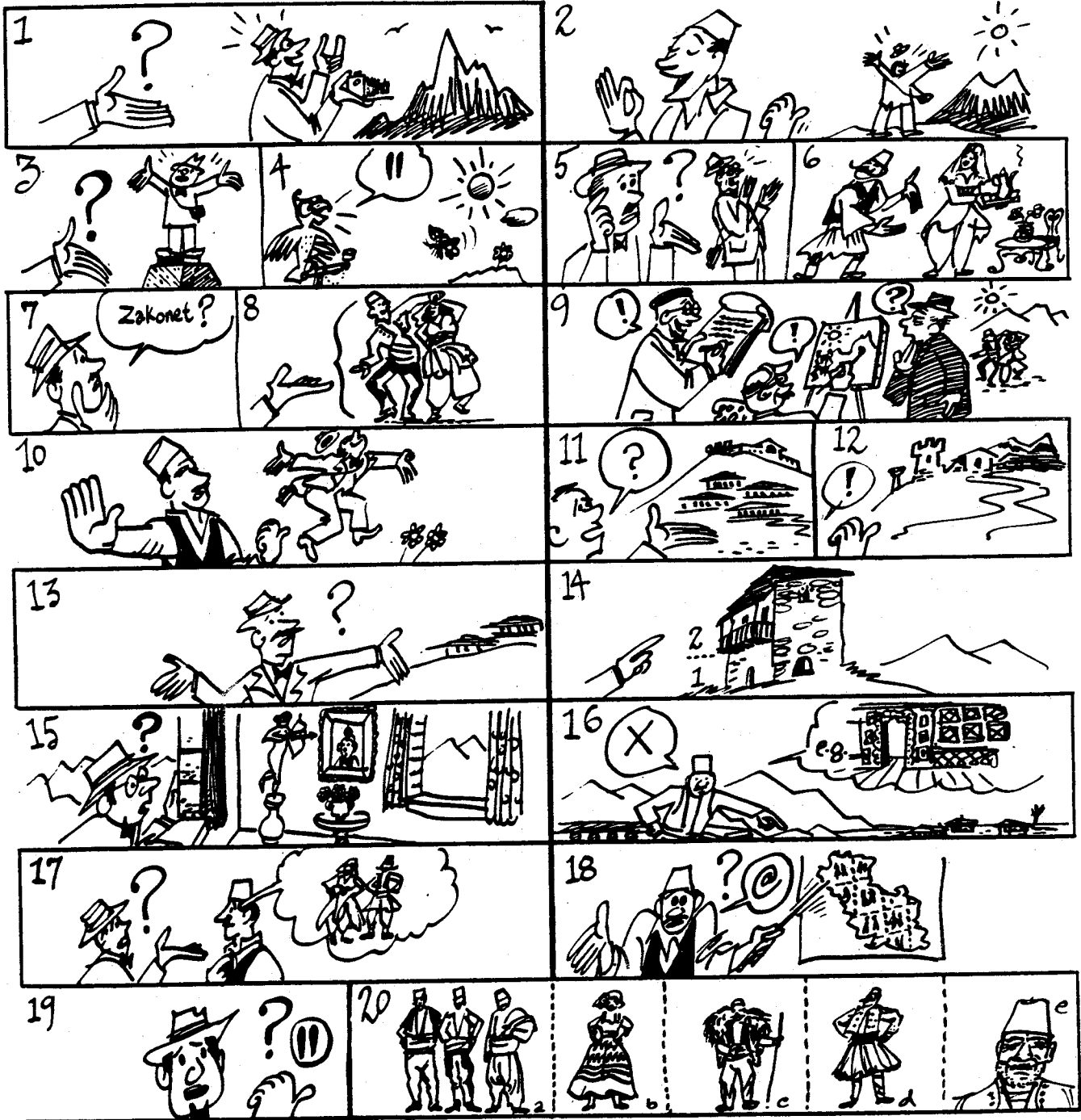
Cili mësues kujtonte se ti ishe nxânsi mâ i mirë?
 Çka kujtonte mësuesi i historís?
 Për kë kujtonte mësuesi i historís se ishte nxânsi mâ i mirë?

N'at kohë ai ishte ende i pamartuem.
 A ishte ai i pamartuem n'at kohë?
 Kush ishte i pamartuem n'at kohë?
 Kur ishte ai i pamartuem?

Shqipnija nga pikëpamja turistike

1. Më thuej, nga pikëpamja turistike, a paraqet Shqipnija ndonji gjë të veçantë që i pëlqen turistit?
2. Vizitorët e huej nuk janë kursye kurrë në lëvdata kur flasin për Shqipninë si vend turistik.
3. Ku e kanë bazën lëvdatat e tyre?
4. E kemi thënë kaq herë se Shqipnija ka klimë të mirë.
5. E di; klimë të mirë kanë edhe vendet tjera, por çka e tërheq turistin në mënyrë të veçantë?
6. Traditat e pasuna të popullit mikpritës shqiptar u pëlqejnë shumë turistëve.
7. Për zakonet je tue folë?
8. Jo vetëm për zakonet, por edhe për veshjet, këngët, vallet e për çdo çfaqje tjetër të folklorit.
9. Për një shkrimtar ase piktor folklori ka një vlerë të madhe, por jo për turistin e thjeshtë.
10. Je gabim. Edhe turistit të thjeshtë i pëlqen mënyra e jetesës në vendin tonë.
11. A mund të më flasish pak mbi banesat?
12. Pse jo! Qytetet, por veçanërisht vendet malore, ruejnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës.
13. Cili është tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa?
14. Asht kulla. Kjo është një lloj fortese për sigurimin e familjes.
15. A kanë zbukurime të mbrendshme kullat?
16. Jo, shtëpit në fushë i kanë ato, si p.sh. dyert, dollapët e tavani janë të gdhenu me mjeshtri të rrallë.
17. Po për veshjet kombëtare, ç'di me më thënë?
18. E ku t'i a filloj më parë? Çdo krahinë ka veshjet e veta kombëtare.
19. Cilat janë veshjet më të zakonshme?
20. Tirqit, xhubleta, guna, fustanella dhe qelshja.

LESSON 71

Albania from the Tourist Point of View

1. Tell me, does Albania, from the tourist point of view, present any special aspect that pleases the tourist?
2. The foreign visitors have never spared praise when they talk about Albania as a tourist country.
3. What is the foundation of their praise?
4. We have said so many times that Albania has a good climate.
5. I know that. Other countries have a good climate also, but what especially attracts the tourists?
6. The tourists are very much pleased with the rich traditions shown by the hospitable Albanian people.
7. Are you talking about the customs?
8. Not only about the customs, but also about the costumes, songs, dances and about any other aspect of folklore.
9. Folklore has great value for a writer or painter, but not for an ordinary (plain) tourist.
10. You are wrong. Even the ordinary (plain) tourist likes the way of life in our country.
11. Can you speak a little about the dwellings?
12. Why not? The cities, especially the mountainous areas, preserve even today the medieval architecture.
13. What is the usual type of these houses?
14. The two-story house. It's sort of a fort, for the security of the family.
15. Do these houses have interior decorations?
16. No, only the houses in the plains have decorations. For example the doors, the cabinets and ceilings are carved with a singular skill.
17. What do you know about national costumes?
18. Where shall I begin? Each region has its own costumes.
19. What are the most common costumes?
20. The trousers, the xhubleta which is a heavy ornate woolen skirt, the cloak, the fustanella and the white cap.

THE USE OF THE IMPERFECT TENSE

We have dealt with the imperfect in Lesson 32, this time another effort will be made to complete and reinforce the extensive usage of the imperfect.

The imperfect tense has three important uses:

1. To describe a physical or mental condition of the past, a state of being.

Examples:

Dje ishem në bibliotekë gjithë mbasdreken.
Yesterday, I was in the library the whole afternoon.

Ajo ishte e sëmundë kur foli me mue.
She was sick when she talked to me.

N'at kohë im at gjindesh në spital.
At that time my father was in the hospital.

Nuk ndejta më gjatë sepse ai donte me fjetë.
I did not stay any longer because he wanted to go to sleep.

Ti mendojshe ndryshe kur u-martove.
You thought differently when you got married.

2. To describe a habitual or repeated action in an indefinite past time, which may often, but not always, be translated by using "used to."

Examples:

Ai vinte shpesh me na pá, por telefononte më parë.
He used to come to see us often, but he would call first.

Të shtundevet nuk rrinte kurrë në shtëpi.
On Sundays he never stayed home.

Më flitte për t'án gjithsa herë takoheshim.
He would talk about his father every time we met.

Kur shkojshem ke gjyshja, ajo më falte sheqerna.
When I used to go to my grandmother, she would give me candy.

Kur flitshem për të birin më shikonte i çuditun.
 He would look at me amazed every time I talked
 about his son.

3. To describe an action that had been going on,
 one that lasted at a given moment in the
 past.

Examples:

N'at kohë ai dinte shqip, por nuk flitte.
 At that time he knew how to speak Albanian, but
 he wouldn't speak (it).

Kishte mâ se dy orë që po na pritte.
 He had been waiting for us for more than two hours.

Vjet, nuk mendojshem se do të më shkonte puna
 kaq keq.
 Last year I didn't think that things would go so
 wrong.

Nuk e bleva sepse nuk më rrinte mirë.
 I did not buy it because it did not fit me well.

1.

Unë ishem i sëmundë kur u-hapën shkollat.
A ishem unë i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kush ishte i sëmundë kur u-hapën shkollat?
Kur ishem unë i sëmundë?
Si ishem unë kur u-hapën shkollat?

Nuk kishte të holla me vete.
A kishte të holla me vete?
Çka s'kishte me vete?
Kush nuk kishte të holla me vete?

Ishte një shtëpi dykatshe me shumë dritore.
A ishte një shtëpi dykatshe me shumë dritore?
Çfarë shtëpije ishte?
Ishte një shtëpi dykatshe me sa dritore?

Ata kujtojshin se ajo ishte shqiptare.
A kujtojshin ata se ajo ishte shqiptare?
Cilët kujtojshin se ajo ishte shqiptare?
Ç'kujtojshin ata?

Lumi kalonte shumë afër fshatit.
A kalonte lumi shumë afër fshatit?
Ç'kalonte shumë afër fshatit?
Ku kalonte lumi?
Sa afër fshatit kalonte lumi?

Ai ishte fëmijë kur mbarova unë shkollën.
A ishte ai fëmijë kur mbarova unë shkollën?
Kush ishte fëmijë kur mbarova unë shkollën?
Ç'ishte ai kur mbarova unë shkollën?

Shpeshherë punojshem edhe dhetë orë në ditë.
A punojshem shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Kush punonte shpeshherë edhe dhetë orë në ditë?
Çka bëjshem shpeshherë?
Kur punojshem edhe dhetë orë në ditë?

Vllai i tij kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë.
A kishte vllai i tij një dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Kush kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë?
Vllai i kujt kishte një dyqan të vogël ku ndreqte orë?

S'më njifte se kush ishem.

A më njifte se kush ishem?

Kush s'më njifte se kush ishem?

Kë s'njifte se kush ishte?

Të gjithë ishin t'armatosun me armë moderne.

A ishin t'armatosun të gjithë me armë moderne?

Cilët ishin t'armatosun me armë moderne?

Me çfarë armësh ishin t'armatosun të gjithë?

Dyqani i babës tim ishte në rrugën "Adriatik"?

A ishte dyqani i babës tim në rrugën "Adriatik"?

Dyqani i kujt ishte në rrugën "Adriatik"?

Në ç'rrugë ishte dyqani i babës tim?

Të tre ishim në të njëjtën klasë.

A ishim të tre në të njëjtën klasë?

Cilët ishin në të njëjtën klasë?

Në ç'klasë ishim të tre?

Fatoni ishte në gjendje të bënte çdo lloj pune.

A ishte Fatoni në gjendje të bënte çdo lloj pune?

Ç'punë ishte në gjendje të bënte Fatoni?

Kush ishte në gjendje të bënte çdo lloj pune?

Çfarë pune ishte në gjendje të bënte Fatoni?

Nuk e mora vesh se prej nga ishte.

A e mora vesh se prej nga ishte?

Kush nuk e mori vesh se prej nga ishte?

Ç'nuk mora vesh?

Mâ parë nënshkruente mâ se 200 letra në ditë.

A nënshkruente mâ parë mâ se 200 letra në ditë?

Çka bënte mâ parë?

Sa letra nënshkruente në ditë mâ parë?

Kur nënshkruente ai mâ se 200 letra në ditë?

Flitite shqip mâ mirë se anglisht.

A flitite shqip mâ mirë se anglisht?

Ç'gjuhë flitite mâ mirë se anglisht?

Qysh flitite shqip?

Të gjithë e respektojshin mbasi ishte mâ i vjetër.

A e respektojshin të gjithë mbasi ishte mâ i vjetër?

Cilët e respektojshin mbasi ishte mâ i vjetër?

Kë respektojshin të gjithë mbasi ishte mâ i vjetër?

Pse e respektojshin të gjithë?

Kur ishte i pamartuem banonte afër nesh.
 A banonte afër nesh kur ishte i pamartuem?
 Kur banonte afër nesh?
 Ku banonte kur ishte i pamartuem?
 Afër kujt banonte kur ishte i pamartuem?

Im át shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtë.
 A shkruente im át me dorën e majtë, por hante me të djathtë?
 Çka bante im át me dorën e majtë?
 Me ç'dorë shkruente e me ç'dorë hante im át?
 Kush shkruente me dorën e majtë, por hante me të djathtë?

N'at kohë nuk njifeshim me njëni-tjetrin.
 A njifeshim n'at kohë me njëni-tjetrin?
 Kur nuk njifeshim me njëni-tjetrin?
 Me kë nuk njifeshim n'at kohë?

Nuk studjonte kurrë të premtet mbrâma.
 A studjonte ndonji herë të premtet mbrâma?
 Kur nuk studjonte?
 Çka nuk bante të premtet mbrâma?

Kur kalojshem para dyqanit të saj gjithmonë shikojshem mbrendë.
 A shikojshem gjithmonë mbrendë kur kalojshem para dyqanit të saj?
 Ç'bajshem gjithmonë kur kalojshem para dyqanit të saj?
 Kur kalojshem para cilit dyqan gjithmonë shikojshem mbrendë?

Nuk lejojshin njeri të hËnte mbrendë pa biletë.
 A lejojshin njeri të hËnte mbrendë pa biletë?
 Kë nuk lejojshin të hËnte mbrendë pa biletë?
 Ku nuk lejojshin njeri të hËnte pa biletë?

Djali gëzohesh shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël.
 A gëzohesh shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
 Ç'ngjante kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?
 Kush gëzohesh shumë kur i falshem ndonji peshqesh të vogël?

S'munda të vîj sepse më dhimte kryet.
Kush s'mundi të vîjë sepse i dhimte kryet?
Pse s'munda të vîj?
Çka s'munda të bâj sepse më dhimte kryet?

Mue më pëlqente me udhëtue me autobus.
A të pëlqente me udhëtue me autobus?
Kujt i pëlqente me udhëtue me autobus?
Çka të pëlqente tÿ?

S'kishin kohë të hajshin drekë me në.
A kishin kohë të hajshin drekë me në?
Çka s'kishin kohë të bâjshin?
Me kë s'kishin kohë të hajshin drekë?

Dasëm në Shkodër, vepër e piktorit
K. Idromeno (shek. XIX)

Shqipnija është një nga shtetet më të vogla të Evropës, por nga pikëpamja turistike paraqet një interes të veçantë. Pothuej të gjithë vizitorët e huaj e kanë çmuesi të tillë dhe nuk janë kursye në lëvdata që e kanë bazën në bukurinë e vendit, në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptar, në monumentet e shumta dhe me vlerë të madhe për sa i përket historisë. Që disa nga këto lëvdata: "Shqipnija është vend turistik i klasës së parë, është "kopsht me gjithfarë lulesh", është "margaritar turistik".

Traditat e pasuna të popullit shqiptar, tue përfshirë zakonet, veshjet, këngët, vallet e çdo çfaqje tjetër të folklorit kanë vlerë të madhe jo vetëm për shkrimtarin ase poetin, por edhe për turistin e thjeshtë.

Qytetet dhe sidomos vendet malore rrujnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës. Tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa është "kulla". Kulla ka pamjen e një fortese dhe në të vërtetë ishte një fortesë e vogël që mbronte nga anmiku të zotin e shtëpis dhe njerzit e vet. Kulla është një ndërtesë dykatshe; kati i dytë ka dritore të vogla e të ngushta, që në mesjetë shërbejshin sa për të nxjerrë pushkët e për të luftue kundër anmikut. Ndërsa njerzit e shtëpis

banojnë në katin e dytë, kati i parë përdoret për të mbajtur bagëtinë e kafshët tjera shtëpijake. Natyrisht, këto shtëpi janë të ndërtueme me gurë dhe s'kanë zbukurime të mbrendshme. Përkundrazi, shtëpitë në fushë kanë zbukurime të tilla, si p.sh. dyert, dollapët dhe tavani janë të gdhenuar me mjeshtri të rrallë.

Veshjet kombëtare të popullit shqiptar janë ndër më të pasurat në Evropë. Të qenë se pothuaj çdo krahinë ka veshjet e veta është e pamundur që të flasim për të gjitha. Tirqit në Shqipërinë e Veriut, fustanella në Shqipërinë e Jugut dhe qelesha janë baza e veshjeve kombëtare në Shqipëri.

Kostume të shfaqjes së operas "Skanderbeg"

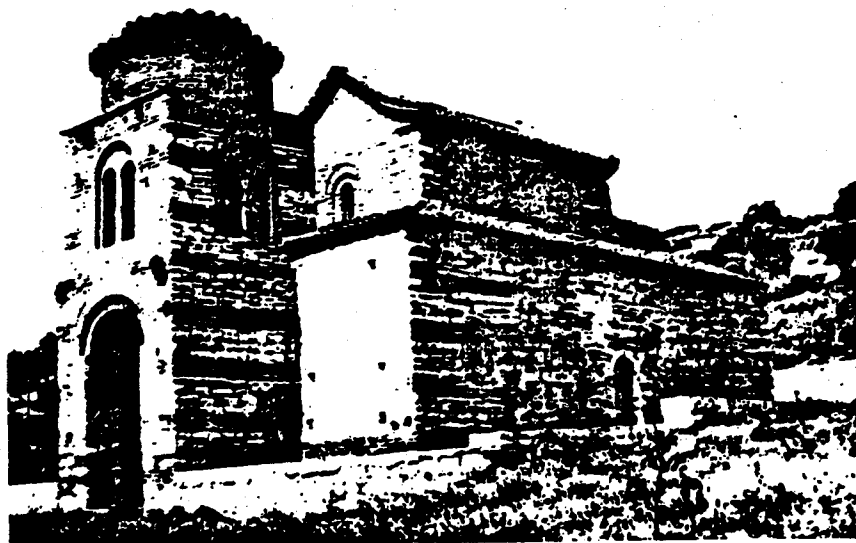

QUESTIONS-PYETJE

1. Cili shtet është një nga shtetet më të vogla të Evropës?
2. Çfarë interesi paraqet Shqipëria nga pikëpamja turistike?
3. Nga cila pikëpamje paraqet Shqipëria një interes të veçantë?
4. Kush e ka çmuar Shqipërinë si të tillë, d.m.th. që paraqet një interes të veçantë nga pikëpamja turistike?
5. Si e kanë çmuar Shqipërinë të gjithë vizitorët e huaj?
6. Cilët nuk janë kursye në lëvdata për Shqipërinë si vend turistik?
7. A e kanë bazën lëvdatat e tyre në bukurinë e vendit?
8. Ku e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
9. A e kanë bazën lëvdatat e tyre edhe në traditat karakteristike të popullit mikpritës shqiptar?
10. Në cilat tradita e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
11. Ku tjetër e kanë bazën lëvdatat e vizitorëve të huaj?
12. Cilat janë disa nga lëvdatat e vizitorëve të huaj?
13. Simbas lëvdatave të vizitorëve të huaj, çfarë vendi turistik është Shqipëria?
14. Çfarë kopshti është Shqipëria?
15. Cili vend është margjitar turistik simbas vizitorëve të huaj?
16. Traditat e pasuna të cilit popull kanë vlerë të madhe?
17. Çfarë vlere kanë traditat e pasuna të popullit shqiptar?

18. A kanë traditat vlerë të madhe vetëm për shkrimtarin dhe poetin?
19. Për kë tjetër kanë vlerë të madhe traditat e pasuna të popullit shqiptar?
20. Çka përfshijnë traditat e popullit shqiptar?
21. Për cilët turistë pra kanë vlerë të madhe zakonet, veshjet, këngët, vallet e çdo çfaqje tjetër e folklorit?
22. Cilat vende ruejnë edhe sot stilin arkitektural të mesjetës?
23. Çfarë stili ruejnë edhe sot qytetet dhe sidomos vendet malore?
24. Cili është tipi i shtëpis që shërben si model për këto banesa?
25. Pamjen e çfarë lloj ndërtese ka kulla?
26. Cila ndërtesë ka pamjen e një fortese?
27. Dhe në të vërtetë, a ishte kulla në mesjetë një fortesë e vogël?
28. Kë mbronte kulla nga anmiku?
29. Nga kush e mbronte kulla të zotin e shtëpis dhe njerzit e vet?
30. Sa kateshe është kulla?
31. Cili kat ka dritore të vogla e të ngushta?
32. Për çka shërbejshin dritoret e vogla e të ngushta?
33. Kundër kujt luftonte i zoti i shtëpis mbasi nxirte pushkën në dritoret e vogla të katit të dytë?
34. Çka bënte i zoti i shtëpis kur donte me luftue kundër anmikut?
35. Në cilin kat banojnë njerzit e shtëpis?
36. Për çka përdoret kati i parë?

37. Ku banojnë njerzit e shtëpis dhe ku mbahen kafshët shtëpijake?
38. Me çka janë të ndërtueme këto shtëpi, d.m.th. kullat?
39. A kanë zbukurime të mbrendshme kullat?
40. Cilat shtëpi kanë zbukurime të mbrendshme?
41. Cilat pjesë të shtëpis janë të gdhenuna me mjeshtri të rrallë?
42. Si janë të gdhenuna dyert, dollapët dhe tavani?
43. Cilat veshje janë ndër më të pasunat n'Evropë?
44. A ka pothuej çdo krahinë veshjet e veta?
45. Për cilat veshje është e pamundun të flasim?
46. Cila është baza e veshjevet kombëtare në Shqipëri e Veriut?
47. Ku përdoret fustanella?
48. Çka vënë në krye shqiptarët?

Monument kultit i shekullit XI në Berat (pas restaurimit)

Përshkrueni shkurtimisht (100-130 fjalë) krahinën në të cilën jeni rritë, me çka merren banorët, ç't'ardhuna ka krahina dhe ç'gjâ të veçantë paraqet për një turist etj.

At Gjergj Fishta, poet e dramaturg
(1871-1940)

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 71
PART VII
VOCABULARY

arkitektural, -e	(adj. m. & f.)	architectural
bukurí, -ja bukurí, -t	(f.)	beauty
çfaqje, -a çfaqje, -t	(f.)	performance; expres- sion; feature, aspect
me çmue (unë çmoj	(v.)	to estimate, assess; esteem; appreciate
dollap, -i dollapë, -t	(m.)	cupboard, cabinet
folklor, -i	(m.)	folklore
fortesë, -a fortesa, -t	(f.)	fortress
fustanellë, -a fustanella, -t	(f.)	kilt; skirt
i, e, të gdhenun të gdhenuna	(adj. m. & f.)	carved, sculptured
gunë, -a guna, -t	(f.)	cloak, cape
interes, -i interesa, -t	(m.)	interest
jetesë, -a	(f.)	living, livelihood
kângë, -a kângë, -t	(f.)	song
kullë, -a kulla, -t	(f.)	country house (two-to three-stories high)
me u-kursye (unë kursehem)	(v.)	to do one's utmost; to be saved, spared
lëvdatë, -a lëvdata, -t	(f.)	praise; boasting
margaritár, -i margaritarë, -t	(m.)	pearl

LESSON 71

mesjetë, -a	(f.)	Middle Ages
mikpritës, -e	(adj. m. & f.)	hospitable
monument, -i monumente, -t	(m.)	monument
piktor, -i piktorë, -t	(m.)	painter (artist)
pushkë, -a pushkë, -t	(f.)	rifle
qeleshe, qeleshja qeleshe, -t	(f.)	white Albanian cap
shkrimtar, -i shkrimtarë, -t	(m.)	writer
tip, -i tipe, -t	(m.)	type
tirq, tirqit	(m. pl.)	trousers (tight-fitting pants made of wool)
traditë, -a tradita, -t	(f.)	tradition
valle, vallja valle, -t	(f.)	folk dance
vizitor, -i vizitorë, -t	(m.)	visitor
vlerë, -a vlera, -t	(f.)	value
xhubletë, -a xhubleta, -t	(f.)	a heavy, ornate woolen skirt
zbukurim, -i zbukurime, -t	(m.)	decorating, enhancing, ornament, decoration, adornment, embellishment

1. Emna veprues (nomina agentis):

a. Mësuesi: me nxânë
Nji njeri që nxën quhet nxânës.

Nxânsi: Si quhet nji njeri që drejton diçka?
Ai njeri quhet drejtues.

Si quhet nji njeri që flet në radio ase
në nji konferencë?
Quhet folës.

Si quhet nji njeri që shërben?
Quhet shërbyes.

Si quhet nji njeri që merr nji letër?
Quhet marrës.

Si quhet nji njeri që dërgon nji
letër?
Quhet dërgues.

Si quhet nji njeri që fiton diçka?
Quhet fitues.

Si quhet nji njeri që përfaqëson dikë?
Quhet përfaqësues.

b. Mësuesi t'api foljen dhe nxânsi emnin veprues.

me mbrojtë mbrojtës

me lexue lexues

me ndigjue ndigjues

me ngarkue ngarkues

me ftue ftues

me vizitue vizitues

me veprue veprues

me ruejtë ruejtës

me përkëthye përkëthyes

me blé	blés
me përndá	përndás
me pyetë	pyetës
me zgjedhë	zgjedhës

2. Mbiemna:

Mësuesi: Si quhet një maqinë që qep?
 Nxânsi: Quhet maqinë qepëse.

Si quhet diçka që tërheq?
 Quhet tërheqëse.

Si quhet diçka që kap?
 Quhet kapëse.

Si quhet skuadra që ka fitue një lojë?
 Quhet skuadra fituese.

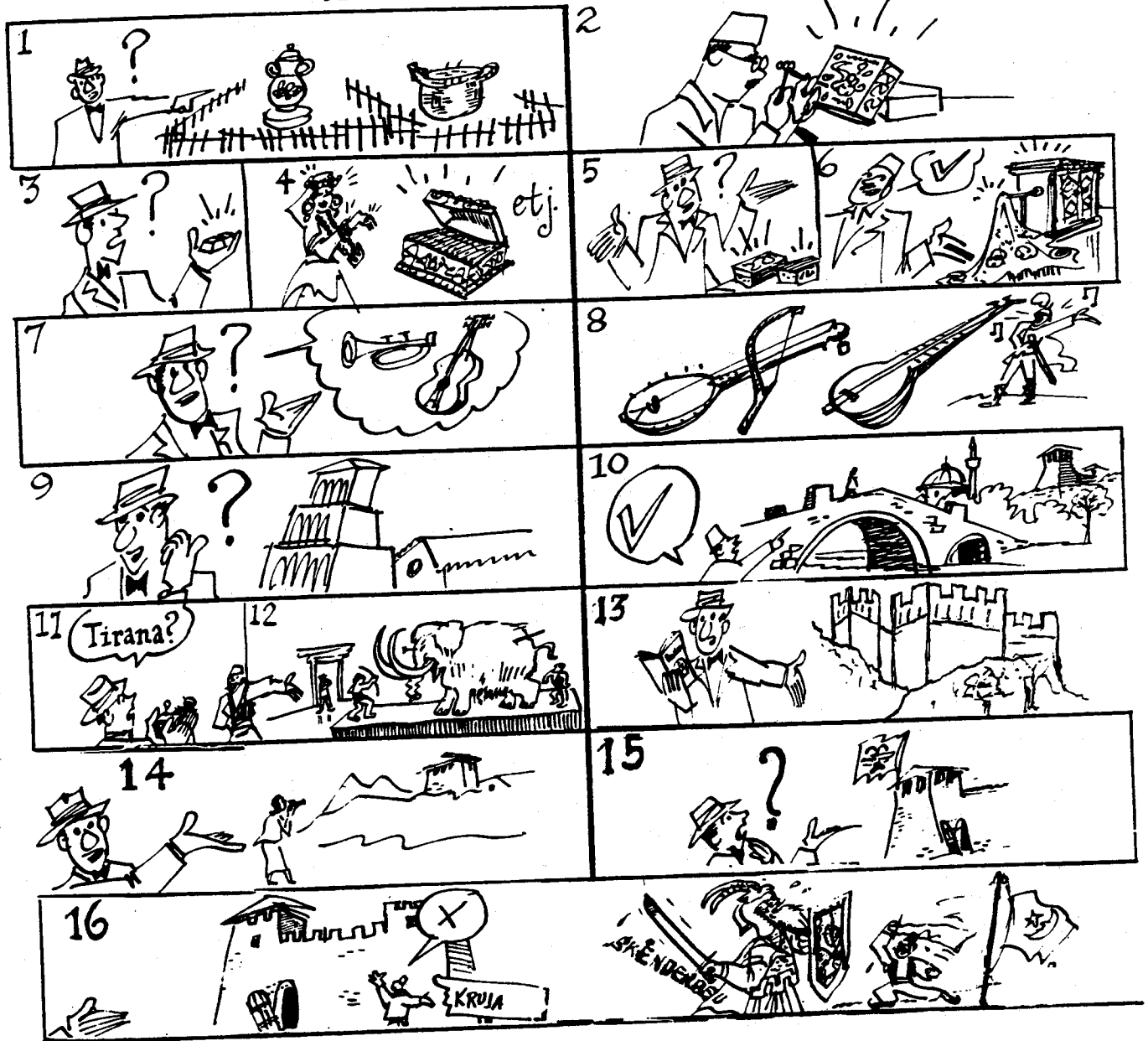
Si quhet një brisk që rruen?
 Quhet brisk rrues.

Si quhet një sëmundje që mund t'i ngjitet
 dikujt?
 Quhet sëmundje ngjitëse.

Artizanati e arkitektura

1. Në ç'fushë t'artizanatit dallohen shqiptarët?
2. N'argjendarí e kryesisht në filigran; këtë lloj pune argjendarët shqiptarë e bëjnë me mjeshtri të madhe.
3. Çfarë lloj punimesh bëjnë ata me argjend?
4. Kryesisht zbukurime grash, por edhe burrash, si kutí cingaresh etj.
5. A ka tjera aktivitete në fushën e artizanatit përveç argjendarís?
6. Po, ka; punimet e mëndafshta dhe punimet e drunit janë ndër më të rëndësishmet.
7. Cilat janë veglat muzikore më në përdorim?
8. Lahuta e çiftelija; si e dini, këngët tona janë kryesisht këngë trimnija.
9. Po n'arkitekturë, a ka vepra arti me rëndësi?
10. Po, ka ca ura të kohës së mesjetës, ca kisha e ca xhamí të shekullit XVIII.
11. A ka Tirana ndonji gjá interesante?
12. Në Tiranë gjindet Muzeu Arkeologjik, ku janë mbledhë sende të ndryshme qysh nga koha paleolitike.
13. Kam lexue se pothuej çdo qytet në Shqipni ka një kalá. A është e vërtetë?
14. Po, është e vërtetë?
15. Cila është kalaja më e famshme?
16. Kalaja e Krujës, sepse këtu ka luftue Skënderbeu kundër ushtrivet të Perandoris Turke.

LESSON 72

Craftsmanship and Architecture

1. In what field of craft do the Albanians distinguish themselves?
2. As silversmiths and primarily in filigree; the Albanian silversmiths do this type of work with great skill.
3. What kind of work do they do with silver?
4. Primarily ornaments for women, but also for men, such as cigarette boxes, etc.
5. Is there any other field in the realm of craftsmanship besides working in silver and gold?
6. Yes, there is. Silk handiwork and woodwork are among the most important.
7. What musical instruments are mostly used?
8. The lute and the two-stringed lute. As you know our songs are primarily heroic songs.
9. What about architecture, is there any important artistic work?
10. Yes, there are some medieval bridges, some churches and mosques of the 18th century.
11. Does Tirana have any interesting features?
12. The Archeological Museum is located in Tirana and things from the paleolithic era are found here.
13. I have read that almost every city in Albania has a fortress. Is it true?
14. Yes, it's true.
15. Which fortress is the most famous one?
16. Kruja fortress, because here Scanderbeg fought against the armies of the Turkish Empire.

1. AGENT NOUNS

The basic ending of an agent noun is *-s* for the masculine and *-se* for the feminine, which corresponds to the suffix of the English language *-er*. These endings are attached:

a. to the participle:

Examples:

me ndigjue
(to hear)

ndigjues, ndigjuese
(listener)

me folë
(to speak)

folës, folëse
(speaker, relator)

me shpërblye
(to reward)

shpërblyes, shpërblyese
(redeemer)

me vrá
(to kill)

vrasës, vrasëse
(murderer)

me marrë
(to receive)

marrës, marrëse
(receiver, addressee)

me dërgue
(to send)

dërgues, dërguese
(sender)

b. to another noun in the indefinite form:

Examples:

ndihmë
(help)

ndihmës, ndihmëse
(helper, assistant)

mullî
(flour mill)

mullîs
(miller)

vend
(place, country)

vendës, vendëse
(native, local)

2. ABSTRACT AND COLLECTIVE NOUN DERIVATIVES

Abstract and collective nouns are formed from nouns or adjectives by attaching the suffix *-si* or *-ni* to them. These abstract nouns correspond usually to the English nouns ending in *-ness* or *-ity*.

Examples:

komb (nation)	kombësi (nationality)
burrë (man)	burrëni (manliness, valor, bravery)
i madh (big, great)	madhësi (bigness, size)
i trashë (thick)	trashësi (thickness)
i përpikët (precise)	përpikëni (precision, exactness)

3. PREFIXES

Most prefixes are in origin either prepositions or adverbs. The following are the most important and widely used ones.

<u>Prefix</u>	<u>Meaning</u>	<u>English equivalent</u>	<u>Examples</u>
bashkë	together	co- con- fellow-	bashkëpunim (cooperation) bashkëfjalim (conversa- tion) bashkatdhetar (fellow- countryman)
ish	was	ex-(former)	ish-ministër (ex-secre- tary)
jashtë	outside	extra-	i jashtëzakonshëm (unusu- al, extraordinary)
kundër	against	counter- contra-	kundërsulm (counterattack) kundërshtim (contradic- tion)
ndër	between, among	inter-	ndërkombëtar (inter- national)

<u>Prefix</u>	<u>Meaning</u>	<u>English Equivalent</u>	<u>Examples</u>
nën	under	under- sub- vice-	nënvizoj (underline) nëndetse (submarine) nënpresident (vice-president)
para	before	fore- pre- pro-	me parapá (to foresee) parafjalë (preposition) me paraqitë (to introduce, to present) parapagesë (prepayment)
tej	beyond	trans- sur-	i tejpushëm (transparent) me tejkalue (to surpass) tejkalim (surpassingness)
mos	not, don't	mis- dis- in-	mosmarrëveshje (misunderstanding) mosmarrëveshje (disagreement) mosbarazim (inequality)
pa	without	un- dis- in-	padrejtësi (unjustness, injustice) i pabesë (disloyal) i pakrahasueshëm (incomparable)

1. Emna veprues që mbarojnë me -s:

a. nga pjesorja:

me dërgue - dërgues

Dërguesi i kësaj letre nuk e paska shkruar emnin e tij në zarf.

Ku nuk e paska shkruar emnin e tij dërguesi i kësaj letre?

Çka nuk paska bërë dërguesi i kësaj letre?

Kush nuk e paska shkruar emnin e tij në zarf?

me përfaqësue - përfaqësues

Përfaqësuesi i vendit tonë u-nis dje për Evropë.

Kush u-nis dje për Evropë?

Për ku u-nis dje përfaqësuesi i vendit tonë?

Ç'bani dje përfaqësuesi i vendit tonë?

me mësue - mësues

Shumica e mësuesvet të këtij instituti kanë lé jashtë SHBA.

Sa mësues të këtij instituti kanë lé jashtë SHBA?

Ku kanë lé shumica e mësuesvet të këtij instituti?

Jashtë cilit vend kanë lé shumica e mësuesvet të këtij instituti?

me ndigjue - ndigjues

S'qenë shumë ndigjues kur foli drejtori.

Sa ndigjues qenë kur foli drejtori?

Kur s'qenë shumë ndigjues?

A qenë shumë apo pak ndigjues kur foli drejtori?

me përkëthye - përkëthyes

Lule Bardhoku është përkëthyes e mirë.

Kush është përkëthyes e mirë?

Çfarë përkëthyesje është Lule Bardhoku?

Ç'punë bën ajo?

me përndá - përndás

N'Amerikë përndasi i fut letrat në kutin e postës.

Kush i fut letrat në kutin e postës n'Amerikë?

Në cilin vend i fut përndasi letrat në kutin e postës?

Çka bën përndasi n'Amerikë?

me vrá - vrasës

Policija nuk ka mundë me e arrestue vrasësin ende.
 Çka nuk ka mundë me bā ende policija?
 Kē nuk ka mundë me arrestue ende policija?
 Kush nuk ka mundë me e arrestue ende vrasësin?

me blé - blés

Kur s'ka blés, s'ka punë, natyrisht.
 A ka punë kur s'ka blés?
 Çka ndodh kur nuk ka blés?
 Kur s'ka punë?

me shitë - shitës

Rexhep Domi është një shitës që s'të gënjen.
 Kush është një shitës që s'të gënjen?
 Çfarë shitësi është Rexhep Domi? (i ndershëm)
 Ç'punë bān Rexhep Domi?

me nxânë - nxânës

Të gjithë nxânsit tonë kanë lé në SHBA.
 Ku kanë lé të gjithë nxânsit tonë?
 Sa prej nxânësvet tonë kanë lé në SHBA?
 Në ç'vend kanë lé të gjithë nxânsit tonë?

me folë - folës

Disa folës të radiove flasin shumë shpejt.
 Sa folës të radiove flasin shumë shpejt?
 Ç'bajnë disa folës të radiove?
 Kush flet shumë shpejt?

me kapë - kapëse

Rrobot në litár mbahen me kapëse, përndryshe bijnë përdhë.
 Me çka mbahen rrobot në litár?
 Pse mbahen me kapëse rrobot në litár?
 Ç'ndodh në qoftë se nuk i mbajmë rrobot me kapëse në litár?

b. nga një emën i paskajuem:

vend - vendës

Njerzit që lejnë dhe jetojnë në të njëjtin vend quhen vendës ase vendas.

Cilët quhen vendës ase vendas?

Si quhen njerzit që lejnë dhe jetojnë në të njëjtin vend?

A jeni ju vendës, apo keni ardhë (jeni ardhës ase i ardhun) nga ndonji shtet tjetër, Z....?

ndihmë - ndihmës

Mbas një gjymës ore mrrijti ndihmësprokurori.

Kush mrrijti mbas një gjymës ore?

Kur mrrijti ndihmësprokurori?

Mbas sa kohe mrrijti ndihmësprokurori?

gjykatë - gjykatës

Thonë se Arbën Laçi është gjykatësi më i ri në atë qytet.

Kush thotë se Arbën Laçi është gjykatësi më i ri në atë qytet?

Ç'detyrë ka Arbën Laçi?

Në cilin qytet është ai gjykatësi më i ri?

2. Emna abstraktë dhe kolektivë që mbarojnë me:

a. -si

popull - popullsi dhe bujk - bujqësi

Pak më shumë se 50% e popullsisë së Shqipërisë merret me bujqësi.

Me çka merret pak më shumë se 50% e popullsisë së Shqipërisë?

Ç'pjesë e popullsisë së Shqipërisë merret me bujqësi?

Në ç'vend merret me bujqësi më shumë se 50% e popullsisë?

komb - kombësi

Në mësimet e para mësuesit na pyetshin shpesh:

"Ç'kombësi je jeni?"

Cilët na pyetshin shpesh: "Ç'kombësi je jeni?"

Si na pyetshin mësuesit në mësimet e para?

Kur na pyetshin mësuesit "Ç'kombësi je jeni?"

përgjegje - përgjegjësi

Ajo s'ka përgjegjësi për atë që ngjau.
 A ka përgjegjësi ajo për atë që ngjau?
 Kush s'ka përgjegjësi për atë që ngjau?
 Për çka s'ka përgjegjësi ajo?

shëndet - shëndetësi

Ministria e Shëndetësis kujdesohet për shëndetin e popullit.
 Cila ministri kujdesohet për shëndetin e popullit?
 Për çka kujdesohet Ministria e Shëndetësis?
 Çka bën Ministria e Shëndetësis për shëndetin e popullit?

mjek - mjeksi

N'Angli mjeksija është e shtetzueme.
 Ku është e shtetzueme mjeksija?
 Çka është e shtetzueme n'Angli?
 Çka i kanë bërë mjeksit n'Angli?

shtet - shtetësi

Shumica e shqiptarëve t'Amerikës janë me shtetësi amerikane.
 Shumica e shqiptarëve të cilit vend janë me shtetësi amerikane?
 Sa shqiptarë kanë shtetësin amerikane n'Amerikë?
 Simbas mendimit tuaj, Z. ..., a mund të ketë një njeri dy shtetësi?

mik (miq) - miqësi

E njëj, por nuk kam miqësi me të.
 Kush e njëj, por nuk ka miqësi me të?
 Kë njëj ai, por nuk ka miqësi me të?
 Çka nuk ka ai me të?

mal - malsi (highland)

Një krahinë malore quhet malsi.
 Si quhet një krahinë malore?
 Çfarë krahine quhet malsi?
 A jeni ju nga qyteti apo nga malsija, Z.?

b. -ni

zot - zotni

Ai zotni do të ju marri në pyetje.
 Kush do të ju marri në pyetje?
 Kë do të marri në pyetje ai zotni?
 Çka do të bājë ai zotni?

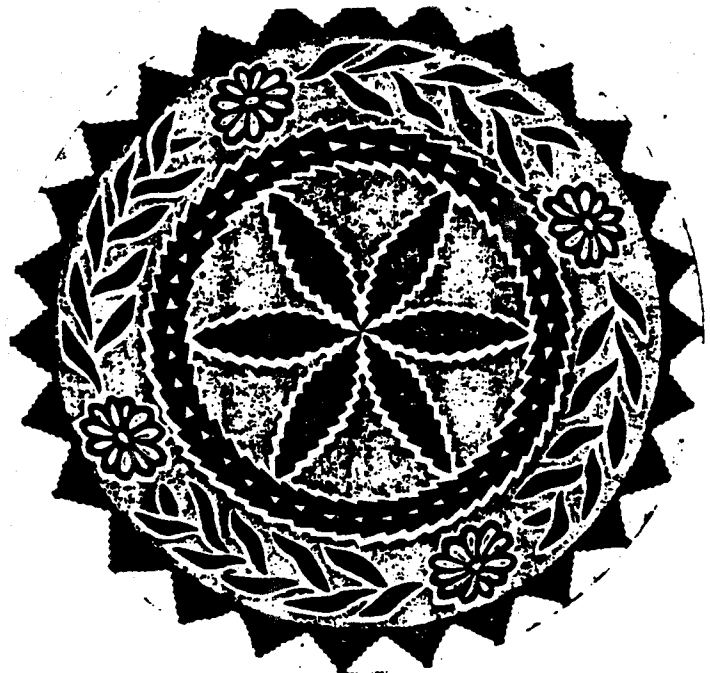
burrë - burrëni

Shqiptarët i përmend historija për besë, ndër e burrëni.
 Cilët i përmend historija për besë, ndër e burrëni?
 Për çka i përmend historija shqiptarët?
 Përveç besës e nderit, edhe për çka tjetër i përmend
 historija shqiptarët?

trim - trimni

Kalát e kângët e trimnis na kujtojnë luftat kundër
 anmiqvet.

Çka na kujtojnë kalát dhe kângët e trimnis?
 Çfarë luftash na kujtojnë kalát dhe kângët e trimnis?
 Kujt ia kujtojnë kalát e kângët luftat e trimnis?

Punime druni

Po të shetitni nëpër krahinat e ndryshme të Shqipërisë do të shifni se sa i pasun është ky vend në çfaqjet më të ndryshme të zakonevet, të banesave, të veshjevet, të këngëve, të valleve etj. Nga të gjitha këto çfaqje, artizanati dallohet në mënyrë të veçantë. Veshjet sidomos përbëjnë çfaqjen më tërheqëse të kulturës së popullit shqiptar. Pasunija e madhe e llojeve të këtyre veshjeve, e formave, e ngjyrave, e zbukurimeve, por sidomos aftësia me të cilën janë punuar këto veshje, paraqesin shijen e hollë të popullit shqiptar. Ndër kostumet kombëtare thuhet se xhubleta, të cilën e veshin gratë e malsivët të Veriut, dhe guna që e veshin burrat në Shqipëri e Jugut, rrjedhin nga veshjet e Ilirëve. Ndër kostumet më të bukura duhet të përmendim kostumet e grave të Mirditës, të Dukagjinit, të Zerqanit, të Shpatit, të Durrësit, të Dardhës, të Myzeqës, të Shkodrës e të Tiranës.

N'artizanat duhet të përmendë gjithashtu argjendaria e veçanërisht filigrani, për të cilin argjendarët, tue punuar me fije argjendi të holla sa një flok, tregojnë mjeshtri të jashtëzakonshme. Edhe punimet e mëndafshta e punimet e leshit, p. sh. qylymat, çantat e çorapët në radhë të parë, si edhe punimet e drurit, ato të bakrit, të gurit etj. nuk i rrijnë mbrapa argjendarisë.

Në kulturën shoqërore të popullit, vlerë të madhe kanë zakonet, që janë rrujtë shekulli mbas shekulli, si besa, mikpritja, burrënia etj. Kur burrat shqiptarë janë tue ndejtë e tue bisedue mbas darke, njâni prej tyre që di me këndue mâ mirë, merr lahutën -- vegël muzikore karakteristike e Shqipnis së Veriut -- ase çiftelîn -- e përdorun mâ tepër në Shqipnin e Mesme dhe fillon e këndon këngë, të cilat kujtojnë trimnit e ndokujt në luftë kundër anmikut.

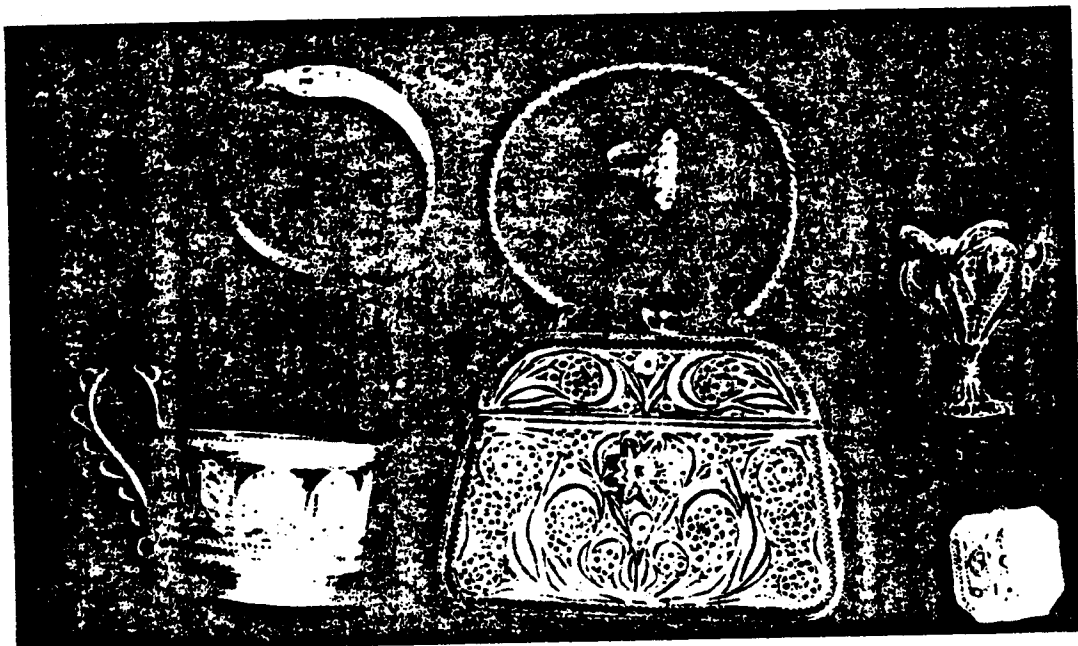
N'arkitekturë ruhen edhe sot shumë vepra arti me rëndësi, si ura, xhami, kisha e kalá. Pothuej çdo qytet ka një kalá që i kujton popullit luftat kundër anmiqvet të shumtë gjatë shekujvet. Një ndër kalát mâ të përme-nduna (renowned) është ajo e Krujës, të cilën sa qe gjallë Skënderbeu e bâni të famshme me betejat e tija kundër turqvet. Këto beteja ndodhën nga vjeti 1443 e deri më 1467, por mbasi vdiq Skënderbeu, kalaja u-dorëzue mbas një rrethimi të gjatë që kërcënonte t'i çfaroste krejt banorët e ushtarët, prej të cilëve kishin vdekë me mija nga luftimet, urija dhe nga epidemít.

QUESTIONS-PYETJE

1. Po të shetisim nëpër krahinat e ndryshme të cilit shtet do të shofim se sa i pasun është ky vend nga shumë pikëpamje?
2. Kur mund të kemi rast të shofim se sa e pasun është Shqipnija në çfaqjet më të ndryshme të zakonevet?
3. Në çfarë çfaqjesh tjera është e pasun Shqipnija?
4. Nga të gjitha këto çfaqje, në ç'mënyrë dallohet artizanati?
5. Cilat sende përbajnë çfaqjen më tërheqëse të kulturës së popullit shqiptar?
6. Çka përbajnë veshjet?
7. A paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve shijen e hollë të popullit shqiptar?
8. Ç'paraqet pasunija e llojevet të këtyne veshjeve?
9. A e paraqet këtë shije edhe pasunija e formavet, e ngjyравet dhe e zbukurimevet të veshjevet?
10. Çka paraqet, pra, pasunija e llojevet, e formavet, e ngjyравet dhe e zbukurimevet të veshjevet?
11. Por sidomos cila aftësi e paraqet shijen e hollë të popullit shqiptar?
12. Ndër kostumet kombëtare, cilat veshje thuhet se rrjedhin nga veshjet e Ilirëvevet?
13. Nga cilat veshje rrjedhin xhubleta dhe guna?
14. Cila nga këto dy veshje është e përhapun në Veri të Shqipnis?
15. Në ç'pjesë të Shqipnis është e përhapun guna?
16. Ndër kostumet e gravet, cilat duhet të përmendim si më të bukurat?
17. N'artizanat, cili zanat duhet përmendë gjithashtu?

18. Cila punë e argjendaris duhet përmendë veçanërisht?
19. Kush punon në filigran me fije të holla pothuej sa një flok?
20. Me çfarë fijesh punojnë argjendarët dhe sa të holla janë ato fije?
21. Çfarë mjeshtriye tregojnë argjendarët tue punue me fije argjendi?
22. Çfarë artikujsh përfshijnë punimet e leshit?
23. Cilat punime nuk i rrijnë mbrapa argjendaris?
24. Ku kanë vlerë të madhe zakonet?
25. Për sa kohë janë ruejtë zakonet?
26. Cilat janë disa nga zakonet që janë ruejtë shekull mbas shekulli?
27. Kur burrat janë tue ndejtë e tue bisedue, çfarë vegle merr njëni prej tyne?
28. Kur e merr lahutën ase çiftelën njëni prej burravet që janë tue ndejtë e tue bisedue?
29. Çka di me bā ai që merr lahutën ase çiftelën?
30. Në ç'pjesë të Shqipnis përdoret lahuta?
31. Po çiftelija, në ç'pjesë të Shqipnis përdoret?
32. Çka fillon me bā ai që merr lahutën ase çiftelën?
33. Çfarë kângësh fillon të këndoje ai?
34. Trimnit e kujt kujtojnë kângët që këndon ai?
35. Çfarë veprash ruhen edhe sot n'arkitekturë?
36. Cilat janë këto vepra arti që ruhen n'arkitekturë?
37. Cilat nga këto vepra arti ka pothuej çdo qytet?
38. Cilat lufta i kujton kalaja popullit?

39. Kujt i kujton kalaja luftat kundër anmiqvet të shumtë që ka pasë gjatë shekujvet?
40. Sa anmiq ka pasë populli shqiptar gjatë shekujvet?
41. Cila është një ndër kalat më të famshme?
42. Kush e bëri të famshme kalën e Krujës?
43. Me cilat beteja e bëri ai të famshme kalën e Krujës?
44. Kundër kujt luftoi Skënderbeu nga vjeti 1443 e deri më 1467?
45. Kur ndodhën betejat që bëri Skënderbeu kundër turqvet?
46. Cila kalë u-dorëzue mbasi një rrethimi të gjatë?
47. A u-dorëzue kalaja e Krujës sa që gjallë Skënderbeu, apo mbasi vdiq ai?
48. Çka i ndodhi kalës së Krujës mbasi vdiq Skënderbeu?
49. Çka kërcënonte me i çfarosë krejt banorët e ushtarët?
50. Nga se vdiqën me mija ushtarë e banorë gjatë rrethimit?

A. Mbushni vendet boshe të fjalivet që vijojnë:

1. Prindët e mij, _____, jetojshin
when they were alive
me mue.
2. Çdo të diele mbasdreke, më pëlqen _____
to stroll
gjatë _____.
the seashore
3. Megjithëqë ha shumë, është _____ si
thin
shkop.
4. Kjo gjellë s'ka _____.
taste
5. Ka shumë njerëz që nuk mund t'i _____
distinguish
ngjyrat.

B. Përkëtheni shqip fjalit që vijojnë:

6. They still don't know the reason why he threatened them.
7. Halil surrendered because he ran out of (he had no more) shells (cartridges).
8. Many nations have been annihilated through the centuries.
9. It is an honor for me to speak to you about Scanderbeg's bravery.
10. He withdrew from the battle only for tactical reasons.

PJESA E SHTATË
FJALORI

LESSON 72
PART VII
VOCABULARY

argjend, -i	(m.)	silver
argjendár, -i argjendarë, -t	(m.)	silversmith, goldsmith
argjendarí, -ja	(f.)	craft of the silver-smith and goldsmith
arkeologjik, -e	(adj. m. & f.)	archaeological
arkitekturë, -a	(f.)	architecture
art, -i arte, -t	(m.)	art
betejë, -a beteja, -t	(f.)	battle
me çfarosë (unë çfaros)	(v.)	to annihilate, exterminate
çiftelí, -ja çiftelí, -t	(f.)	lute with two strings
me u-dallue (unë dallohem)	(v.)	to be distinguished, discerned
me u-dorëzue (unë dorëzohem)	(v.)	to surrender; to be ordained (Eccl.)
dru, -ni druj, -t	(m.)	wood, tree
fije, -a fije, -t	(f.)	thread
filigran, -i	(m.)	filigree
gjallë	(adv.)	alive, living
i, e, të hollë të holla	(adj. m. & f.)	thin, fine; slim, slender; clever, smart

LESSON 72

interesant, -e	(adj. m. & f.)	interesting
kalá, -ja kalá, -t	(f.)	fortress
me kërcënuë (unë kërcënoj)	(v.)	to threaten
lahutë, -a lahuta, -t	(f.)	lute
i, e, të mëndafshhtë të mëndafshhta	(adj. m. & f.)	made of silk, silken
mikpritje, -a	(f.)	hospitality
muzikuer, muzikore	(adj. m. & f.)	musical
me ndodhë (unë ndodh)	(v.)	to happen, take place; chance to be
paleolitik, -e	(adj. m. & f.)	paleolithic (pertains to the first period of the Stone Age)
perandorí, -ja perandorí, -t	(f.)	empire
përdorim, -i përdorime, -t	(m.)	use, usage, using
punim, -i punime, -t	(m.)	work, working
rrethim, -i rrethime, -t	(m.)	siege
shekull, -i shekuj, -t	(m.)	century
me shetitë (unë shetis)	(v.)	to walk, stroll, promenade; travel
shije, -a shije, -t	(f.)	taste

me u-tërheqë
(unë tërhiqem)

(v.)

to withdraw; be
pulled, towed,
hailed

tërheqës, -e

(adj.
m. & f.)

attractive; draw-
ing, pulling

trimní, -ja

(f.)

bravery

turk, -e

(adj.
m. & f.)

Turkish

turk, -u
turq, -t

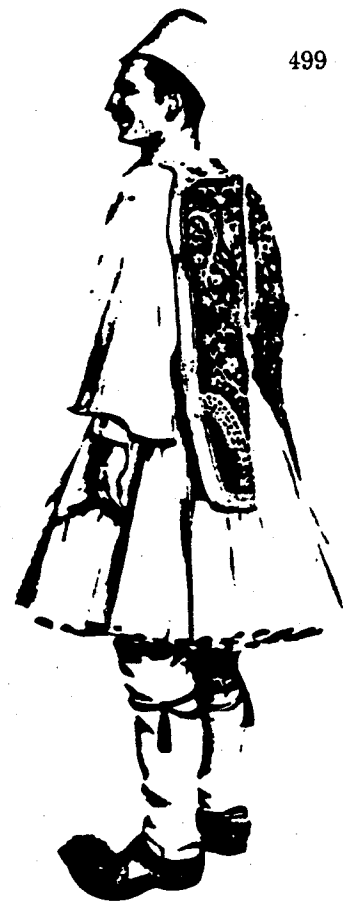
(m.)

Turk

urf, -ja

(f.)

hunger

499

